

Revista d'ensenyament de les Illes

PISSARRA

NÚM. 94 ABRIL / MAIG 99

Secundària
Diversitat

Immersiò
Escoles de la Bressola

Internacional
Congrés Pedagogia 99
Cooperació amb Centreamèrica

servera. 99

Treffpunkt

El primer llibre d'alemany
produït i editat a les nostres illes,
destinat als estudiants de les Balears,
elaborat per gent d'aquí
i per a la gent d'aquí

*En dues versions: per a classe i per a
estudi autònom;
contextualitzat en situacions de les
Illes Balears;
enfocat i basat en situacions reals
de comunicació;
seqüenciat per tasques.*

Material complementari:

- Material fotocopiable
- Transparències

Versió bilingüe Alemany-Castellà
Tindrà continuïtat a nivell II i III

Per a sol·licitar una mostra informativa, con-
tactau ISI indicant el vostre nom, adreça i
centre d'ensenyament.

ISI

Idiomes a mida

**Alfèrez Quetglas Ferrer, 23
PALMA 07010
Tel./FAX 75 04 86
E-mail isi@jet.es**

**Consulti la nostra llista de material complementari
per a l'ensenyament de l'alemany i l'anglès:
Transparències, material fotocopiable, jocs
Mòduls específics: Hosteleria, banca, comerç**

Materials i ajudes didàctiques per a l'ensenyament de l'anglès a nens de 3 a 7 anys

PISSARRA

Revista periòdica
d'informació de
l'ensenyament
de les Illes Balears.

EDITA: **STEI**

Sindicat de Treballadors de
l'Ensenyament de les Illes.
Carrer Vinyassa, 14
07005 Palma
Tf. 971460888
Fax. 971 771200
E-Mail: stei@ctv.es

CONSELL DE DIRECCIÓ I REDACCIÓ:

Biel Caldentey
Bartomeu Mascaró
Vicenç Garcia
Onofre Martí
Tomàs Martínez
Neus Santaner
Sebastià Serra
Assumpció Granero
Joana Torres

COORDINACIÓ:

Joan M. Mas

HAN COL-LABORAT:

A. Artigues, J. Cabot, I. Carrillo,
J. Caules, J. Font, D. Forteza,
J. Fullana, V. García, R. Grau,
P. Polo.

PORTADA:

Dibuix de Gaspar Servera.

MAQUETACIÓ I COMPOSICIÓ:

Amat Gallego

IMPRESSIÓ:

Escola de Formació en
Mitjans Didàctics.

PUBLICITAT:

Vinyassa, 14 Palma.
Tf: 971 460888

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió dels
seus autors.

Dip. Legal: PM 533/79

ISSN: 1133-052X

Índex

Editorial

- 5 Negociació o mobilització?

Pedagogia 99

- 6 Encontre per la unitat dels educadors llatinoamericans.
8 La Habana: Una crònica del Congrés.

Internacional

- 14 Viatge a Centreamèrica.

Entrevistes

- 18 Carlos Fuentes, educador sindicalista guatemalenc.
24 José Ramón Calix Figueroa, ministre d'Educació d'Hondures.

Diversitat

- 28 Programes i mesures d'atenció a la diversitat dins un centre educatiu de secundària.
32 La diversitat al centre de secundària: escenari d'un desencontre.
36 L'IES Badalona 9: Un projecte vençut.

Immersion lingüística

- 40 La Bressola: Un nou sistema d'immersió lingüística.
44 Vint-i-tres anys de Bressola.

Tribuna

- 48 Els anys decisius.

Llibres i material didàctic

- 54 "El canvi" de Miquel Bauçà.
58 Unitat didàctica: Com parlem dels "immigrants"? noms, adjectius i xenofòbia.
62 Altres llibres i material didàctic.

■ DISCIPLINA

GOTZENS, C.

La disciplina escolar. Prevención e intervención en los problemas del comportamiento escolar.

1997, 239 p. 2.830 pts.

PLAZA DEL RÍO, F.

La disciplina escolar o el arte de la convivencia.

1996, 199 p. 1.900 pts.

CARRASCOSA, M.J.

Prevención de la violencia y resolución de conflictos. El clima escolar como factor de calidad.

1998, 159p. 1.365 pts.

FERNÁNDEZ, I.

Prevención de la violencia y resolución de conflictos. El clima escolar como factor de calidad.

1998, 228p. 2.200 pts.

RAMO, Z.

CRUZ, J.

La convivencia y la disciplina en los centros educativos. Normas y procedimientos.

1997, 271 p. 2.520 pts.

■ AGRESSIVITAT

SERRANO, I.

Agresividad infantil.

R. 1998, 187 p. 1.300 pts.

CEREZO, F.

Conductas agresivas en la edad escolar. Aproximación teórica y metodológica. Propuestas de intervención.

R. 1998, 205 p. 1.400 pts.

DÍAZ, I.

Niños conflictivos.

1996, 121p. 1.155 pts.

■ ALTERNATIVES DINS L'AULA

GÓMEZ, M.T.

MIR, V.

SERRATS, M.G.

Propuestas de intervención en el aula. Técnicas para lograr un clima favorable en la clase.

R. 1997, 283 p. 1.950 pts.

CASAMAYOR, G.

(Coord.)

Cómo dar respuesta a los conflictos de disciplina en le enseñanza secundaria

1998, 159 p. 1.625 pts.

IANNI, N.D.

PÉREZ, M.

La convivencia en la escuela: un hecho, una construcción. Hacia una modalidad diferente en el campo de la prevención.

México, 1998, 197 p. 1.980 pts.

ARRIETA, L.

MORESCO, M.

Educar desde el conflicto. Chicos que molestan.

1992, 231 p. 1.280 pts.

PALLARÉS, M.

Técnicas de grupo para educadores.

1993, 120 p. 1.250 pts.

HOSTIE, R.

Técnicas de dinámica de grupo.

1994, 1.195 pts

VILLA, J.

La animación de grupos

1998, 163 p. 1.545 pts.

SUÑOL, J.

Educar a jóvenes de riesgo social.

R. 1996, 176 p. 1.500 pts.

■ ESCOLA DE PARES

CASTILLO, G.

El adolescente y sus retos. La aventura de hacerse mayor.

1999, 214 p. 1.350 pts.

EGUÍA, J.

Cómo ayudar a solucionar los problemas de sus hijos.

1998, 223 p. 1.300 pts.

TURECKI, S.

El niño difícil. Cómo comprender y tratar a los niños difíciles de educar.

R. 1999, 286 p. 2.650 pts.

GARBER, S.

Portarse bien. Soluciones prácticas para problemas comunes de la infancia.

1998, 429 p. 3750 pts.

GOLDSTEIN, R

Educar día a día de los diez a los trece años.

1998, 150 p. 2.100 pts.

FABER, A.

MAZLISH, E.

Cómo hablar para que sus hijos le escuchen y cómo escuchar para que sus hijos le hablen.

1997, 256 p. 2.400 pts.

Llibres

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E

· Geranis Centre

Tel. 971 71 33 50

Fax 971 72 04 44

· 07002 Palma de Mallorca

Editorial

NEGOCIACIÓ O MOBILITZACIÓ

Durant el mes de febrer la tàctica de la Conselleria d'Educació ha consistit a convocar reunions i més reunions sense concretar propostes. L'objectiu era clar: guanyar temps. Sembla que per la conselleria el verb negociar equival a perdre el temps.

Com dèiem a l'editorial del passat PISSARRA, "el Conseller d'Educació té damunt la seva taula les propostes de l'STEI i no convé que oblidí que es tracta de les propostes d'un sindicat que ha tingut recentment l'ampli suport del conjunt del professorat. L'STEI vol avançar per la via del diàleg i la negociació, però, si cal, haurem de fer força per seguir endavant."

El Consell Plenari de l'STEI, reunit dia 9 de març, va fer un balanç negatiu i va considerar la possibilitat de fer una proposta formal de vaga al conjunt dels treballadors i les treballadores de l'ensenyament. (Vegeu la resolució del plenari a les pàgines centrals)

Després d'aquest posicionament de l'STEI, la Conselleria d'Educació va començar a canviar lleugerament la seva actitud. El balanç que es pot fer a partir del 10 de març és el següent:

Mesa sectorial d'Educació.- La conselleria d'Educació presentarà una proposta d'adscripció al primer cicle d'ESO -tant a les vacants dels IES com als centres de Primària-, per a la seva negociació; manté el compromís de pagament d'un complement específic d'unes 15.000 ptes. pel professorat que imparteixi la docència en aquest cicle. L'STEI segueix reclamant el nivell 24 per a tot el Cos de Mestres i que el Decret d'Adscripció no discrimini el professorat en funció de la localitat, i que no es produeixin desplaçaments forçosos.

Respecte a les plantilles de Primària, la primera proposta de l'administració és la següent:

- 1 línia (3+6 unitats): 12 mestres (sense comptabilitzar PT i AL)
- 2 línies: 25 mestres.
- 3 línies: 37/38 mestres

La proposta és lluny de les plantilles tipus de la LOGSE que reivindica l'STEI: 15 mestres (inclou PT i AL) per 9 unitats, i així progressivament. Respecte a Secundària, tan sols plantegen la plantilla orgànica pel curs 1999/2000.

Respecte a l'Acció Social, ens varen lliurar un esborrany de decret pendent de quantificació econòmica. Si es materialitza, suposarà l'equiparació del professorat amb els funcionaris de la CAIB pel que fa a ajudes per fills menors de 18 anys i beques d'estudi (matrícula d'universitat, cursos...)

Pel que fa a l'equiparació retributiva, la conselleria no vol renegociar l'aspecte econòmic i vol regular a través d'un decret el tema de la substitució dels sexennis pels estadis.

Mesa d'Universitat.- El dia 16 de març, la Conselleria d'Educació, després de més d'un any de comunicats, escrits i demandes, va acceptar la proposta de l'STEI de constituir la Mesa d'Universitat i iniciar la negociació de la millora retributiva del professorat de la UIB.

La gerència de la UIB i els sindicats representatius del personal laboral estan en fase de tempteig per intentar establir el primer conveni col·lectiu en aquest àmbit. L'STEI en el seu programa electoral ja propugnava la consecució d'aquest objectiu.

Mesa de Funció Pública.- L'STEI també és present a l'àmbit de Mesa General de la Funció Pública. Aquí hem pogut detectar les presses de l'Administració en convocar, després de més de sis anys, un Concurs Oposició i establir una borsa de contractació preferent per als seus funcionaris interins. L'STEI i la resta de forces sindicals, excepte CSIF, reclamam el llistat actualitzat de funcionaris interins de l'Administració CAIB, i la Conselleria de la Funció Pública s'hi nega.

Per què tot això? Clientelisme? Irregularitats? On és la transparència que propugnava el President de la CAIB pels seus consellers i conselleres? Ens reafirmam en la idea

que als partits conservadors no els agrada gens negociar amb els representants dels treballadors.

Mesa de privada.- La política educativa desenvolupada pel PP a la nostra comunitat segueix un eix d'afavorir la xarxa privada, més ben dit d'afavorir les titularitats, no les seves treballadores i treballadors que no veuen millorar ni la qualitat d'ensenyament ni les seves condicions laborals, malgrat la despesa pública hagi augmentat en aquest sector.

A la Comissió de Concerts s'han propugnat mesures que poden ser considerades com a irregulars i presumiblement il·legals (contràries a determinades lleis orgàniques com la LODE, LOGSE i LOPEGCE). En el si d'aquesta comissió, l'Administració està actuant amb manca de transparència i d'informació vers la representació de les treballadores i treballadors. Per tot això l'STEI va denunciar aquests fets i va abandonar l'esmentada comissió.

Les ràtios a molts de centres superen la màxima, zones amb ràtios baixes i encara es proposen més aules d'aquests nivells a concertar... fan cada vegada més necessària l'aplicació d'un mapa escolar per tal d'aprofitar al màxim els recursos i no malgastar els fons públics. L'analogia per al professorat de concertada que no s'acompleix. La formació, oblidada. Noves exigències que fan necessari un nou plantejament a l'hora de distribuir la despesa per ensenyament.

L'horitzó del 13 de juny és a prop. Aleshores seran els ciutadans i ciutadanes que, amb el seu vot, decidiran també el tipus de política educativa que volem per a la seva comunitat. Nosaltres, des de la nostra independència (que no "neutralitat") volem que les polítiques econòmiques territorials, socials i educatives afavoreixin les capes populars (del poble) i no les minories privilegiades. □

PEDAGOGIA '99

Encontre per la unitat dels educadors llatinoamericans

L'Havana, Cuba, febrer 1999

El Teatre Karl Marx, de l'Havana, és ple de gom a gom.

"Juntarse: esta es la palabra del mundo". "Todo alumno que progresa es un maestro que nace". Les frases de José Martí, l'heroi nacional i referent permanent per als cubans, onegen sota les il·lotges del teatre.

A les cinc en punt de l'horabaixa, el teló que amaga l'escenari del Karl Marx s'aixeca i una mena de bogeria col·lectiva recorre cada butaca, cada racó del teatre.

Vicenç García a la cerimònia de clausura (Teatre Karl Marx).

Dret, en la primera fila de les autoritats, Fidel Castro, barba blanca, uniforme verd oliva, aplaudeix els congressistes de Pedagogia 99.

Els alumnes esperen per començar el ritual d'entrada.

Castro, en el seu discurs, afirmà que el Congrés de Pedagogia 99 "forma part d'una lluita per la supervivència". "Cuba -afirmà el Comandant en Cap- demostra que en Educació es pot fer molt amb molt poc", a més de subratllar "la importància de crear valors i sentiments solidaris en l'ésser humà".

Aquest principi de formació en valors expressat per Fidel Castro en la cerimònia de cloenda va centrar el gruix dels debats que es van celebrar

en el Congrés de Pedagogia 99, que va comptar amb més de 5.500 participants. Formar en valors com la honestetat, la solidaritat, el sentiment de dignitat nacional fou ratificat per la majoria dels participants en el Simpòsium sobre formació de valors com el repte dels educadors i educadores llatinoamericans davant l'escomesa de la globalització neoliberal.

Escola René Fraga Moreno, abans d'entrar a classe.

Durant el seu discurs, Fidel Castro es va referir a l'estudi internacional realitzat per la UNESCO a Llatinoamèrica per avaluar la qualitat de l'educació que situa Cuba en posició capdavantera. D'una qualificació màxima de 400 punts, Cuba n'obtin-gué 350, quan la mitjana es movia en torn als 250.

L'explicació d'aquests bons resultats s'ha de buscar, segons els responsables del Ministeri, en la qualitat dels sistema educacional i no precisament per disposar d'excel·lents recursos econòmics.

L'educació és un procés integral, sistemàtic, participatiu i en constant desenvolupament, que es recolza en els següents principis:

- El principi del caràcter massiu de l'educació, entès com la universalització de l'ensenyament.
- El principi d'estudi i treball; això és, la vinculació de la teoria amb la pràctica, l'escola amb la vida i l'ensenyament amb la producció.
- El principi de la participació de tota la societat en les tasques de l'educació del poble.
- El principi de la coeducació.
- El principi de la gratuïtat.

A la cloenda, l'Asociación de Educadores de América Latina y el Caribe (AELAC) atorgà a Castro el premi de Mestre d'Amèrica, en reconeixement a la seva aportació a l'educació llatinoamericana. Premi que es va lliurar també a la vídua de l'educador brasiler Paolo Freire.

El president de l'AELAC, el veneçolà Ronald Lares, en la seva declaració final va exigir el cessament del bloqueig nordamericà a Cuba, a més de reclamar una pedagogia alternativa per tal de donar resposta a les realitats socials, tradicions, història i identitats culturals dels pobles.

Fidel Castro, després de més de quatre hores de discurs, reconegué: "Mai no seré un mestre. Sempre em consideraré un alumne".

Carrer de l'Havana.

A fora, però, en els humits carrers de l'Havana, un mestre cobra només 17 dòlars, hi ha infants que s'acosten, volen bolígrafs, sabó, caramels..., els petits cotxes de fabricació polaca o els vells automòbils nordamericans dels 50 que encara passen per L'Havana es converteixen en taxis improvisats si s'arriba a un bon acord. Hi ha gent que demana.

És cert que els cubans tenen les necessitats bàsiques cobertes. La sanitat, d'una excel·lent qualitat, i l'educació són a l'abast de tothom. Però és cert també que hi ha mancances alimentàries, que no hi ha medicines per a tothom ni llibres per llegir. □

La Habana :

Una crònica del Congrés Pedagogia '99

Isabel Carrillo, Universitat de Vic,
Biel Caldentey i Vicenç García, STEI
Febrer 1999

Cuba¹, "tumultuosa como sus huracanes, dulce como su azúcar, soñadora como sus poetas, altiva como sus palmas reales o sensual como su música y su gente."² ¿Es Cuba un país de somni o un país on no és possible

somniar ? ¿Es el malecón "el centro espiritual de La Habana"³, o és el límit i la frontera de la llibertat? En aquest breu espai de temps viscut a La Habana⁴, amb motiu del "Encuentro por la unidad de los educadores lationamericanos, Pe-

dagogía 99", aquesta ciutat i la seva gent ens han portat a una successió de contradiccions, interrogants i descobriments. Entendre la realitat d'aquest país, de la revolució i de la seva situació actual, exigeix una anàlisi més àm-

Vista del Malecón i de la badia de l'Havana.

plia i global⁵ que permeti comprendre com la seva trajectòria històrica ha anat configurant una identitat complexa i diversa, una realitat que omple els sentits de l'estranger amb les seves expressions, amb la comunicació oberta de la gent, amb el ritme de la música, amb la vida en comú de les diferents ètnies i cultures.

És Cuba un país que va apostar per l'educació com a eix de desenvolupament humà, i que en aquest Congrés de Pedagogia s'ha mostrat als altres. Sembla que Cuba és un mirall pels països de l'Amèrica Llatina. Així es confirma en els resultats del "Primer Estudio Internacional realizado por el Laboratorio Latinoamericano de Evaluación de la Calidad de la Educación". Aquesta investigació, desenvolupada per la Oficina Regional de Educación de la UNESCO para América Latina, mostra com Cuba es situa en el primer lloc dels països que respecten la qualitat de l'educació, liderant també els resultats relatius als factors associats al rendiment acadèmic.⁶

Però avui Cuba no pot morir en el discurs dels assoliments de la Revolució de 1959⁷, ni tampoc en els resultats espectaculars d'aquesta recerca. La falta de recursos, que hem observat en visites a les escoles, i els salaris baixos del professorat, fan perillar, entre altres factors, l'educació i la renovació pedagògica. El passat hauria de crear nous espais de pensament, nous projectes pedagògics per inventar i construir des del present el futur, els nous reptes de l'educació a les portes del S.XXI (aquesta reflexió es va manifestar en diferents moments del congrés on alguns delegats van explicitar que "las diferentes aportaciones y reflexiones realizadas por los países participantes parten de la historia, pero esto ha de servir para entender el presente y proyectarse hacia el futuro"). No és suficient que les veus de José Martí, Che Guevara i Fidel Castro omplin la vida social i l'escola nodrint el pensament dels infants des de les

primeres edats. A les escoles visitades hem observat la presència de la imatge del Che a les aules; per altra part, els discursos de Fidel són objecte d'anàlisi per part dels infants en assignatures com l'educació cívica; Martí forma part de la literatura que es llegeix i, a més, els seus missatges

diària, han d'integrar nous pensaments que permetin construir la nova educació i formar als ciutadans i les ciutadanes de la societat actual i del futur.

En el *Palacio de Convenciones* i en el *Teatro Karl Marx* de La Habana, espais on s'han desenvolupat les

Escola René Fraga Moreno.

identifiquen als grups i són lemes presents a la vida de l'escola: "No hay más patria, cubanos, que aquella que se conquista con el propio esfuerzo" (lema identificatiu d'un grup de quart grau de l'escola de primària René Fraga Moreno de La Habana Vieja). L'espai de coneixement i de crítica ha d'obrir-se, ha de permetre parlar lliurement des de la dignitat; dignitat que, en paraules d'una mestra jubilada que conversa amb nosaltres al carrer ("Fidel nos ha dado

diferents activitats del "evento"⁹ entre els dies 1 i 5 de febrer de 1999, s'han donat a conèixer el treball educatiu de Cuba i també la realitat escolar i la investigació pedagògica d'altres països de l'Amèrica Llatina i Europa. És aquest un Congrés de participació multitudinària (entre 4000 i 5000 persones de més de 7000 inscrits) on és principalment Cuba qui es mostra al món explicitant els principis bàsics de la seva educació: "La escuela constitu-

Sembla que Cuba és un mirall pels països de l'Amèrica Llatina

dignidad")⁸, va formar-se amb la revolució i ha permès sobreviure i avançar en aquests anys de tancament i bloqueig. Els missatges de la revolució ("Viva Cuba libre"; "Perdura lo que un pueblo quiere"; "Resistir, luchar y vencer"; "Hagan lo que hagan no podrán doblegar jamás a Cuba"; "Por la vida, no al bloqueo"; Tu ejemplo vive, tus ideas perduran"...), presents en la vida

ye el eslabón principal de la educación en mancomunada labor con la familia y las organizaciones políticas, de masas y sociales. El Estado Cubano, con la participación y respaldo de las organizaciones, políticas y de masas es el encargado de la estructuración y funcionamiento de un sistema nacional orientado al desarrollo de la educación de las nuevas generaciones en un proceso

docente educativo integral, sistemático, participativo y en constante desarrollo, que se apoya en los principios siguientes: El principio de carácter masivo de la educación (...) El principio de estudio y trabajo (...) El principio de la participación de toda la sociedad en las tareas de la educación del pueblo (...) El principio de la coeducación (...) El principio de la gratuidad (...)»¹⁰. És molt elevat el nombre de participants dels països de l'Amèrica Llatina, fet que es justifica ja que aquest congrés es converteix en el fòrum on és possible escoltar les veus del treball i del pensament educatiu de totes aquelles persones, mestres i professorat universitari, que individualment o en grup volen expressar en veu alta i donar a conèixer la seva activitat, les seves preocupacions, les seves il·lusions i els seus reptes. El congrés és un espai d'intercanvi i d'aprenentatge¹¹.

Durant cinc dies en el Congrés Pedagogia'99 s'han desenvolupat diferents activitats en forma de cursos, conferències especials, simposis, taules rodones o panells. Els temes treballats en les diferents comissions són els que a continuació es relacionen: ciències pedagògiques; desenvolupament de la intel·ligència i la creativitat; societat, família i escola; educació laboral i formació tècnico-professional; psicologia pedagògica; formació inicial i permanent del personal docent; ensenyança de les ciències socials; ensenyança de les ciències exactes i naturals; ensenyança de les llengües i l'art; educació pre-escolar; educació primària; educació bàsica i mitja superior; educació d'adults; educació especial; pedagogia de l'educació superior; direcció, organització i supervisió escolar; tecnologia educativa; educació física i esport; simposium sobre formació de valors; i simposium sobre qualitat de l'educació. També durant aquests

dies s'han organitzat visites de coneixement de la realitat educativocultural -centres pedagògics, museus...- i de coneixement del país. De forma continuada s'han projectat documentals didàctics i diverses editorials cubanes i estrangeres han exposat materials i recursos per a l'ensenyament.

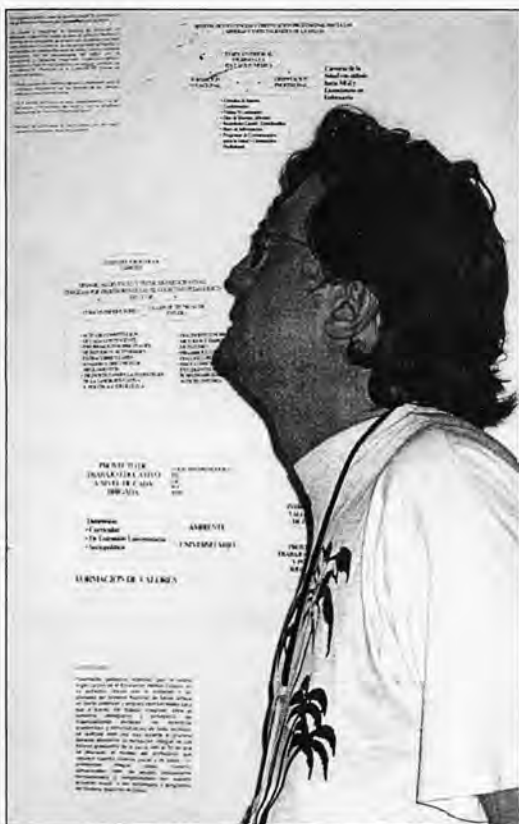
Si bé són molts els temes treballats en aquest congrés, el tema més significatiu i que ha generat

que tengan una conciencia crítica, sepan analizar y enjuiciar (...) los maestros tenemos que ser los primeros en luchar, los últimos en dejarnos vencer.»¹²

L'altre gran tema d'interès, tractat en les diferents comissions de treball, ha set la qualitat educativa i els perills i dificultats que planteja el neoliberalisme i la globalització de la societat actual: "La escuela tiene (...) un gran compromiso, pues la sociedad neoliberal pretende hacer de la educación un producto más del comercio y se promueve como lo óptimo el tener más y no el ser más: primero se es cliente; luego, persona."¹³

D'igual forma aquests temes van estar presents en la conferència inaugural i en el balanç del congrés realitzat pel ministre d'educació i en la conferència de cloenda pronunciada per Fidel Castro on el "comandante en jefe" emfatitzava també la importància del congrés i del debat sobre l'educació: "Estos congresos son más necesarios ahora que nunca, forman parte de una lucha por la educación, por la supervivencia, por la humanidad, por la integración de nuestros países, para salvar nuestra identidad. Es una lucha por el mundo, ya ni siquiera por nuestro continente. (...) el Jefe de la Revolución subrayó la importancia de crear valores solidarios en el ser humano (...) Destacó que si hemos logrado desarrollar una enorme capacidad de resistencia, ha sido por el capital humano cultivado. Tenemos en los docentes un sector verdaderamente revolucionario y heroico."¹⁴ Aquest és el principi i el repte que vol mantenir Cuba.

En el marc de les activitats programades pel congrés, durant aquests dies també hem pogut visitar diferents centres educatius: Instituto Preuniversitario en el Campo Che Guevara (els IPUEC són centres de formació prèvia a

Biel Caldentey davant un panell explicatiu.

més participació ha set el simposium sobre formació de valors. Així va quedar recollit en la premsa del país: "La formación de valores, un problema pedagógico y un reto a la escuela actual, con esa propuesta de análisis comenzó el simposio sobre el tema (...) no se trata de un asunto posible de reducir o enmarcar en una asignatura o materia. Entre las premisas para lograr éxito, está el contar con maestros y profesoras portadores de la ética que tratan de cultivar (...) No le puedo decir a mis alumnos -comentó una profesora- que dejen de ver esa televisión cargada de violencia... de antivalores, pero sí prepararlos para

l'educació superior que desenvolupen els graus 10, 11 i 12; es basen en el principi d'estudi-treball, combinant les activitats docents amb les tasques agrícoles durant el curs escolar; Escuela Primaria Cinco de Septiembre i Escuela Primaria René Fraga Moreno (escoles de formació elemental general responsabilitzades de la formació escolar de primer a sisè grau)¹⁵; Círculo Infantil Nené Traviesa (els Círculos són centres on es forma als infants dels 6 mesos als 5 anys)¹⁶. L'observació de la realitat d'aquestes escoles permet tenir una visió genèrica de l'estructura del sistema educatiu¹⁷, de l'organització escolar, dels continguts i de les metodologies d'ensenyament. Si bé aquesta visió és parcial, sí que possibilita tenir una imatge de com és l'educació en aquest país.

L'Institut Preuniversitari en el Campo Che Guevara va néixer a la zona de Ceiba l'any 1971. El gran edifici de formes rectangulars està ubicat al camp. Des dels seus inicis va posar en pràctica el principi de Martí de relacionar l'estudi amb el treball en el procés de formació integral dels joves. És un centre gratuït que acull uns 600 alumnes (noies i nois de 16 a 18 anys), en règim d'internat (excepte el cap de setmana), que reparteixen la seva jornada entre les activitats de les diferents assignatures i el cultiu de tarongers. La finalitat és formar l'home nou, amb mentalitat de productor (no de consumista). En paraules del director quan es va fundar l'escola es va dir *"aquesta és l'escola nova i avui es diu aquesta és l'escola del futur"*. La formació d'aquests adolescents inclou anglès i "computació" (elements bàsics del progrés), i assignatures com el marxisme i la defensa nacional, continguts que es consideren necessaris per fer perdurar els principis de la revolució i per estar preparats front les forces invasores.

L'escola de primària Cinco de Septiembre està situada al muni-

cipi de La Habana, en el barri de La Linda (barri conformat per una comunitat d'edificis de 3/4 pisos d'alçada, bastant deteriorats, encara que ens informen van ser construïts fa uns 15 anys). L'edifici de l'escola guarda la mateixa estructura arquitectònica que els pisos, on el ciment deixa poc espai a les zones verdes. D'aquesta escola centra la nostra atenció la

Isabel Carrillo amb Lázara Herrera, directora de l'escola René Fraga Moreno.

presentació que realitzen dels "Círculos de interés". Els "círculos" estan formats per un petit grup de nens i nenes que comparteixen el mateix interès per un tema, és a dir, els grups es formen a partir de la motivació dels infants per conèixer i profunditzar en determinats continguts, habilitats... (els continguts poden ser diversos: fer teatre, música coral, educació sexual,...). Cal indicar que l'elecció està mediatitzada per l'adult; l'infant forma part d'un o més "círculos" i pot canviar cada any. Normalment la responsabilitat de desenvolupar els "círculos" no és assumida per la mestra, sinó per l'ajudant pedagògica de l'aula.¹⁸

L'escola de primària René Fraga Moreno està situada a La Habana Vieja. Ocupa un dels edificis de la Plaça del Cristo, d'un espai que forma part del museu d'arquitectura centenària de la ciutat. Arribar a primera hora, abans que els infants omplin la vida de les aules, és tota una sorpresa. És a

la plaça on cada dia es desenvolupen els primers moments de la vida escolar. Els infants, alguns acompanyats de les mares, formen a l'entrada de l'edifici. Un grup de quatre infants de diferents edats, situats front les files, són els encarregats de conduir l'acte. Darrera, en el petit espai que precedeix a la porta de l'edifici, dos infants es situen al costat

de la bandera. El ritual comença i les ordres es van succeint fins el moment que l'últim infant de la última fila desapareix per la porta de l'escola després de seguir la seqüència d'ordres: *"Firmes (tots els infants es posen rectes amb la cara alçada mirant al front); Preparados para izar la bandera; Firmes; Preparados para saludar (els infants responsables de la bandera l'aixequen i la resta d'infants saluden militarment); Firmes; Preparados para cantar ... (canten un himne); (a continuació fan lectures de personatges, informen de les activitats de l'escola i també, un responsable de cada grau seguint l'ordre de les files dels més petits als més grans informa de la puntualitat i l'assistència); preparados para cantar la internacional (canten); Pioneros, por el comunismo, seremos como el Che (finalment els infants entren a l'escola)"*.

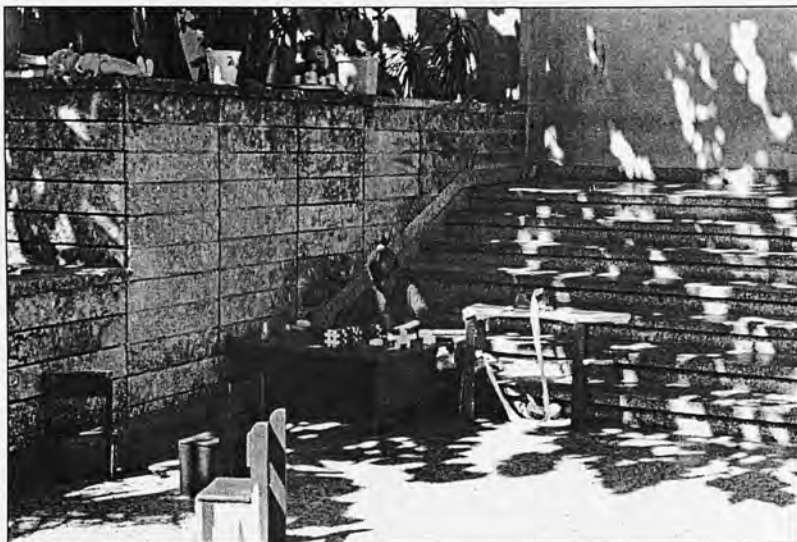
El Círculo Infantil Nené Traviesa (el nom és d'un conte de J. Martí) està ubicat a la comunitat escolar

de La Libertat de La Habana. És un centre concentrat que acull infants únicament de cinc anys. Els edificis que integren l'escola comparteixen l'espai amb les zones exteriors (de pati) on les nenes i els nens realitzen diferents activitats (segons ens infor-

observar el treball habitual a l'escola.

En els centres visitats hem observat com la disciplina autoritària conviu amb les relacions cordials i obertes entre iguals i amb les mestres i els mestres. El sistema

estimular el progrés dels infants (emulació present inclòs en el color dels uniformes que diferencien les etapes educatives i en el color del mocador del coll que indica el grau). Els resultats marquen una trajectòria acadèmica competitiva, on el respecte i l'ajuda entre iguals també estan presents. L'expressió de petits i grans sorprèn el visitant; l'educació a Cuba cultiva la capacitat de comunicar-se a través dels diferents llenguatges. □

Alumna d'un Círculo Infantil.

men). El dia de la nostra visita tots els infants ocupaven els espais exteriors i, de forma aparentment lliure, estaven desenvolupant activitats de joc simbòlic (observem en aquesta escola bastant material didàctic). Habitualment la mestra participa d'a-

assembleari i la participació dels alumnes en la vida del centre i en l'equip directiu també són trets que caracteritzen aquestes escoles que no oblidem la seva revolució (en entrar a les aules llegim a la pissarra la ciutat i el dia "La Habana Vieja 5 de febrero de

Saludant la bandera abans d'entrar a classe.

quests jocs per dirigir i guiar l'activitat amb la finalitat de treballar els continguts objecte d'aprenentatge. Altres activitats preparades per la nostra visita impedeixen

1999" i a continuació "Año 40 del Aniversario del Triunfo de la Revolución"). L'educació, gratuïta des de les primeres edats a la universitat, utilitza l'emulació per

NOTES

¹ La República de Cuba és un arxipèlag format per 3.712 illes, illots i niells. Ocupa una superfície de 110.922 kilòmetres quadrats. Aquesta illa és la més gran de les Antilles. Estreta i allargada, amb una geografia vairada, vegetació exuberant, fauna diversa, una extensa costa i un clima subtropical.

² Ortega, F. "Destellos de un edén con mil caras". Geo. N° 144, enero 1999, p. 66.

³ Ortega, F. "Destellos de un edén con mil caras". Geo. N° 144, enero 1999, p. 67.

⁴ "Tras abandonar los palmerales que rodean el aeropuerto José Martí, uno penetra en las tres habanas, la revolucionaria, la colonial y la americana. Claro que hay una cuarta ciudad, la de la periferia, de inmensas distancias y calles anchas, diseñada para los automóviles del pasado." Ortega, F. "Destellos de un edén con mil caras". Geo. N° 144, enero 1999, p. 66.

⁵ L'objectiu d'aquest article no és valorar la realitat de Cuba, sinó únicament descriure les activitats i els temes tractats en el Congrés, així com les observacions realitzades durant l'estada a La Habana.

⁶ Aquests resultats van ser exposats per Fidel Castro el divendres 5 de febrer durant la conferència final del Congreso Pedagogia'99. El diari Granma del dissabte 6 de febrer recull una síntesi del discurs i d'aquest estudi.

⁷ "En la esfera de la educación, los ingentes esfuerzos del Gobierno Revolucionario tuvieron como contenido esencial dar solución a los grandes problemas del pasado neocolonial, la reorganización y tecnificación del Ministerio de Educación y la toma de medidas inmediatas para eliminar el analfabetismo y garantizar la extensión de los servicios educacionales. (...) La ley que establecía la primera Reforma Integral de la Enseñanza se promulgó en diciembre de 1959, la cual dispuso adoptar una nueva organización y determinó el objetivo fundamental de la educación de acuerdo con los intereses de la Revolución : el pleno desarrollo del ser humano." Ministerio de Educación (1999). *La educación en Cuba*, p.7.

⁸ "(...) La Habana, una ciudad acogedora como muy pocas y muy propicia al encuentro, a pesar de su gran tamaño. Es difícil caminar un rato sin trenzar una o varias conversaciones." Martínez, A. "Un tesoro llamado Habana." *Geo.* N° 144, enero 1999, p. 86.

⁹ La celebració d'activitats d'aquestes característiques omplen la vida de la ciutat. Per una part perquè l'educació és important en el país. Per una altra, perquè això suposa expansió turística i entrada de divises. El dòlar inunda els carrers de La Habana i l'estranger, que passa de forma ràpida per aquesta ciutat, no arriba a conèixer la moneda del país (moneda pràcticament inexistent en els locals de trànsit de turistes). A més, els mitjans de comunicació del país (premsa, televisió, ràdio) omplen les seves notícies amb el dia a dia de les activitats que es realitzen. En aquests dies que s'ha desenvolupat el Congrés Pedagogia'99 tot el país estava informat del que passava ; tot el país podia escoltar i llegir les paraules de les conferències pronunciades pels diferents ministres del govern de Cuba i pel seu comandant, Fidel Castro.

¹⁰ Ministerio de Educación (1999). *La educación en Cuba*, pp.13-15.

¹¹ Después de la visita a l'escola de primària Cinco de Septiembre una mestra s'expressava amb aquestes paraules : "Aprendí mucho. Me dieron muchas ideas".

¹² Rubio, V. "Misión estratégica tienen educadores latinoamericanos". Granma, miércoles 3 de febrero de 1999, p. 3.

¹³ Rubio, V. "Misión estratégica tienen educadores latinoamericanos". Granma, miércoles 3 de febrero de 1999, p. 3.

¹⁴ Paraules i impressions recollides en la premsa : Mas, S. y Rubio, V. "Cuba demuestra que en educación se puede hacer mucho con muy poco". Granma, sábado 6 de febrero de 1999, p. 1.

¹⁵ Els preuniversitaris i les escoles de primària formen part de l'educació general politècnica i laboral : "Constituye la base de los restantes subsistemas de Educación y abarca el universo mayor de la población en edad escolar. Entre sus objetivos fundamentales tiene el de contribuir a la formación integral de la personalidad basada en la estrecha relación que existe entre la educación y la enseñanza. Dicho objetivo se logra mediante la transmisión de conocimientos básicos de las distintas disciplinas, la formación de sentimientos y convicciones, la educación estética y la cultura física, el conocimiento elemental de los principios de la técnica relacionados con la actividad productiva, así como el desarrollo de capacidades, habilidades y hábitos que les permitan a los educandos incorporarse a la vida laboral con un adecuado nivel de preparación o realizar otros estudios." Ministerio de Educación (1999). *La educación en Cuba*, p. 24.

¹⁶ Els círculos són els responsables de l'educació preescolar : "Constituye el eslabón inicial de todo el Sistema Nacional de Educación, en el cual se sientan las bases para el desarrollo de la personalidad del niño en la etapa preescolar y lo prepara paulatinamente para su ingreso en la escuela.

la. (...) dos objetivos fundamentales: uno, garantizar el desarrollo integral de los niños en el orden físico, intelectual, moral y estético y, dos, propiciar una preparación adecuada para su futuro aprendizaje escolar, que significa el inicio de un proceso ininterrumpido de educación." Ministerio de Educación (1999). *La educación en Cuba*, p. 21.

¹⁷ "El Sistema Nacional de Educación de la República de Cuba está concebido como un conjunto de subsistemas orgánicamente articulado en todos los niveles y tipos de enseñanza. Los subsistemas que integran la estructura del Sistema Nacional de Educación son : Educación Preescolar / Educación General Politécnica y Laboral / Educación Especial / Educación Técnica Profesional / Formación y Perfeccionamiento del Personal Pedagógico / Educación de Adultos / Educación Superior." Ministerio de Educación (1999). *La educación en Cuba*, p. 20.

¹⁸ La formació de les ajudants pedagògiques és de nivell preuniversitari en l'especialitat de formació i perfeccionament de personal pedagògic. En algunes escoles ens informen que en cada grau (grup-classe) hi ha la mestra/el mestre i un ajudant.

Viatge a Centreamèrica

Pere Polo,
Secretari General de l' STEI

Com a continuació de les tasques de col·laboració que, any rere any, du a terme l' STEI, durant el mes de febrer he passat uns dies a Centreamèrica, amb l'objectiu d'avaluar i planificar les activitats i els diferents projectes que a hores d'ara hi tenim en marxa.

La meua estada a Guatemala ha coincidit amb la de les alumnes de la Universitat de Vic, que durant els mesos de gener i febrer estan fent pràctiques en aquest país. També hi eren els seus tutors, Núria i Joan. Això ens ha permès que juntament amb l' STEG i en representació de les tres institucions (STEG, Universitat de Vic i STEI) poguéssim estudiar la signatura d'un conveni per a la realització d'un curs de formació universitària dirigit a mestres d'educació infantil i d'educació primària de Guatemala. La finalitat d'aquesta acció de cooperació és poder contribuir al procés de pau i de reconstrucció econòmica, social i cultural del país, després de la firma dels Acords de Pau de 1996. Es tracta d'establir una activitat formativa que permeti una aportació científ-

fica i tècnica, una contribució educativa que ajudi a superar els dèficits, les inèrcies i els vells esquemes imposats per avançar en els processos de democratització de l'ensenyança, de la inno-

Per tal d'implicar el Ministeri d'Educació en el projecte, vàrem tenir una entrevista amb el Viceministre durant la qual li vàrem anar detallant els objectius, activitats, temporització, implicació,

Guarderia de CONAVIGUA a Santa Cruz de Quiché.

vació pedagògica i el desenvolupament de la cultura professional del professorat des d'una perspectiva crítica, creativa i globalitzadora.

etc. El projecte li va interessar i es va acordar de celebrar posteriors reunions amb l' STEG per tal de definir la forma de cooperació, així com el compromís del reco-

neixement i validació de l'activitat per part del MEC i dels permisos

realització d'una sèrie d'activitats a les escoles de Mazatenango.

titut d'Ensenyança Mitja per Cooperativa, cofinançat pel Govern Balear. Menció especial a la visita a Santa Cruz de Quiché per comprovar els avanços en la construcció de l'àrea de Capacitació de les Dones Indígenes, cofinançat, entre altres, pels Fons Menorquí i Mallorquí. També visitarem la guarderia de CONAVIGUA.

Preparació de tallers i seminaris que es faran a l'estiu a Guatemala amb l'STEG.

oportuns als i a les mestres per col·laborar amb l'activitat.

Vàrem mantenir distintes entrevistes i reunions amb diversos sectors de la societat guatema-

Important va ser la reunió amb les representants del FDNG, Rosalina Tuyuc (3a Vice-presidenta del Congrés dels Diputats) i Ninet Montenegro (portaveu del grup parlamentari) per tal de conèixer i estudiar la situació política actual de Guatemala. Amb els representants de CONAVIGUA i l'STEG vàrem mantenir reunions per preparar la recepció i el repartiment de les més de 20 tones de

El Viceministre ens va dir que coneixia totes les activitats de estàvem duent a terme a Guatemala. Finalment va voler que conegués el projecte de Reforma Educativa que s'està discutint en aquests moments per fer efectiu un sistema educatiu millor per a la societat guatemalenca.

Sobre la base d'aquests principis, amb l'STEG vàrem preparar els seminaris i tallers que durant el proper estiu realitzarà professorat de les Illes en els departaments de San Marcos, Escuintla,

lenca. Per exemple, els contactes amb CONAVIGUA per a la preparació i avaluació de projectes i la

material escolar recollit en els centres de Mallorca.

La finalitat d'aquesta acció de cooperació és poder contribuir al procés de pau i de reconstrucció econòmica, social i cultural del país, després de la firma dels Acords de Pau de 1996

Sessió de treball amb COLPROSUMAH.

Retalhuleu i Suchitepéquez. També vàrem estudiar el projecte de

reunió amb l'equip directiu i el claustre de professors de l'Ins-

A la República de El Salvador, els companys del sindicat ANDES 21 de Junio, vaig coincidir amb una delegació del NL (Sindicat d'ensenyança de Noruega), que també estava realitzant una visita a la zona de Centreamèrica per motius de cooperació. Es va comprovar la finalització dels projectes que actualment tenim en aquest país. Allà vàrem tenir l'agradable sorpresa de comprovar que ha augmentat el nombre d'aules escolars construïdes a Camotepeque i Corinto, gràcies a la participació d'altres cooperants, cosa que facilita l'accés a l'educació de més alumnes. Del que es tracta ara és d'aconseguir un major nombre de mestres. Aquesta és una reivindicació que no acaba mai.

La reunió amb la fundació FUN-SALPRODESE ens va servir per comprovar que el projecte de capacitat per a mestres populars, que s'estava desenvolupant

terial pràcticament no havia sofert desperfectes. Per això, ara ens interessava preparar els seminaris i tallers d'estiu. Per recollir major informació i parlar

partament. Es varen fixar els temes i la planificació global. L'esquema general és aquest: dilluns i dimarts, coneixement de les escoles, llocs de treball i situació general de la zona. Dimarts, dijous i divendres, realització de tallers i seminaris.

Presentació del Conveni de Formació al Viceministre d'Educació de Guatemala.

amb la col·laboració de la UIB, ja ha acabat amb la capacitat dels mestres becats. Aquests ja han passat a la universitat i ara hem de començar una segona fase de cooperació amb la realització d'un projecte d'educació a distància.

Per últim, parlaré de la visita a Hondures, el país més afectat per

de la preparació del professorat es varen realitzar una sèrie de reunions amb els responsables nacionals i locals per exposar els objectius, mitjans, temps, continguts, etc. Les reunions es varen celebrar en els llocs on a l'estiu es realitzaran els tallers: Catamamas, Trinitat i Macica. També a Tegucigalpa, amb el Comitè

La visita a Hondures em va permetre de constatar l'enorme catàstrofe que ha suposat per al país el pas de l'huracà Mitch, i les pobríssimes condicions en què han quedat els afectats. Vaig poder entrevistar-me amb el Ministre d'Educació el qual em va manifestar els seu reconeixement per la feina que estam fent allà i, al mateix temps, ens va fer tota una sèrie de peticions d'ajuda pel seu país.

Vaig poder comprovar la realització de les obres de condicionament de l'escola República de Brasil, afectada per l'huracà, i a la qual l'STEI havia enviat més d'un milió i mig de pessetes, recollides en diversos centres educatius i de particulars.

En aquests moments la tasca és aquí. Estam treballant en l'organització dels tallers del proper estiu; ho feim a través de diverses reunions amb les persones interessades i a les diferents illes. A les reunions hi ha assistit més d'un centenar de persones.

El nostre compromís de cooperació ens ha de dur a la realització de nous projectes que ja estam preparant en aquests moments. □

Reunió conjunta amb els representants del NL (sindicat norueg) i ANDES, 21 de Junio.

l'huracà Mitch. Sabíem que el nostre projecte de remodelació de l'Institut de Formació Magis-

Executiu del COLPROSUMAH. Es va anomenar un Coordinador Nacional i altres per a cada de-

Pianos Can Garcias

1.951

Pere Josep Garcias (Pianer)

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca) Tel. i Fax: 971 46 20 16

VENDES I LLOGUERS AMB OPCIÓ A COMPRA

**AFINACIONS · REPARACIONS · RESTAURACIONS
ASSESSORAMENTS · ACCESSORIS · TRANSPORTS**

Torre de l'Amor, 4 Apartat 142 E-mail: editorial.moll@oceca.es
Tel. (971) 724176 Fax 726252 Comandes Tel/Fax (971) 761422
07001 Palma de Mallorca <http://www.oceca.es/home.htm>

LLIBRES DE LLENGUATGE

Tot un sistema d'aprenentatge fet per autors mallorquins pensant en les necessitats pedagògiques de les nostres escoles

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Primer curs: ANSA PER ANSA. QUADERNS 1,2,3.

Elisabet Abeyà, Maria Fortuny, Assumpta Mascaró i Andreu Terrades. Dotats amb fitxes de treball i Guia del mestre.

Iniciació a la lectura: DE MICA EN MICA. Sèrie de 20 llibrets de lectura progressiva. Text de Ramon Bassa. Dibuixos d'Aina Bonner.

Sèrie ALBA. Cada llibre acompanyat de la seva guia didàctica.

Autors: Ramon Bassa, Miquel Cabot, Ramon Díaz, Joan Lladonet i Immaculada Pastor.

Segon curs: ALBA 2
Tercer curs: ALBA 3
Quart curs: ALBA 4
Cinquè curs: ALBA 5
Sisè curs: ALBA 6

Llibres de lectura:

Col·leccions **AIXÒ ERA I NO ERA, TITELLES, TIRURANY i SOL ALT.**

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA E.S.O.

Cada llibre acompanyat de la seva guia didàctica.

Autors: Ramon Bassa, Miquel Cabot, Ramon Díaz, Joan Lladonet i Immaculada Pastor.

Primer curs: **LLENGUA CATALANA 1**
Segon curs: **LLENGUA CATALANA 2**
Tercer curs: **LLENGUA CATALANA 3**
Quart curs: **LLENGUA CATALANA 4**

Llibres de lectura:

Col·leccions **SOL ALT, LA FINESTRA, ILLES D'OR i BIBLIOTECA BÀSICA DE MALLORCA.**

Carlos Fuentes,

Educador sindicalista guatemalenc,
membre del Sindicato de Trabajadores
de la Educación de Guatemala (STEG)

Pere Polo

PISSARRA.- Fa poc més d'un any vàreu esser a Palma i vàrem tenir una entrevista sobre la situació actual a Guatemala. Avui, després de quasi dos anys d'haver-se signat el *Acuerdo de Paz Firme y Duradera entre la Unidad Revolucionaria Nacional Guatemalteca (URNG)* i el govern de Guatemala, insistim a demanar-vos com veu el poble el procés de construcció de la Pau?

Carlos Fuentes.- Igual que fa un any, la majoria del poble continua ignorant el procés. Molts de sectors desconeixen fins i tot el nom dels acords firmats i aquells que n'han sentit parlar un poc en desconeixen el seu contingut. Fins i tot els estudiants universitaris i mestres, desconeixen el seu contingut; i no parlem de la majoria dels obrers i camperols pobres del país. Òbviament, si es desconeixen els acords, no es poden exigir els compromisos del govern i aleshores la situació del país roman igual que fa un any i en alguns casos pitjor.

PISSARRA.- Significa això que encara existeixen problemes econòmics?

C.F.- Molts, molts de problemes. Durant aquest any, tal com preveïem fa un any, els impostos s'han incrementat un 24.3 %, especialment en el que es refereix a

Això va generar un augment dels preus de la carn, el sucre, els vegetals; és a dir, de tota la senalla bàsica, fent que els sectors pobres tinguin encara més proble-

Moment de l'entrevista al professor C. Fuentes.

l'impost sobre la renda (ISR); a més es va voler implementar l'*Impuesto único sobre Inmuebles (IUSI)*, de manera convenient per als sectors dominants, afavorint els terratinents i es va comentar l'augment de l'IVA fins al 13 %.

mes. A més, es va incrementar el valor del transport urbà i extraurbà, mentre els salaris mínims segueixen sent de fam (\$0.85, \$0.28 i \$0.58 per a un obrer, per un picapedrer i per a un dependent de mostrador respectiva-

ment) i més baixos encara per als camperols, a les finques del nord i del sud, on encara hi ha *finqueros* que no paguen el salari mínim establert. Per altra part, la devaluació de la nostra moneda, el quetzal, segueix a l'alça. A octubre del 98 va arribar a Q6.66 per dòlar USA, cosa que encareix encara més els preus. Un altre factor que influeix poderosament en la pobresa, que segueix essent del 81 % i un 65 % de pobresa extrema, és la privatització dels serveis públics. És el cas de la venda de l'empresa elèctrica de Guatemala (EGSA) feta enguany, per un preu del tot irrisori; igual que TELGUA, la telefònica, sobre la venda de la qual ens han quedat molts de dubtes. També s'ha venut Correus i Telègrafs, s'ha cedit FeGua (*Ferrocarriles Guatemaltecos*) a l'empresa privada CODEFE, i es parla de privatitzar les Hidroelèctriques, els gasoductes, l'Institut Nacional d'Electrificació (INDE), els ports de l'Atlàntic i del Pacífic, i s'han cedit grans extensions per a l'explotació del petroli guatemalenc. Tot això ha provocat acomiadaments en massa en diverses institucions, i ha fet que la desocupació arribi al 45 %, la subocupació al 47 %, equivalent a un milió i mig de desocupats en la PEA, en tant que es va augmentar el treball de nins en diverses empreses. Hi ha explotació en les moltures, sobretot a les de propietaris asiàtics; hi ha injustícia a les finques bananeres i cafeteres, etc. La desocupació i els baixos salaris fan que no hi hagi diners suficients per comprar o llogar un habitatge i es provoquen invasions a sectors urbans i finques estatals i privades, amb els conseqüents desallotjaments forçosos on predomina la força bruta per part dels elements de seguretat del govern.

PISSARRA.- I els diputats de l'oposició, segueixen sense poder fer-hi res?

C.F.- És així. La vertadera oposició, representada pel FDNG, *Frente Democrático Nueva Guatemala*,

segueix sense poder fer oposició, perquè el nombre dels seus representants és mínim, sis, tan sols, en comparació amb els de la bancada oficial.

PISSARRA.- I com està el panorama polític després de dos anys d'haver-se firmada la pau i a un any de les eleccions presidencials?

C.F.- La dreta segueix representada pel *Partido de Avanzada Nacional* (PAN) en el govern; el *Frente Republicano Guatemalteco*

Per la seva banda, l'esquerra ha aconseguit l'aliança definitiva del FDNG amb el nou partit polític, *Formación de la Unidad Revolucionaria Nacional Guatemalteca* (URNG), que ja ha format i inscrit comitès executius municipals en diversos departaments de la República. En aquest sector encara no s'han definit candidats a president, s'ha oblidat el problema de Mincho, guerriller desaparegut, però també s'ha perdut la presència d'un dels més grans ideòlegs i estratèges de la URNG com ho va ser el comandant

Estudiants de la Universitat de Vic en pràctiques a Guatemala.

(FRG), en suposada oposició, juntament amb els partits que tendeixen a desaparèixer com la *Democracia Cristiana* (DC), la *Unión del Centro Nacional* (UCN) i un partit "dinosaur" com el *Movimiento de Liberación Nacional* (MLM). D'aquests, els dos primers són els únics que tenen possibilitats d'arribar a les eleccions amb opció de guanyar. El PAN, amb el seu candidat Carles Berger, actualment alcalde metropolità, amb igualtat de prepotència a l'actual president, i el FRG, fins i tot sense el general Efraín Ríos Montt, al qual la constitució política de la república li segueix vedant justament la seva participació, tot substituint-lo per l'ex candidat presidencial de l'any 1995, el llicenciat Alfonso Portillo.

Rolando Morán (Ricardo Jiménez), que va morir el passat mes de setembre, deixant un gran buit i una gran incertesa. Això no obstant, la formació del partit continua la seva marxa, amb certes dificultats econòmiques i altres d'interne. Les altres opcions són d'esquerra, *Alianza Democrática* i *Unidad Nacional Izquierdista*, no han sonat gaire durant l'any i no tendran majors opcions de triomf, a no ser que es coalitzin amb el FDNG i la URNG.

PISSARRA.- Quin és el paper de l'exèrcit, actualment?

C.F.- L'exèrcit segueix ostentant el poder a Guatemala. Ha reduït el seu personal en un 33%, però amb soldats, mai amb oficials i

molts d'aquests apareixen ara amb càrrecs a la Policia Nacional Civil o en llocs de rellevància en altres institucions governamentals. A més, segueix tenint poder a través de l'Estat Major Presidencial el qual no desapareixerà fàcilment. De la mateixa manera segueix en el carrer, promovent accions que pretenen que la ciutadania l'accepti, en lloc de complir la seva obligació de vetllar per la sobirania del país a les fronteres, on s'observen contínues invasions de soldats de Belice i saquejadors mexicans. Val la pena mencionar aquí el problema que va enfrontar el coronel Otto Noack per fer declaracions a l'estranger a favor que l'exèrcit canviï la seva actitud, declaracions que li suposaren un mes d'arrest i la instal·lació en un lloc de menor jerarquia, malgrat la voluntat d'alguns, pocs, oficials de canviar cap a una actitud més democràtica i progressista.

PISSARRA.- I el moviment sindical...?

C.F.- Ha perdut presència. Existeix, però com que la conjuntura és diferent, els mètodes tradicionals de lluita de xoc han quedat obsoletes i encara no s'ha après a afrontar els problemes amb diàleg i accions. Això no obstant, algunes coses s'han aconseguit per part de determinades centrals sindicals, si bé fa falta que els beneficis arribin a la totalitat dels treballadors. Es sobreviu, però amb problemes i segueix havent-hi dificultats per a la convocatòria.

PISSARRA.- L'any passat parlàveu que els pobles indígenes anaven prenent rellevància. En quin punt es troba ara aquest moviment?

C.F.- Dins del moviment indígena, és el poble maia el que està més ben organitzat; la Coordinadora de Pobles Maies de Guatemala (COPMAGUA) té representants a quasi totes les instàncies governamentals, tals com la *Comisión*

Partidaria de Reforma Educativa, la *Comisión de la Oficialización de les llengües maies*, la *Comisión de Tierras*, el *Foro de la Mujer*, etc. i alguns d'ells segueixen obtenint càrrecs de responsabilitat a l'administració pública. La seva aportació serà important en les pròximes eleccions i en el procés de construcció de la Pau.

PISSARRA.- Com es va veure l'assassinat de monsenyor Gerardi?

C.F.- La població va veure i segueix veient l'assassinat del pare Juan Gerardi i Conedera com un crim polític, tota vegada que es va produir tan sols uns dies després que fora presentat el REMHI, l'informe del *Proyecto Interdiocesano de Recuperación de la Memo-*

ria Històrica, que donava a conèixer com l'exèrcit guatemalenc és culpable del 90 % de les matances ocorregudes durant el temps que va durar l'enfrontament armat i, òbviament, hi haurien estat involucrats gran quantitat d'oficials. L'exèrcit ha volgut desviar l'atenció acusant el capellà Mario Orante i presentar el crim com a passional, però ningú no s'ho ha cregut, ja que algunes organitzacions de drets humans de Guatemala tenen proves de la implicació de cinc militars. Això no obstant, fins avui, i comptant amb la participació de l'FBI nord-americà, el crim encara no es declara resolt. El mateix passa amb l'assassinat del diputat independent Hèctor Manuel Klée, que va aparèixer mort a ca seva, en suposat suïcidi. El més estrany és que aquest diputat sempre havia estat opositor a l'actual règim i estava participant en la investigació d'unes prèvies al judici del President de la República. Aquests dos crims són indicadors de com la violència política encara continua en el país.

PISSARRA.- Com estan influint els aspectes econòmics i polítics en la cosa social?

C.F.- Els elevats nivells de pobresa i pobresa extrema s'expressen

Visita al Biotopo. El professor C. Fuentes explica l'ecosistema.

ria Històrica, que donava a conèixer com l'exèrcit guatemalenc és culpable del 90 % de les matances ocorregudes durant el temps que va durar l'enfrontament armat i, òbviament, hi haurien estat involucrats gran quantitat d'oficials. L'exèrcit ha volgut desviar l'atenció acusant el capellà Mario Orante i presentar el crim com a passional, però ningú no s'ho ha cregut, ja que algunes organitzacions de drets humans de Guatemala tenen proves de la implicació de cinc militars. Això no obs-

en alts nivells de descomposició social; així, la violència i la inseguretat són incontenibles. Hi ha segrests i violacions tant d'homes com de dones; assalts a busos i bancs; robatoris a mà armada perpetrats per bandes organitzades de joves pertanyents a les "maras" o per adults sota la direcció d'exmilitars o expolicies nacionals. Fins avui, hi ha amenaces de mort sobre activistes de drets humans, sobre jutges i fiscals, sobre diputats del FDNG i, fins i tot, sobre el mateix Procurador de Drets

Humans. En alguns casos, hi ha assassinat, com la fiscal de Retelhuleu (departament al sud del país) que portava la lluita contra el narcotràfic. Continuen també els linxaments (52 en el que portam d'any) i, encara que les penes han augmentat, la justícia és tan lenta que molts d'assassins i narcos surten en llibertat al cap de poc temps, mentre es perden les proves.

Lligada a la violència comuna i institucional, continua la violència intrafamiliar, amb pares que maltracten la dona i els fills... El masclisme segueix existint en el país, les dones tenen encara pocs espais de participació laboral i política i segueixen essent víctimes del patriarcat. Encara pitjor estan els nins, els quals són explotats en empreses industrials i agrícoles, constituint un 17 % de la PEA, malgrat que presenten un estat de desnutrició elevat, viuen en condicions infrahumanes i formen part de la delinqüència juvenil. *El Código de la Niñez y de la Juventud*, aprovat l'any 1996, ha vist novament retardada la seva vigència fins a l'any 2000 per part de les hostes del PAN i el FRG en el Congrés, al·legant que és motiu de controvèrsia i que no hi ha diners per implementar-lo, quan en realitat és sabut que no el volen implementar perquè prohibeix el treball infantil, el negoci de les adopcions i el maltractament infantil a l'escola, la llar i la societat.

PISSARRA.- Pel que fa a la salut...?

C.F.- És un altre problema seriós, tota vegada que continuen les malalties endèmiques i epidèmiques com xarampió, el còlera i el dengue, amb un gran augment de casos de SIDA. El problema és greu tota vegada que els hospitals estatals cobren ja per cada servei i els diners no arriben per comprar medicines que, igual que els hospitals privats, lluny de ser un servei són un gran negoci. Per altra banda, aquest ha estat

el pitjor pel que fa a deteriorament ecològic, ja que durant els primers mesos de l'any s'han produït múltiples incendis sobretot en el departament del Petén, alguns dels quals foren provocats per propiciar terrenys per a la sembra. El país ha arribat a tenir un 40 % d'aire contaminat; l'aigua contaminada en els departaments i escassa a la capital, gran desforestació i tràfic d'espècies animals i vegetals. Tot això a causa de la negligència i complicitat de les autoritats del ram. A més a més el país es va veure afectat pel pas de l'huracà MITCH, que va destruir habitatges, plantacions, infraestructura, etc. provocant més de 230 morts i moltes famílies sense llar. La destrucció provocada per l'huracà MITCH va tor-

Reunió amb representants d'STEG i CONAVIGUA.

nar a posar de manifest, com ja ho feu el terratrèmol de 1976, les grans diferències socials, donat que els que morien eren pobladors dels sectors més empobrits del país, que vivien als marges dels penya-segats o en poblats de prop dels rius o de l'oceà. Igual que va ocórrer a 1976, l'ajuda internacional arribada a Guatemala va ser aprofitada per funcionaris del govern i, a més, polititzada, ja que en alguns departaments només es va atorgar a membres afiliats al PAN, o bé, lliurada en bosses amb els colors del PAN, tal com denunciaren oportunament membres d'organitzacions dels Drets Humans.

PISSARRA.- Fins a aquest punt arriba la corrupció?

C.F.- Fins aquí i en altres aspectes, com és el cas del Congrés de la República, del qual s'ha denunciat que alguns diputats reben un doble sou de part d'alguns empresaris, o fan ostentació de despeses en viatges internacionals, o, com el cas del diputat Carlos García Regáz, ex Secretari General de la Presidència que va cobrar indemnització per acomiadament, fet denunciat per l'ex Procurador General de la Nació, Acisclo Valladares M.

I juntament a la corrupció, la impunitat. Després de tres anys, encara no han estat castigats els militars que provocaren la matan-

ça de Xamán; encara està lliure l'assassí de Mirna Mak Chang, els assassins de Jorge Carpio, de Bámaca i de "Mincho"... i no es condemna el "capo" del contraban, Alfredo Moreno, del qual ja se n'han perdudes algunes proves.

PISSARRA.- D'aquesta manera, la Pau no arriba al país...

C.F.- Efectivament. La Pau encara no arriba al país. El mateix Cristian Tomuschat, membre de la *Comisión del Esclarecimiento Histórico* ha declarat que encara es violen els drets humans i que tant el govern com l'exèrcit no

volen col·laborar per a l'aclariment històric de la guerra. Amnistia Internacional declara que encara es donen pràctiques del passat. El procurador de Drets Humans, llicenciat Julio Arango, ha intervingut seriosament en casos com el del noticier governamental *Avances*, sol·licitant el seu tancament per propaganda a favor del PAN; el cas del *Código de la Niñez y de la Juventud*; la *Ley Mordaza* contra la premsa i altres, cosa que li ha suposat ésser amenaçat de mort.

PISSARRA.- Significaria això que els acords de pau no s'estan complint?

C.F.- Només parcialment, com ho ha denunciat la mateixa URNG i alguns foros i organitzacions de DH. El govern segueix donant pas a les *Comisiones Paritarias* que té una feina important però que no toquen el que es refereix a la injusta distribució de la terra, els problemes de treball i salari i la situació de l'exèrcit; les desmobilitzacions de la URNG i els retornats segueixen enfrontant seriosos problemes per a la seva inserció a la societat. Tot just a l'octubre, es va aconseguir que el Congrés decretés vàlides les *Reformas Constitucionales* que exigia un dels acords de pau. Més de quaranta reformes foren aprovades, la majoria d'elles vinculades a les propostes en aquest acord, és a dir, respecte dels drets indígenes, el paper de l'exèrcit en una societat democràtica, el paper de l'organisme judicial i el President i altres. Serà el febrer de 1999, si és possible, que es durà a terme el referèndum per aprovar les reformes. El moviment popular voldria que la població digués sí a les reformes, però el problema és que el poble les desconeix. Ens trobam en el segon any d'existència dels Acords de Pau, però aquests encara no s'acompleixen en el seu esperit ni en la seva totalitat.

PISSARRA.- Com influeix aquest panorama en l'educació del país?

C.F.- La privatització segueix avançant davant la poca cobertura de l'Estat. Els col·legis privats augmenten en número tant a primària com a secundària i cada any augmenta el valor de les seves quotes i les exigències davant l'enuig i la impotència dels pares de família i la complicitat del Ministeri d'Educació, incapaç d'aturar-los. Guatemala és, a Centreamèrica i gairebé a tota Llatinoamèrica, el país que segueix aportant el menor percentatge del PIB i del pressupost nacional

homes, i major a les àrees rurals que a la urbana.

El magisteri segueix sofrint les envestides de la privatització. En aquest any es va pretendre de privatitzar la seguretat social incloent-hi la jubilació, cosa que no va aconseguir el govern. També es va intentar d'implementar el pagament a través de xecs i targetes de crèdit, en un país on hi ha milers de poblets i centenars de municipis en què no hi ha bancs. Aquest seria un factor més per

Alumnes de 3r de magisteri.

a l'educació, mentre observam com abans es designava un 1.8 del PIB i enguany tan sols s'hi ha assignat l'1.2 %. Durant aquest any es quedaren sense educació 3.5 milions de nins, dels quals el 90 % pertany a la població indígena. Continua implementant-se el PRONADE, Programa Nacional d'Autogestió i Desenvolupament Educatiu, que enganya els pares amb un subsidi inicial i posteriorment els deixa amb la càrrega de mantenir l'escola, a més de no pagar les prestacions socials als mestres que són contractats per un any. El sistema segueix essent insuficient i deficient i es mantenen alts nivells d'analfabetisme, 36 %, segons les dades oficials, i més del 60 %, segons organismes internacionals, en major grau entre les dones que entre els

provocar acomiadaments en el Ministeri de Finances. De cada dia les autoritats es tornen més repressives, tal com es fa a l'empresa privada, i ja no s'anomenen supervisors sinó gerents educatius, com si es tractés de policies educatius. L'educació, doncs, ha avançat ben poc.

PISSARRA.- Què passa amb la Reforma Educativa?

C.F.- No es tracta més que d'un disseny escrit de reforma. Encara falta que la comissió consultiva comenci a treballar, cosa que no farà fins que no s'aprovi el *Diseño*. Aquest disseny es va elaborar en base a més de trenta propostes de reforma educativa, una de les quals va sorgir de l'STEG. Insistim, doncs, la reforma encara no

s'inicia ni tan sols sobre els papers, si bé es sabut que el govern hi vol imposar els seus criteris privatitzadors.

PISSARRA.- Pot parlar-nos de la situació de l'Ensenyament Mitjà o Secundari en el país?

C.F.- L'ensenyament mitjà segueix en mans de la iniciativa privada, que, com ja es va dir, cada any augmenta els seus preus i les seves exigències, però no la seva qualitat acadèmica. Existeix un paliatiu, els *Institutos Básicos por Cooperativa*, amb pla tripartit Estat-Municipalitat-Pares de Família, que atenuen un tant la poca cobertura i la necessitat d'educació de les classes desposseïdes que no poden pagar un col·legi privat. Un d'aquests instituts és a punt de tenir el seu propi edifici escolar gràcies a l'ajuda i cooperació internacional propiciada per l'STEI, que de manera amable i solidària, i amb el suport del govern de les Balears, ha enviat ajuda econòmica per promoure l'inici de la construcció. Vull aprofitar aquesta situació per agrair molt sincerament l'ajuda rebuda i esperar que continuïn ajudant-nos, en benefici de la joventut pobre del nostre país.

PISSARRA.- Quins són els altres projectes prioritaris per al seu país?

C.F.- Segueixen essent necessaris programes de salut i educació, d'infraestructura i de superació per a la dona. Entre els primers, programes de salut dental, d'higiene, de nutrició i prevenció. En els segons, projectes d'educació per a la pau, educació per als drets humans, educació a través del treball i el suport a la proposta de Reforma Educativa de l'STEG. En infraestructura, edificis escolars, mobiliari, recursos (cartells, llibres, equips de laboratori i informàtica, etc.). Per a la dona, educació sexual i matrimonial, autoestima i participació activa a tots els camps.

PISSARRA.- Com es poden fer efectius aquests projectes?

C.F.- La millor manera -com ja us deia l'any passat- és enviar les ajudes directament a les organitzacions no governamentals, sindicats o escoles, per tal d'evitar que hi hagi irregularitats en el seu

projecte fou molt positiva i l'experiència que repetim enguany amb nous estudiants sembla que també ho serà. Ja ho podeu comprovar "in situ". Seria interessant que estudiants de les Balears poguessin venir també, igualment els educadors que volguessin compartir els seus criteris docents a través

Reunió de treball per preparar la distribució de l'ajuda rebuda des de les Illes.

lliurament. Per la nostra part, demanaríem que l'ajuda es canalitzàs a través de l'STEI, sindicat que ha demostrat que pot fer molt bé les coses en matèria de cooperació.

PISSARRA.- Com va el projecte de col·laboració amb la Universitat de Vic?

C.F.- Excel·lent. Els dos joves i les catorze al·lotes que varen estar fent la seva pràctica docent a escoles de Mazatenango varen conèixer la nostra realitat educativa, deixaren implementats alguns projectes i, a més, deixaren un record profund en les famílies amb les quals varen conviure, que els varen ajudar a conèixer de manera real la nostra situació econòmica, política i social, i corroborar a la pràctica la teoria que havien rebut. A més d'això, des del punt de vista turístic, varen tenir ocasió de visitar molts de llocs d'interès. L'avaluació del

de tallers conjuntament amb els nostres educadors de nivell primari o preprimari. Voldria que els tallers de l'estiu que ve siguin exitosos per tal que aquest tipus de cooperació sigui enriquidor per a ambdues parts, i, en definitiva, per a l'educació.

PISSARRA.- Paraules d'acomia-dament.

C.F.- Agrair aquesta entrevista i l'espai que li vulgueu dedicar a la vostra revista. Agrair també la resposta que poguem tenir per part de les escoles, els ajuntaments i altres entitats de les Illes Balears, a favor dels països del Centre i Sudamèrica.

Gràcies STEI, moltes gràcies, Balears.

Guatemala, febrer de 1999. □

D. José Ramón Calix Figueroa,

Ministre d'Educació de la República d'Hondures

Pere Polo

El pas de l'huracà Mitch per Amèrica Central es considerat el major desastre que ha conegut la història de l'hemisferi Occidental. Però, més enllà dels adjectius que pugui merèixer aquest cataclisme en la atapeïda història de desastres que caracteritzen la regió, seria desitjable que el desastre associat a l'huracà Mitch servís com a punt d'inflexió en la gestió dels riscos per part dels països centreamericans.

P. Polo.- Sr. Ministre, més enllà de les pèrdues humanes, de quina manera el Mitch ha afectat el Ministeri d'Educació?

Ministre.- Hem calculat que els danys causats al nostre ministeri són de l'ordre dels 50 milions de dòlars USA. Tot això fa referència als danys causats a les infraestructures físiques, equips, mobiliari, transports, textos escolars, biblioteques, laboratoris... fins i tot el mateix edifici del Ministeri que, tal com hauràs pogut comprovar, ha desaparegut totalment.

P. Polo.- Com han quedat els centres escolars?

Ministre.- Perquè us faceu una idea de la magnitud del desastre, us diré que 2.800 aules han estat destruïdes totalment o parcialment; de l'edifici principal del Ministeri tan sols en poguérem salvar tres telèfons mòbils; les aigües se'n dugueren els 20 cotxes del ministeri i tots els equips informàtics. Mirau les condicions en què ens trobam, tot és manllevat! l'edifici, el mobiliari...

P. Polo.- Amb quines ajudes compten en aquests moments en què la situació és tan caòtica i quan el curs escolar és a punt de començar?

Ministre.- L'ajuda internacional ha estat doblement reconfortant: per una part, per les mostres de solidaritat rebudes, i, en segon lloc, les ajudes materials per reconstruir el meu país. Pel que

fa al Ministeri d'Educació, Alemanya ha assumit la reconstrucció dels edificis escolars, en part com a donatiu, i en part com a préstec a baix interès. Actualment ja tenim un 90 % de les aules preparades. Falten les grans escoles que s'hauran d'acabar de tirar a terra per tornar-les construir de bell nou, ja que els desperfectes han estat enormes.

Entrevista amb el Ministre d'Educació d'Hondures.

P. Polo.- Suposam que la desaparició de l'arxiu, deu ser un dels problemes més greus pel vostre ministeri.

Ministre.- Efectivament és així. Calculam que per reconstruir-lo hauran de passar uns deu anys, ja que es tractarà d'anar escola per escola, institut per institut, sabent que molts dels centres han desaparegut. La manca de registre de títols i d'altres documents ens suposa un autèntic problema. Ens preocupa que hi pugui haver intents de falsificació de títols. Esperam, però, poder superar tots aquests problemes.

P. Polo.- S'han donat molts de números, moltes xifres. Com podem quantificar les dades que afecten directament l'educació?

Ministre.- Existeixen uns 150.000 nins afectats directament. Uns 7.000 mestres damnificats, bé en les seves pròpies cases o amb la destrucció de les seves escoles. El que interessa en aquests moments és la reconstrucció física dels edificis. Pràcticament tenim un 80% dels alumnes que podran començar el curs escolar. El 20% restant ho podran fer en 20 o 25 dies.

P. Polo.- El que acaba de dir en sembla fer triomfalisme, ja que he pogut visitar una sèrie d'albergs de campanya i barraques on he vist molts de nins que no saben què han de fer, i molts d'ells ni tan sols estaven matriculats.

Ministre.- S'han previst dues solucions. Una, matricular-los a l'escola més pròxima. L'altra, construir una escola provisional en els albergs per a nins de 6 a 12 anys. Serien aules fetes de canyís i fusta, materials barats, que després es destruirien.

P. Polo.- No seria possible que aquestes aules provisionals foren demanades com a ajuda a altres països i deixar-les ja instal·lades?

Ministre.- Com ja us he comentat, l'ambaixada d'Espanya ens ha donat 20 tendes de campanya habilitades com aules totalment equipades. S'han instal·lat a Morolica, ciutat que fou destruïda totalment per l'huracà. El govern de la Generalitat de Catalunya ens ha ofert l'enviament d'aules prefabricades i material escolar com llibretes, llapis ... (no envia-

teques, etc. Les zones agrícoles del país han estat destruïdes; per això també estam molt necessitats d'aliments per als nins, especialment.

P. Polo.- Quants d'alumnes teniu matriculats en aquest curs?

Ministre.- Actualment la matrícula ronda el 1.750.000 alumnes,

El Ministre d'Educació, licenciado José Ramón Calix.

ran llibres de text, tota vegada que la Generalitat els té en català). Per altra banda, la Consejería de Educación de la Junta de Extremadura també està treballant amb nosaltres en un programa de persones adultes i formació professional.

Arribats a aquest punt, seria interessant poder transmetre al govern de les Illes Balears totes aquestes necessitats que heu po-

dels quals 1.200.000 ho són de primària i preprimària.

P. Polo.- Què ens pot comptar sobre el currículum?

Ministre.- En aquests moments estam en procés de començar la Reforma Educativa, i per això volem organitzar un congrés pedagògic per proposar la discussió sobre el sistema actual i fer noves propostes amb la participació de

Seria interessant poder transmetre al govern de les Illes Balears totes aquestes necessitats que heu pogut observar "in situ", per veure si des d'allà ens poden donar una "manecita"

gut observar "in situ", per veure si des d'allà també ens poden donar una "manecita". Necessitam mobiliari escolar, llibres per a biblio-

tots els sectors implicats en l'educació: pares, professors... perquè l'educació és responsabilitats de tots.

L'anunciada reforma girarà a l'entorn de tres eixos:

- Educació per al treball.
- Educació per a la natura i el medi ambient.
- Educació en valors.

Per tot això en aquest moments ens preocupa molt la formació dels docents i la necessitat de preparar equips de formadors, i provocar d'aquesta manera un efecte multiplicador. En aquest camp seria molt bo per a nosaltres poder establir unes vies de col·laboració. Dins els nostres ambients educatius ja són ben coneguts els seminaris que el vostre sindicat, STEI, ha estat organitzant durant els darrers anys a Hondures. Desitjaria que aquests continuessin i possiblement el nostre ministeri hi estaria disposat a participar. És un tema a estudiar.

P. Polo.- M'agrada comprovar que aquesta feina feta desinteressadament per part de professors i professores de Balears és reconeguda com a positiva, tot i les

països de Llatinoamèrica, quan es parla de Reforma Educativa del que es tracta realment és de l'excusa per introduir en el siste-

ta que en educació el poder decisiu més immediat sigui el dels pares de família. Es pretén que siguin ells els que puguin con-

Els nins, malgrat les circumstàncies, segueixen amb la seva tasca.

ma educatiu els programes neoliberals, encaminats a la privatització de l'educació i que possibilitin que el govern central del

tractar el professorat, pagar-lo i anar solucionant els problemes.

P. Polo.- Sí, però es podrien crear altres problemes més grossos. Què passaria si els diners no arribassin? Quins criteris es seguirien per a la contractació del professorat? Fins ara s'ha demostrat que aquestes polítiques educatives han fracassat. Bé, no és la meua intenció discutir aquests problemes en aquesta ocasió...

Ministre.- Veig que en aquest tema sou molt bel·ligerant. Seria bo continuar-ne i lamentablement no disposam de més temps. Esper que en una pròxima visita ho puguem fer. No us oblideu de transmetre les necessitats que he exposat i, si és possible, organitzar cursos de capacitació per a docents sobre el tema del currículum de la Reforma.

Escola "República de Brasil", afectada per l'huracà Mitch, objecte d'ajuda per part de l' STEI.

difficultats i les deficiències que ens hem trobat. Esperam poder millorar i seguir aquests seminaris de formació. Això no obstant, no em puc estar de demanar-vos si, com ja ha passat en altres

país es desentengui de la seva responsabilitat.

Ministre.- La cosa no és així. Teniu una mala imatge dels programes descentralitzats. S'inten-

P. Polo.- Moltes gràcies i desig de tot cor que l'ajuda que s'envia al vostre país no es quedi a mig camí. Voldria també que en tornar per aquestes terres la realitat sigui ben diferent. □

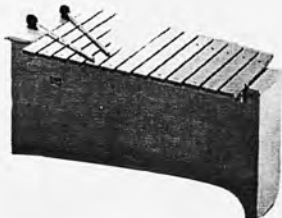

Musical VIA ROMA

DISPOSAM D'UN
AMPLI CATÀLEG
SOL·LICITAU·NOS·EL
AL TEL. 971 72 28 26

- Instruments d'Orff i Escolars
- Pissarres
- Instruments de Corda
- Instruments de Vent
- Lloguer i venda de Pianos
- Pianos electrònics i Orgues
- Informàtica Musical
- Llibreria Musical i Partitures
- Accessoris Musicals

Més de 30 anys al servei de la Música

La Rambla 7
07003 Palma de Mallorca
Tel. 971 72 28 26
Fax 971 71 18 08

Ara tenir un piano és més fàcil

Sense necessitat de comprar-lo, decideixi

LLOGUER-OPCIÓ COMPRA

Si el seu fill o filla comença a estudiar piano, vostè ha de pensar en la necessitat de tenir un piano a casa seva.

És lògic que la decisió de comprar-lo definitivament la prengui segons els resultats del curs.

No es preocupi: MUSICASA li soluciona aquest problema.

MUSICASA li cedeix un piano, acústic o digital.
NOMÉS PER 8.700.- ptes. mensuals, més quota inicial de 28.990.- ptes. Per exemple:

Si vostè decideix comprar el piano que li vàrem cedir, fa un any o més, o qualsevol altra marca,

li descomptarem 133.300 ptes.-

AIXÍ DE FÀCIL

YAMAHA

MUSICASA

Pl. Es Fortí (cantonada Passeig Mallorca), 1
Palma de Mallorca
Telf. 971 281559

Programes i mesures d'atenció a la diversitat dins un centre educatiu de secundària

Síntesi de la ponència feta el 26-09-98 dins les II Jornades d'Ensenyament Secundari

*Joana Caules Ametller,
orientadora de l'IES Joan Ramis de Maó*

L'atenció a la diversitat és un principi fonamental del model educatiu actual. Es vol que els centres educatius:

- reconeixin, admetin i atenguin la diversitat individual
- eliminin, limitin o al menys no accentuin les grans diferències

És important reconèixer que tots els alumnes tenen unes necessitats educatives diferenciades. Tots són especials i diferents. Aquesta valoració és fonamental fer-la perquè si no caiem en el simplisme de dir que l' alumne/a és el problema que necessita un remei i ens oblidam de la globalitat, que és el currículum el que necessita adaptar-se a les necessitats individuals.

S'ha de treballar perquè la diversitat humana sigui assumida i valorada com element enriquidor de la tasca educativa. Un ensenyament de qualitat ha de tenir en compte les necessitats individuals. L'experimentació, la indagació per aconseguir satisfer les necessitats individuals d'un alumne/a ens obre moltes vegades les portes a una millora qualitativa per a tots els alumnes.

L'èxit de les mesures d'atenció a la diversitat depèn de la implicació directa de tots els agents educatius: pares, professors i alumnes. El respecte a la diferència, la capacitat de conviure... han d'és-

ser valorats i assumits per tota la Comunitat Educativa. Els centres educatius hem d'ensenyar a compartir, conviure, co-educarse... i això només es pot fer si forma part dels objectius a treballar i assolir des de totes les àrees i són valorats com qualsevol altre

contingut conceptual o procedimental del currículum.

És necessària una implicació efectiva per part del professorat d'un centre en les mesures d'atenció a la diversitat. S'han d'evitar les segregacions d'alumnes que estan dins programes específics d'atenció a la diversitat (integració, compensatòria...). Tothom se n'ha de responsabilitzar, en diferents graus, i participar en el procés.

El professorat ha de posar en marxa i esgotar tots els recursos ordinaris que té a la seva disposició (canvis metodològics, diversos materials, més temps...). No serveixen els plantejaments didàctics homogenis; s'ha de partir del marc heterogeni on es dona el procés.

La flexibilitat de l'ensenyament i dels propis agrupaments dels alumnes en els centres educatius ha de fer possible aconseguir aquest objectiu. S'han de cercar alternatives que permetin atendre la diversitat de l'alumnat. Hem d'aconseguir oferir opcions curriculars que s'adaptin als alumnes amb necessi-

tats, capacitats, interessos i motivacions diferents.

Si es vol aconseguir que totes les mesures que s'estableixin a un centre per atendre la diversitat resultin eficaces s'ha d'aconseguir que la motivació, peça clau del procés d'ensenyament-aprenentatge, sigui un objectiu prioritari. No parlem només de la motivació dels alumnes, també és fonamental la motivació del professorat implicat.

L'activitat del professorat pot ésser diferent en els continguts i activitats que seleccionen per facilitar la consecució d'objectius, en la forma d'acollir els alumnes i de començar les classes, en la forma d'explicar, en la forma d'avaluar l'aprenentatge....

L'interès i esforç amb què afronten el treball escolar els alumnes depèn del valor que consideren que té i dels objectius finals que persegueixen. La forma d'enfrontar-se a les exigències escolars i les feines proposades està condicionada per la preocupació per fer-ho bé, no posar-se en evidència davant els companys, per aconseguir una valoració positiva de la pròpia competència i evitar la negativa.

No sempre feim una valoració prou objectiva de quines són les causes que porten un al·lot o al·lota a no fer feina, a estar apàtic... Hi ha vegades que això és el resultat d'haver-se esforçat durant temps i temps i haver arribat a la conclusió que no es podrà aconseguir entendre res ni aconseguir èxit.

A partir dels 13-14 anys els adolescents tenen la necessitat de veure la utilitat del que aprenen. Els professors hem de fer un esforç per donar-los a conèixer la utilitat concreta de la seva àrea.

Els alumnes necessiten sentir-se acceptats. Aquesta necessitat d'acceptació no només es manifesta en situacions d'aprenentatge

ge sinó també en tots els aspectes referits a la interacció social amb els altres (companys, professors...). La disponibilitat d'un professor per ajudar-los a superar les

dificultats és un dels factors que més contribueix a esforçar-se per aprendre.

La possibilitat d'elecció és també determinant per millorar la motivació. Elegir tema de feina, intervenir en l'organització de les activitats... Aconseguir implicar-los en el procés.

S'ha de potenciar que se'n adonin del que saben fer, de com progressen.

L'orientació educativa-professional és molt important. S'ha d'ajudar als alumnes que descobreixin el que els interessa, el que volen pel futur...

El currículum ha d'estar sotmès a constants adaptacions. Adaptacions enteses com la satisfacció de les necessitats que presenta cada alumne/a a dins el context del centre educatiu i del propi procés d'ensenyament. Ens trobem en diferents nivells d'adaptacions curriculars:

- **de centre:** s'ha de contextualitzar el currículum a la realitat sociocultural de l'entorn a fi d'a-

favorir una millor resposta a la diversitat de l'alumnat. Això pot contribuir que tota la Comunitat Educativa assumeixi la resposta a les necessitats educatives que presenta l'alumnat

- **d'aula:** s'ha d'adaptar la programació al grup concret d'alumnes ja que cada grup-classe té unes peculiaritats que s'han de respectar i tenir presents en el moment de plantejar les classes.

- **individualitzades:** en els casos d'alumnes que tenen unes n.e.e. que requereixen un tractament diferenciat. La significativitat o no d'aquestes adaptacions dependrà de les necessitats concretes que presenti l'alumne/a.

Els agrupaments flexibles són mesura present a tots els programes d'atenció a la diversitat. Es tracta de modificar el grup-classe i reagrupar els alumnes a fi de poder utilitzar una metodologia que faciliti una individualització de l'ensenyament i una millor atenció a la diversitat. L'objectiu és partir de les diferències indivi-

duals pel que fa a ritme d'aprenentatge, motivacions... dels alumnes. Diferents tipus de flexibilització:

- programes específics: P.C.E., P.I.E., P.D.C

Diversitat

- dins l'aula (treball en grup, dos professors...)
- intranivells (optativitat de 1r Cicle)
- àrees específiques i optatives al 2n Cicle.

Reflexions finals:

1. Sempre hem de procurar que les estratègies educatives i la metodologia utilitzada sigui respectuosa amb el principi de respecte a les diferències individuals.

2. A l'edat adolescent és molt gran la influència del grup d'iguals i si volem ajudar de forma eficaç als nostres alumnes perquè assoleixin un bon nivell de socialització hem d'utilitzar estratègies d'intervenció que permetin, sempre que sigui possible, la màxima normalització de tots els alumnes. Les mesures extremes d'atenció a la diversitat només s'han d'adoptar quan s'hagin comprovat com a eficaç totes les mesures ordinàries d'atenció a la diversitat.

3. Qualsevol mesura que es planteji ha de tenir caràcter flexible i obert i tenir com a objectiu final el retorn al currículum ordinari, la màxima normalització.

4. Qualsevol mesura d'adaptació o canvi ha de fer-se en benefici de l'alumne/a, no pensat en el benefici, avantatge o comoditat del centre. □

**SERVEI DE
LLIBRES
ESTRANGERS
LLIBRES
DELS PAÏSOS
CATALANS
JOGUINES
I LLIBRES
INFANTILS**

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 971 71 38 21
07002 Palma

**ESPECIALISTES EN ARTICLES
DE MUNTANYA, CAMPING,
ESQUÍ I ESCALADA**

**ES
REFUGI**

Via Sindicat,
21 pati interior.
(antic edifici del
Sindicat Forà)

**T'EQUIPAM PER A
L'AVENTURA**

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

PAPERS PINTATS
PINTURES
MARCS I MOTLLURES

Sant Miquel, 77
Tel. 971 72 14 83
07002 Palma de Mallorca

Una assegurança intel·ligent

Tecno broker

Correduria de Seguros S. L.

Una assegurança eficaç

Productes comercialitzats en exclusiva

C/ Julià Álvarez, 8 1r esq.
07004 Palma de Mallorca
Tel. 971 76 13 35
Fax 971 76 07 52

- Llar
- Subsidi
- Medicina privada

TECNOSPORT

PISCINES

GUNITATS

TENNIS

PAVIMENTS
POROSOS

SQUASH

POLIESPORTIUS

C/ Gremi dels Boters, 19
07009 Palma

Tel.: 971 43 02 00
Fax: 971 43 14 80

C/ Deulosal, 19
Maria de la Salut
Tel.: 971 52 53 50

SANICALOR

Sales de bany

SANITARIS, GRIFERIA,
CERÀMICA, GRES,
CALEFACCIÓ,
AIRE CONDICIONAT,
ACCESSORIS DE BANY

Exposició

Ausiàs March, 38
Tel. 971 29 12 64
Fax 971 29 12 65
07003
Palma de Mallorca

Exposició, oficines i
magatzem

Gremi dels Boters, 19
Tel. 971 43 02 00
Fax 971 43 14 80
07009 Palma de Mallorca

La diversitat al centre de secundària: Escenari d'un desencontre

*Dolors Forteza Forteza,
professora del Dpt. de Ciències de l'Educació de la UIB*

En l'actual panorama educatiu l'atenció a la diversitat de l'alumnat es conforma com una de les més importants preocupacions entre els professionals de l'educació, i això no perquè el fenomen de la diversitat sigui un problema en si mateix. La qüestió central, que li confereix una connotació de problema, és que són els docents els que han de donar resposta a la diversitat (Jiménez e Illán, 1997).

Malgrat això, no es pot negar la dificultat a la qual s'ha de fer front per respondre a la diversitat de l'alumnat en la secundària, ja que aquesta presenta múltiples canals d'expressió. Cada alumne s'ha desenvolupat en un entorn social, cultural i familiar diferent, cada alumne porta una història escolar, cada un d'ells té unes capacitats, motivacions i interessos, tenen maneres diverses d'enfrontar-se als aprenentatges i varien les expectatives que sostenen front al seu futur escolar i professional. Tot plegat fa que siguin els docents els que tenen majors desafiaments en la seva tasca quotidiana en les aules.

Ara bé, la problemàtica al voltant de l'atenció a la diversitat no pertany exclusivament al professorat. Ens situam davant un problema pluridimensional i que, en conseqüència, no té solucions simples. Els valors socials i educatius imperants, la política educativa d'una determinada orientació ideològica, els models didàctics dominants, etc. són àmbits que poden complicar o facilitar el funcionament dels centres i les respostes que des d'aquests es poden donar a les diferències de l'alumnat.

La brevetat de l'escrit no em permet fer una anàlisi exhaustiva de les múltiples variables que incideixen en els processos d'ensenyança-aprenentatge quan ens referim a l'ESO. Me centraré, doncs, en alguns aspectes que al meu mode de veure poden estar impedit al professorat de secundària resituar-se en un nou marc de pensament i acció des del qual considerar que tots els alumnes són diferents.

L'actual estructura organitzativa i institucional imposa una sèrie de

8 DE MARÇ, DONEM LA CARA!

Joana Ma Font Barceló

El 8 de març del 1908, més de cent dones treballadores d'una empresa tèxtil de Nova York es declararen en vaga i es tancaren a la fàbrica en reivindicació de millores en les condicions laborals.

El propietari de la fàbrica, amb el suport de les autoritats governamentals va fer intervenir l'exèrcit que, davant la negativa de les dones d'abandonar el seu tancament, envoltaren l'edifici i provocaren un incendi, la qual cosa causà la mort de totes les treballadores.

Dos anys després, aquest dia fou declarat "Dia Internacional de la Dona" en record de totes aquelles dones.

D'aleshores ençà, aquesta data ha estat una jornada de lluita de les dones d'arreu del món en defensa dels seus drets.

Ara, en el llindar del nou mil·lenni, i malgrat els avenços socials aconseguits, hem de continuar donant la cara. Hem de continuar treballant per assolir un altre model humà, basat en una nova ètica per tal de construir una societat solidària.

Els canvis socials són molt lents i encara que la nostra situació col·lectiva és millor que la de les nostres mares hem de continuar denunciant:

- La feminització de la pobresa com a fenomen que persisteix i s'incrementa.
- La insuficiència i desigualtat en l'accés a l'educació i a la qualificació professional.
- La insuficiència i desigualtat d'accés a la salut i als seus corresponents serveis.

- La violència contra les dones.

- Els efectes diferenciadors dels conflictes armats sobre les dones, inclosos els de viure sota una ocupació estrangera.

- La desigualtat de presència en les estructures polítiques i econòmiques, en totes les formes d'activitat productives i en l'accés als recursos.

- La desigualtat entre homes i dones en les parcel·les de poder i decisió corresponents.

- Els mecanismes insuficients en tots els nivells per a la promoció del desenvolupament de les dones.

- L'accés en desigualtat i sota estereotipus als sistemes de comunicació, especialment en els mitjans de comunicació de masses.

- La desigualtat de gènere en l'administració de recursos naturals i en la salvaguarda del

medi ambient.

- La discriminació persistent i violació dels drets de les nines.

La celebració del 8 de març continua essent necessària com una ocasió especial per fer presents els nostres plantejaments a la societat, com a constatació de la discriminació que encara sofreixen les dones i com a símbol, per un costat, de la solidaritat entre les dones i, per l'altre, de la força que tenim per aconseguir transformar aquesta societat en una societat justa per a les dones i per als homes.

MANIFEST DEL CONSELL PLENARI DE L'STEI

El Consell Plenari de l'STEI, després d'anitzar l'actitud de la Conselleria d'Educació, vol manifestar i denunciar:

La manca de voluntat negociadora de la Conselleria d'Educació. Les "reunions" amb la Direcció General de Planificació i Centres s'han desenvolupat sense cap tipus de proposta ni documentació, alhora que els centres públics eren "informatos" - de forma oficiosa - del que es negava a les organitzacions sindicals. La Direcció General de Personal supeditava l'avançament de les seves propostes a les decisions que havia de prendre la Direcció General de Planificació i Centres.

La Conselleria, tot i establir dins el mes de febrer, un calendari de reunions per a tractar els temes proposats per l'STEI s'ha limitat a no avançar cap proposta concreta. Així doncs, ens trobam que la Conselleria davant l'exigència d'avançar en temes com: l'equiparació retributiva, l'aplicació del fons social als funcionaris docents, una proposta d'acord de plantilles -LOGSE-, l'establiment d'uns criteris d'adscripció al primer cicle d'ESO consensuat i transparent, la negociació de les condicions laborals: horari, nivell de complement de destí, atenció a la diversitat de l'alumnat..., llicències per estudi, formació del professorat, calendari escolar... Establiment d'un veritable MAPA ESCOLAR que faci front als dèficits de Centres de Secundària, Cicles Formatius, Modalitats de Batxillerat. Dotació d'Escoles d'Idiomes. Oferta d'Educació de Persones Adultes i oferta d'ARTs Aplicades, segueix sense fixar els seus criteris.

L'STEI no vol continuar amb aquesta cerimònia de la confusió, exigeix que la Consellera es posi a negociar.

El Consell Plenari de l'STEI, també vol denunciar la manca de propostes per part de la Direcció General de Planificació i Centres respecte a la negociació inexistent de les condicions laborals de l'ensenyament privat concertat així com les irregularitats en les nòmines (endarreriments en els pagaments, en l'aplicació de la puja del 98... etc.)

Tot això va culminar en la constatació d'irregularitats i manca de transparència de l'Administració a la Comissió de Concerts, la qual cosa va obligar l'STEI a l'abandonament d'aquesta comissió i reclamar que la convocatòria es faci en el lliurament de tota la documentació que permeti un transparent i regular procés d'aprovació dels concerts.

La Conselleria d'Educació, també ha mantingut fins ara una postura d'absoluta indiferència davant la reclamació de l'obertura de negociacions a l'àmbit universitari: pendent l'equiparació retributiva i altres temes d'interès laboral.

Per tot això, el Consell Plenari reclama:

1. Negociacions reals tant a l'ensenyament públic com privat amb propostes concretes de la Conselleria.
2. Obertura de les negociacions a la UIB.

En cas de no avançar en aquesta línia, l'STEI iniciarà un procés gradual de mobilitzacions (recollida de signatures, concentracions davant la Conselleria) que podria culminar amb una proposta formal de VAGA.

Palma, 9 de març de 1999

INFORMACIÓ SOBRE BAIXES LABORALS

QUI PAGA LA BAIXA

Del sou brut dels treballadors i treballadores una part va destinada a la Seguretat Social.

Aquesta part serveix per a :

- a.- Cobrar quan estam a l'atur
- b.- Períodes de maternitat
- c.- Jubilació.
- b.- Baixes per malaltia

INCAPACITAT TEMPORAL

(per malaltia o accident laboral).

La Seg. Social dóna:

- 1.- Atenció sanitària i farmacèutica necessària.
- 2.- Mentre té la baixa li paga el subsidi. L'Empresari està alliberat de pagar el sou a un treballador o treballadora que no exerceix la seva funció laboral habitual.

QUANTIA DEL SUBSIDI:

- a.- Varia en cada cas
- b.- S'han de complir uns requisits bàsics
- c.- Segons el tipus de Conveni (***)

(***) III Conveni Col·lectiu d'Empreses d'ensenyament privat sostingudes totalment o parcialment amb fons públics.

- SALARIS: 100% del salari durant 7 mesos + 1 mes per trienni d'antiguitat. Després el 75% de la Base Reguladora.

- BASE REGULADORA:

$(\text{Sou Base} \times 14) + (\text{triennis} \times 14) + (\text{Complements} \times 12) + (\text{plus Insularitat} \times 12) / 12 = \dots$

SEGONS LA SEGURETAT SOCIAL

- Malaltia professional: Com a conseqüència de la feina que exerceix.
- Malaltia comuna: Provocada per circumstàncies deslligades de l'activitat laboral. (ex: Grip)

EL METGE O LA METGESSA són els encarregats de determinar si una malaltia és comuna o professional.

En certes situacions, no molt clares, ho ha de decidir un advocat o advocadessa.

REQUERIMENTS BÀSICS per a cobrar el subsidi per incapacitat temporal:

- 1.- Malaltia comuna: Cotitzats 180 dies els darrers 5 anys anteriors a la baixa.
- 2.- Malaltia professional i accident de treball: No s'exigeix un mínim de cotització. El malalt cobra el subsidi al 2n dia de donar-se de baixa.

QUI PAGA LA BAIXA?

- 1.- Malaltia comuna i accident no laboral: L'empresari abona 12 dies a partir del 4t dia de baixa. A partir del 16è dia se'n fa càrrec la Seg. Social.
- 2.- Malaltia professional o accident laboral: La Seg. Social se'n fa càrrec a partir del 2n dia

DURADA DE LA PRESTACIÓ DE LA SEGURETAT SOCIAL

Què passa quan la malaltia s'allarga per molt temps?

- 1.- Malaltia comuna i Accident no laboral: Màxim 12 mesos (possibilitat de 6 mesos de pròrroga).
- 2.- Malaltia professional i/o accident laboral: Sis mesos amb observació del metge, prorrogable a 6 mesos més, si el metge ho troba necessari.

Una vegada exhaurides les pròrroques, el metge decideix:

- a.- Declarar la incapacitat permanent
- b.- Signar l'alta mèdica.

La Seguretat Social podrà flexibilitzar els límits de durada per incapacitat si ho considera oportú. Durant aquest període addicional, l'Estat perllongarà el subsidi al treballador o treballadora.

Elaboració STEI sobre article de "EL MUNDO" de 07-febrer-1999

TREBALL A TEMPS PARCIAL I LA SEVA RELACIÓ AMB LA JUBILACIÓ ANTICIPADA A MITJA JORNADA.

Segons el REAL DECRETO-LEY 15/1998, del 27 de novembre, s'han introduït uns canvis per tal de millorar el mercat de treball en relació al treball a temps parcial.

L'esmentada millora, requereix una regulació que, respectant la flexibilitat, garanteixi determinats principis bàsics:

- a) La igualtat de tracte i la no discriminació de les treballadores i treballadors a temps parcial en relació als de temps complet.
- b) El principi de voluntarietat en l'accés al treball a temps parcial.
- c) L'accés efectiu a la protecció social.

QUÉ ÉS UN CONTRACTE A TEMPS PARCIAL?

En primer lloc, s'hauria de definir el que s'entén per treball a temps parcial.

Un contracte de feina s'entendrà celebrat a temps parcial quan el nombre d'hores al dia, setmana, mes o any, sigui inferior al 77% de la jornada a temps complet establerta en el Conveni Col·lectiu.

El contracte a temps parcial podrà concertar-se per temps indefinit o per duració determinada. Serà per temps indefinit quan:

- a) Es concerti per a la realització de treballs fixos i periòdics dins el volum normal d'activitat de l'empresa.
- b) Es concerti per a la realització de treballs que tinguin el caràcter de fixos discontinus i no es repeteixin en dades certes.

Així mateix, s'entendrà com a contracte a temps parcial l'acordat entre treballadora i treballador i l'empresa per reduir la jornada de treball i de salari entre un mínim del 30% i un màxim del 77% quan assoleixi les condicions generals exigides per a tenir dret a la pensió contributiva de jubilació de la Seguretat Social amb excepció de l'edat que haurà d'ésser inferior, com a màxim, cinc anys a l'exigida (60 anys). L'execució d'aquest contracte de treball a temps parcial i la seva

retribució, seran compatibles amb la pensió que la Seguretat Social reconegui.

L'empresa concertarà simultàniament un contracte de treball amb un altra treballadora o treballador per tal de completar la jornada mitjançant un contracte de relleu.

REGLES QUE REGEIXEN ELS CONTRACTES A TEMPS PARCIAL

- 1.- El contracte s'ha de formalitzar necessàriament per escrit segons model.
- 2.- La jornada diària podrà realitzar-se de forma continuada o partida.
- 3.- Les treballadores i treballadors a temps parcial no podran realitzar hores extraordinàries però sí hores complementàries entenent com a hores complementàries aquelles que han estat pactades en el contracte a temps parcial conforme al règim jurídic establert en el Conveni Col·lectiu.
- 4.- Les treballadores i treballadors a temps parcial tendran els mateixos drets que els contractats a temps complet.
- 5.- La conversió d'un treball a temps complet en un treball a temps parcial i viceversa, tindrà sempre caràcter voluntari.
L'empresari ha d'informar els treballadors i treballadores de l'empresa sobre l'existència de llocs de feina vacants i sobre l'increment del temps de treball a temps parcial. De la mateixa manera, les treballadores i treballadors que sol·licitin el retorn a la situació anterior, tendran preferència per a l'accés a un lloc de treball vacant corresponent al mateix grup professional o categoria. Igual preferència tendran les persones que contractades inicialment a temps parcial, amb una antiguitat a l'empresa de 3 anys amb l'esmentat contracte, per a la cobertura de vacants a temps complet corresponents al mateix grup professional o categoria.
- 6.- Els convenis col·lectius sectorials o d'àmbit inferior, podran establir els requisits i especialitats per a la conversió de contractes a temps complet en contractes a temps parcial per motius familiars o formatius.

limitacions o obstacles, entre les quals vull destacar les següents:

- Els centres de secundària són organitzacions massa grans que dificulten satisfer les necessitats dels alumnes així com les de desenvolupament professional dels docents (Hargreaves, 1996). D'altra banda, la cultura balcanitzada, de la qual parla el mateix autor -és a dir, la forta estructura departamental dels centres de secundària- milita en contra d'una cultura de col·laboració. Són les mateixes condicions del lloc de treball en les quals fa feina el professorat de secundària les que reforcen la cultura de l'individualisme i l'aïllament dels docents en les quatre parets de l'aula. Si més no, l'estructura organitzativa departamental incrementa la separació entre els docents (formant-se comunitats aïllades dins i fora dels centres), i no ajuda a fomentar la cooperació i implicació del professorat en la tasca comuna que és ensenyar.

- La burocratització de la vida escolar és un altre obstacle per a la transformació que reclama l'ampliació de l'obligatorietat fins els 16 anys. L'abundància dels raonaments tècnics (pedagògics i psicològics) en el currículum prescrit per l'Administració ha derivat en la burocratització del pensament curricular. Quan el professorat, per exemple, ha afrontat l'elaboració dels projectes curriculars (inclús les mateixes programacions dels distints departaments), sovint s'ha transformat en pur formalisme, atès que el llenguatge tècnic que acompanya el disseny curricular prescriptiu no aborda els problemes pràctics reals.

- Les noves exigències i demandes pedagògiques i organitzatives que suposa l'ESO sense canviar les condicions de feina del professorat són també una font important de problemes, allò que Apple (1989) anomena "intensificació" del lloc de treball dels docents. Aquesta intensificació fa referèn-

cia a la sensació de sobrecàrrega crònica de treball que duu al professorat, entre altres coses, a veure limitat el seu temps per a la socialització o fins i tot per aprofundir en el camp en el qual està especialitzat, així com a reduir la qualitat de la seva pròpia tasca docent. Tal com apunten Apple i Jungck (1990) la intensificació del lloc de treball tendeix a substituir el concepte de treball ben fet pel de treball fet, i des d'aquesta perspectiva la reflexió sistemàtica es constitueix en una dificultat a l'hora de determinar el que és essencial per a les tasques de caràcter immediat. En exigir més al professorat sense alterar les seves condicions laborals,

això afecta no només els docents sinó també l'alumnat que ha de fer més coses fora de les aules i al marge del temps que estan amb els seus professors (Gimeno Sacristán i Pérez Gómez, 1993).

- L'organització del temps i l'espai crea les seves pròpies limitacions. Les variables temps i espai no són quelcom secundari en la vida d'un institut. Pel que fa al temps delimita la mateixa acció del professorat i el que seria pensable. El temps escolar en les organitzacions molt estructurades, on tot tendeix a especialitzar-se, és de caràcter més monocrònic que policrònic. Als instituts, l'activitat s'estructura i es desenvolupa d'acord amb la pauta d'organització monocrònica, la qual cosa incideix, notablement, en l'estereotipació de continguts i tasques. I aquesta organització

del temps té conseqüències importants, entre les quals una de les més rellevants afecta l'alumnat: quan l'acció transcorre de forma lineal, en etapes successives, s'atén més a les exigències de les tasques que a les dels alumnes que les han de realitzar. D'acord amb Husti (1992) l'ús del temps sincrònic és contrari a diversificar les pràctiques escolars, aspecte aquest que permetria atendre les peculiaritats personals de l'alumnat, els distints estils d'aprenentatge, etc.

Respecte a l'espai, també de caràcter sincrònic, en el qual tothom ha de fer el mateix al mateix lloc incideix, igualment, en les possibilitats d'oferir diferents alternatives per a alumnes diversos. Els edificis escolars estan pensats per agrupar l'alumnat segons l'edat, factor que ajuda a homogeneïtzar les pràctiques docents.

- Les concepcions dominants entre els docents pel que fa a la transmissió de coneixements i l'avaluació incideixen en la pròpia ensenyança i en l'aprenentatge de l'alumnat. L'educació secundària ha deixat de ser, en part, un nivell educatiu d'èlit, en tant que un període d'aquesta ha passat a ser obligatòria per a tota la població. No obstant això, la seva concepció en la pràctica manté trets de l'anterior estatus. La doble finalitat de l'ensenyament secundari obligatori -propedèutica i amb un valor terminal en si mateixa- dificulta que el professorat modifiqui les idees i creences que manté a l'ensenyament postobligatori. Sobretot, el paper de transmissor d'un coneixement vàlid, cert i segur i, per tant, l'èmfasi en allò que és acadèmic -l·ligat a la funció propedèutica-, i l'avaluació centrada en l'alumne, a partir de la quantificació de resultats observables, conformen dos elements de la pràctica a l'aula de complida transformació.

Amb això no estic dient que aquest sigui l'únic model sinó que

en la pràctica està més estès i quan s'intenta introduir altres models es fa sobre aquest, la qual cosa obstaculitza alliberar-se dels procediments habituals de les pràctiques arrelades. El fet que el professorat de secundària, per la tradició acadèmica universitària, s'identifiqui com a pertanyent a un grup d'especialistes, els vincula a un rol més proper a l'ensenyança de transmissió. Aquesta no és una afirmació que es

professorat). D'aquesta forma, es redueix el cabdal de possibilitats que l'avaluació té per facilitar la comprensió en profunditat de l'activitat professional.

Per finalitzar, amb la implantació de la Reforma el professorat dels instituts ha vist com es modifiquen les característiques de l'alumnat que tradicionalment rebien. Sens dubte, això ha plantejat problemes pels reptes professionals

demnats a entendre's. L'escenari escolar, amb tota la seva càrrega simbòlica, condiciona i imposa les seves normes, i l'aula no escapa d'aquesta regla, no és un escenari neutral. Les decisions que es prenen, explícites o no, afecten l'alumnat.

Certament, es posa de manifest com el professorat s'implica en una negociació entre uns interessos i valors personals respecte a unes determinades aspiracions educatives i els dels contextos institucionals i socials que no sempre coincideixen. Contextos institucionals que determinen el que ocorre a les aules, creant límits per pensar i fer altres coses. El professorat pateix el sistema educatiu, però també en forma part, i l'alumnat rep les conseqüències de les múltiples contradiccions a les quals estan sotmesos els docents.

El professorat pateix el sistema educatiu, però també en forma part, i l'alumnat rep les conseqüències de les múltiples contradiccions a les quals estan sotmesos els docents

pugui generalitzar però, com ha posat de manifest Bernstein (1971), les disciplines molt delimitades tendeixen a presentar-se a l'alumnat com a veritats absolutes inqüestionables.

D'altra banda, l'avaluació, igual que altres aspectes de l'ensenyança, està subjecta a tradicions i formes de pensar que són difícils de modificar i, a vegades, inamovibles. La paulatina posada en marxa de l'ESO ha fet entrar en clares contradiccions al professorat, que mantenia una tradició avaluativa molt condicionada pel caràcter propedèutic de l'etapa en la qual exercien com a docents. En els centres sols s'avaluaven els alumnes, procés que se repeteix i perpetua en l'ensenyament obligatori. L'avaluació així entesa, en un sentit restringit, condueix a mantenir unes pràctiques que difícilment es qüestionen.

Quan només s'avaluen les repercussions d'un programa en els receptors d'aquest (l'alumnat), s'està oblidant l'avaluació de la qualitat del programa i de les persones que el desenvolupen (el pro-

que implica haver d'atendre un alumnat divers quant a interessos, capacitats, motivacions, procedència social i cultural, etc.

Entenc que el problema no és tant atendre un alumnat divers com adoptar nous rols en una etapa obligatòria, la qual cosa topa directament amb la tradició academicista d'una part del professorat de secundària. A l'ESO s'incorporen tots els estudiants i l'ensenyament obligatori no té com a finalitat seleccionar l'alumnat per distingir els que valen dels que no per seguir estudiant. No obstant, una part dels docents segueix pensant que la secundària, i més concretament el segon cicle, és adequada per l'alumnat amb una determinada capacitat intel·lectual, que s'adapta a les normes de conducta, que accepta el coneixement acadèmic, que competeix per qualificacions altes, etc. D'altra part, tampoc desapareix la imatge que té l'alumnat, no gaire positiva, de l'escola i el que s'hi ensenya.

Així, és a l'aula on es produeix un dels majors desencontres, perquè alumnes i professors estan con-

No estic negant la dificultat que comporta l'atenció a la diversitat dels alumnes, just al contrari, per la seva complexitat mereix la pena reflexionar sobre l'entramat escolar per millorar la pràctica a

les aules, on alumnat i professorat gaudeixin d'aprendre i ensenyar. Que sigui una tasca difícil i aclaparadora per la diferència de nivells, interessos i motivacions... presents a una aula, no excusa la necessitat d'intentar mantenir una base saludable en l'ensenyança i l'aprenentatge com a activitat plaent. Perquè són prou coneguts els efectes quan la vida escolar del professorat i alumnat es converteix en frustrant; en aquest

sentit, compartesc amb Blanco (1995) la necessitat de despullar-nos de vells temors i velles idees que són un obstacle davant la nova situació, per tal de no convertir en realitat les nostres pors i vaticinis.

És evident que el repte d'articular una actuació didàctica amb una base saludable i que permeti atendre simultàniament a uns alumnes que es van diferenciant de forma progressiva no és responsabilitat exclusiva dels docents. Malgrat aquests poden jugar un paper rellevant, això no eximeix l'Administració d'adquirir un compromís més enllà de les prescripcions, sobretot pel que fa a la formació del professorat, la distribució equitativa dels recursos humans i materials, el desenvolupament d'un model curricular que permeti l'autonomia docent, etc. □

Referències bibliogràfiques

APPLE, M.W.

Maestros y textos. Una economía política de las relaciones de clase y de sexo en educación. Barcelona. Paidós-MEC. (1989)

APPLE, M.W. i JUNGCK, S.

No hay que ser maestro para enseñar esta unidad: La enseñanza, la tecnología y el control en el aula. Revista de Educación, 291, pàg. 149-172. (1990)

BERNSTEIN, B.

On the Classification and Framing of Educational Knowledge. A M.F. Young (Ed.), Knowledge and Control. New Directions for the Sociology of Education, pàg. 47-96. Londres. Collier Mcmillan. (1971)

BLANCO, N.

La enseñanza secundaria obligatoria en una sociedad democrática. A J. Fernández Sierra (Coor.), *El trabajo docente y psicopedagógico en educación secundaria*, pàg. 17-65. Málaga. Aljibe. (1995)

GIMENO SACRISTÁN, J. i PÉREZ GÓMEZ, Á.

El profesorado de la Reforma. Cuadernos de Pedagogía, 220, pàg. 95-99. (1993)

HARGREAVES, A.

Profesorado, cultura y postmodernidad. (Cambian los tiempos, cambia el profesorado). Madrid. Morata. (1996)

HUSTI, A.

Del tiempo escolar uniforme a la planificación móvil del tiempo. Revista de Educación, 298, pàg. 271-305. (1992)

JIMÉNEZ, P. i ILLÁN, N.

La atención a la diversidad en la Educación Secundaria Obligatoria. A N. Illán Romeu i A. García Martínez (Coors.), *La diversidad y la diferencia en la educación secundaria obligatoria: Retos educativos para el siglo XXI*, pàg. 37-49. Málaga. Aljibe. (1997)

RESTAURANT

SA CREU

CUINA MALLORQUINA

MENÚ DIARI

Ctra. Manacor - Inca, km. 9
Tel. **971 83 02 46**
07520 PETRA

**BATEJOS - NOCES
COMUNIONS
MENJARS D'EMPRESA**

L'IES Badalona 9: Un projecte vençut

Ramon Grau,
IES Badalona 9

CARACTERÍSTIQUES DEL CENTRE I DESCRIPCIÓ DE L'ALUMNAT

L'activitat educativa de l'IES Badalona 9 es va iniciar el curs 1991-92 amb alumnat de 3r d'ESO. L'institut va néixer com a centre experimental de la Reforma educativa amb un grup reduït de professors i professores que, amb règim de comissió de serveis, va decidir voluntàriament experimentar el nou marc educatiu previst a la LOGSE. Progressivament es va anar regularitzant la situació de la plantilla.

L'institut, que va arribar a comptar amb 450 alumnes, 40 professors/es, 16 grups d'ESO i postobligatòria al curs 1996-97, en l'actualitat es compon dels següents grups i nivells educatius:

- 1r d'ESO:	1 grup
- 2n d'ESO:	1 grup
- 3r d'ESO:	1 grup
- 4t d'ESO:	2 grups
- 2n Batx.:	1 grup
- Cicle Formatiu:	1 grup

L'alumnat del centre s'ha nodrit, fins ara, fonamentalment de la zona sud de Badalona. Els barris de Llefia i Sant Roc i els propers a aquests dos. Són barriades de famílies treballadores amb alguns sectors en situacions precàries i/o marginals. Hem tingut sempre a tot el centre, des dels tres darrers cursos només als nivells su-

periors, una gran diversitat d'alumnes. En l'actualitat tots els grups d'ESO acullen majoritàriament alumnat provinent de famílies que socialment han estat força desfavorides.

A l'institut sempre hi havia hagut nois i noies de famílies treballa-

dores estructurades, però també d'altres en situacions desfavorables: famílies desestructurades, monoparentals, amb problemes de drogaddicció i/o delinqüència... Hi havia presència d'alumnes de parla catalana i castellana, de gitanos, de marroquins, de xinesos, de guineans. Actualment a l'Institut es van concentrant els fills i filles de les famílies més desfavorides del barri de Sant Roc, i han desaparegut, entre les noves incorporacions, els nois i noies d'altres barris.

Gran part de la població escolar està marcada per un fort "localisme": coneixen perfectament la cultura del barri i del sector social al que pertanyen i s'hi han adaptat perfectament, però surten poc del seu entorn. Molts i moltes van poc al centre de Badalona i menys a la ciutat de Barcelona.

Les dificultats econòmiques de bona part de les famílies fan difícil la programació de sortides i activitats escolars que impliquin una despesa econòmica. Això re-

percueteix lògicament i limita les possibilitats d'un alumnat tancat en el seu entorn immediat.

Habitualment ens havíem trobat doncs tan un sector d'alumnes amb una bona base de partida en hàbits, conceptes i procediments com un altre sector caracteritzat per una profunda desmotivació acadèmica i rebuig de les normes i convencions de la institució escolar. I, enmig, tota la gradació existent en l'ampli ventall de la diversitat. En l'actualitat aquest espectre s'ha reduït i podria parlar-se d'una

EL PROJECTE PEDAGÒGIC DE L'IES BADALONA 9

L'IES Badalona 9 es va plantejar ser un centre d'ensenyament secundari obert a la participació de tots els seus membres, on l'alumnat i el professorat assumissin democràticament els papers que els corresponien. Al llarg de la nostra història vàrem voler definir un horitzó que assenyalés la direcció de la nostra pràctica pedagògica. No sabem del cert si els eixos conductors, les metodologies, i les activitats que vàrem es-

- La formació (un Institut per al futur, com ser millors ciutadans, els camins d'accés a la promoció personal): el valor de l'aprenentatge, l'autonomia, la responsabilitat.

Pretenem un Institut que es caracteritzi per la participació de l'alumnat i el professorat en el treball, en la convivència i en l'animació. Participació que es farà a través del diàleg, per a plantejar-se aquells temes de la feina i de la vida del centre que preocupen o interessin, sobre els quals

FACTOR	AGENT	EFFECTE
La fama del centre que acull alumnat de sectors marginals i menys afavorit socialment.	Ciudadania (social).	Rebuig o recel matrícula, "mala gent": por barri marginal, zona, territori, tipus d'alumnat... Es generen moltes vacants i, per tant, matrícula fora de termini (alumnat no interessat en l'escolarització).
La història del centre i el prestigi de la tasca de l'equip de professors/es. La voluntat integradora del Claustre.	Comunitat educativa (Inspecció, EAP, tutors/es d'altres centres...)	La visió externa d'un equip Educatiu "especialitzat" en el tractament de la "diversitat" del qual es pressuposa la capacitat d'entomar tota mena de casos "problemàtics". Consideració "de facto" com a centre "especial" per part de molts membres dels diferents serveis de la comunitat educativa. Matrícula "orientada" des dels diversos sectors que poden fer-ho: tutors, inspecció, EAPs, compensatòria, serveis socials, serveis municipals, etc... Concentració de casos problemàtics.
No usar llibres (perquè part de les famílies no poden comprar-los). Material escolar gaire bé gratuït i absència de quotes econòmiques.		Diversitat econòmica: selecció social del tipus de matrícula (nivell econòmic-cultural de les famílies). Es concentren els casos greus.

homogeneització de l'alumnat que majoritàriament prové d'un sector força marginat socialment.

FACTORS QUE INFLUEIXEN EN LA COMPOSICIÓ DE LA MATRÍCULA

Són múltiples els factors que han incidit en el procés d'homogeneització de la matrícula que ha patit en nostre institut. També són diversos els agents responsables i els efectes que han provocat. Mostrem un exemple de l'estudi fet per la direcció del centre al llarg del curs 1996-97.

collir representaven el camí pertinent per assolir-lo.

Quins són els eixos conductors i valors escollits?

- La integració de totes les persones (païos i gitanos; negres, grocs, morenos i blancs): la cooperació, la tolerància, la solidaritat, el diàleg
- La convivència (els conflictes com una eina educativa, com podem entendre'ns?): el diàleg, la comprensió, la responsabilitat, l'esperit de grup

es pot debatre (pensar, opinar, escoltar punts de vista diferents, comparar postures, argumentar, acordar normes, negociar solucions). Diàleg que ens conduirà a compromís, ja que allò que s'ha parlat, que s'ha negociat, és més fàcil d'acceptar. El funcionament de les classes i el patró de relacions són objectes de diàleg per part de cada professor o professora i el grup classe. Les assemblees amb el professorat i les sessions de tutoria permeten deliberar sobre temes d'interès, acordar solucions, normes, millorar la comprensió mútua i sentir-se més

compromesos amb els acords que s'han adoptat.

ESTRATÈGIES D'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

És en el context definit en l'apartat anterior en el que convé emmarcar el significat de les estratègies per atendre la diversitat. Més enllà de qualsevol mesura organitzativa o curricular, que poden ser condicions necessàries, només la voluntat democràtica i integradora d'un claustre garanteix l'intent d'atendre la diversitat (però no evita, com l'experiència també ens ensenya, els fracassos).

El coneixement del medi, del context cultural, dels interessos de l'alumnat i de la voluntat de construir un projecte educatiu que no quedi al marge de l'alumnat real que hem rebut, van orientar l'adopció d'un conjunt de mesures organitzatives, pedagògiques i curriculars.

a) ESTRATÈGIES A NIVELL D'AULA.

a.1. Modificacions dels enfocaments dels currículums.

- Cercar aquells **continguts que resulten més rellevants** per l'alumnat, utilitzant-los per aprofundir després en altres aspectes que considerem importants en la seva formació. Per exemple, partir d'un enfocament Ciència/Societat dels continguts de l'àrea de Ciències de la Naturalesa (Ciència per a tots). O bé el coneixement del barri, dels seus orígens, de la seva composició social, de les cultures i ètnies que conviuen... en l'àrea de Socials.

- Incorporar el **treball per projectes** (sense grans objectius ambiciosos, sinó ben concrets i determinats) en altres àrees. Per exemple en llengua i pel treball dels textos descriptius el projecte *Jo i els meus amics i amigues de l'institut*. Aquest projecte implica l'ús de les càmeres fotogràfiques digi-

tals (que varem haver de comprar!) per obtenir imatges digitalitzades dels alumnes, l'aprenentatge i ús del programa *Creative Writer* de Microsoft i el desenvolupament de les capacitats de l'alumnat en l'àrea de Llengua per elaborar les descripcions pròpia i d'aquelles 3 altres persones que ells volen (Altres projectes: *El món en que vivim*, *Estudi del bosc*, *Què passa al món?*...).

a.2. Material auxiliar de suport.

- **Curriculums diferenciats a l'aula** a partir del treball amb diversos materials. Es tracta de diversificar el material amb que treballa l'alumnat d'acord amb les seves capacitats. Donada la composició diversa de l'alumnat que integra un grup i

conegudes per anticipat les dificultats amb les que es poden trobar els nois i noies proposar un material adaptat (treball dels mateixos continguts amb diversificació d'objectius, d'activitats i per tant de materials).

a.3. Contractes individuals.

- L'ús de **contractes pedagògics** ha estat una mesura molt freqüent al nostre institut. Els contractes han constatat la voluntat d'entendre's entre el professorat i un noi o noia, o un grup sencer. La discussió dels acords, el seguiment i l'avaluació dels resultats sempre han servit per acostar les realitats d'alumnes i professorat (no sempre per solucionar proble-

mes). Convé recordar aquí alguns errors plasmats en confondre els contractes en veritables actes de sometiment signats per l'alumnat sense cap contrapartida o oferiment per part del professorat.

b) ESTRATÈGIES BASADES EN LES AGRUPACIONS OCASIONALS.

- Suport del **psicopedagog** que en l'aula de reforç acull en les hores de dedicació especificades a l'alumnat amb majors dificultats. En alguns casos el psicopedagog o altres professors/es amb disponibilitat d'hores han fet un **suport a l'aula** (2 professors a l'aula).

- **Desdoblaments en matèries instrumentals** (Llengua catalana, castellana, estrangera, matemàtiques) combinats amb **adaptacions curriculars** que suposaven un canvi en el currículum. Aquell alumnat amb dificultats importants en les àrees esmentades surt de l'aula per constituir un grup de desdoblament amb altre alumnat de diferents grups (organització d'una roda entre les matèries esmentades segons el nombre de grups de cada nivell).

- **Canvi global en el currículum** per aquell alumnat amb risc d'abandonar l'institut i, per tant, d'acabar voltant pel carrer. Constitució d'un grup que a temps gairebé complet (20-24 hores de les 30 hores a 3r i 4t) amb la intenció de promoure aprenentatges en el context de creació d'una empresa de manteniment (introducció al món laboral, lampisteria, fusteria, etc...).

c) ESTRATÈGIES BASADES EN L'ORGANITZACIÓ GLOBAL DEL CURRÍCULUM.

- Els **equips educatius** que funcionen a l'Institut des de l'any 1993-94. Es tracta del grup de professors i professores que comparteixen un conjunt de grups d'un mateix nivell i, per tant,

interactuen en el grup classe. En el marc de l'equip educatiu, que es dota d'un espai de coordinació setmanal, es pretén exercir tant el seguiment compartit de l'alumnat com una acció educativa coordinada. En aquest sentit els equips educatius:

1. Faciliten el seguiment constant de l'alumnat
2. Permeten el treball conjunt de tot el professorat en aquells aspectes més transversals i comuns a totes les àrees.
3. Tenen capacitat de prendre decisions en àmbits molt diversos (curricular, tutorial, metodològic, organitzatiu, de relació...).

- Al segon cicle l'organització del currículum preveu que la major part de crèdits comuns s'imparteixin durant el curs de 3r i el primer trimestre de 4rt. El 5è i 6è trimestre d'aquest segon cicle l'alumnat cursa fonamentalment els crèdits variables corresponents organitzats en **itineraris curriculars** (batxillerat científic-tecnològic, batxillerat humanístic-social, cicles formatius, món laboral). La composició de cadascun dels itineraris, després de les corresponents discussions entre departaments, respon a necessitats futures i a interessos de l'alumnat.

ALGUNES REFLEXIONS FINALS.

La incidència conjunta de molts factors ha començat a produir efectes, entre d'altres, com els processos de guetització del nostre institut i d'altres centres d'ensenyament (tant de Primària com de Secundària). Front aquest fet, els diferents poders públics s'han mostrat passius, quan no bel·ligerants en el sentit de, no només no fer actuacions correctores sinó, en algun cas, prendre decisions i dur a terme actuacions que tenen per objectiu aguditzar aquestes tendències. Tot això per diverses raons: interessos electorals i/o econòmics, complexitat de les proble-

màtiques, contradiccions importants a tots nivells, manca de reflexió i/o de discurs entorn a tot això, etc. Els guetos escolars, quan es produeixen o es creen, són estaments que no ofereixen cap oferta d'"èxit", és a dir, de promoció, d'integració, o de formació efectives als seus usuaris: en acabar la seva etapa educativa obligatòria, l'alumnat no disposa d'eines per la integració social o professional.

Des del punt de vista de la Comunitat Educativa conscient del problema i amb posicions progressistes quant a la concepció del servei públic, creiem que convindria:

- Observar els processos (per exemple els de guetització) que s'estiguin produint: per tal de determinar què passa a cada lloc, i quines actuacions convé dur a terme per afrontar les problemàtiques.
- Classificar-los per tal d'establir-ne les causes: estudi dels diferents mapes escolars (incloent els centres d'ensenyament públic i concertat).
- Quantificació dels diferents col·lectius d'alumnat i de les seves necessitats educatives diferenciades.

- Planificació i bastiment de l'oferta de servei necessària i, en els casos que sigui precís, modificacions dels mapes escolars mitjançant la rectificació de la política de concerts.

- Creació d'organismes/comissions de reflexió i/o negociació a cada zona, per tal d'analitzar, debatre, negociar, etc. les diferents problemàtiques: haurien de participar tots els organismes i institucions interessats d'una manera o altra en la problemàtica educativa: famílies, alumnat, centres públics i concertats, professorat, EAP's, educadors/es de carrer, assistents socials, ajuntaments, associacions, sindicats, etc. (a tenir en compte el necessari creixement de la responsabilitat i participació municipals en les diferents problemàtiques educatives que van sorgint...)

AGRAÏMENTS.

Alguns dels apartats d'aquest article han estat elaborats a partir de treballs previs dels meus companys Pilar Adell -*Factors que influeixen en la composició de la matrícula*- i Joan Girona -*Algunes reflexions finals*-, als qui vull mostrar el meu agraïment.□

Informàtica Ciutat

Servei tècnic
Venda d'ordinadors
Servei a domicili

**EL MILLOR EN
HARDWARE & SOFTWARE**

Tel: 971-28 98 98
fax: 971-46 16 94

C./ De la Balanguera, 10 - baixos
07011 - Palma de Mallorca

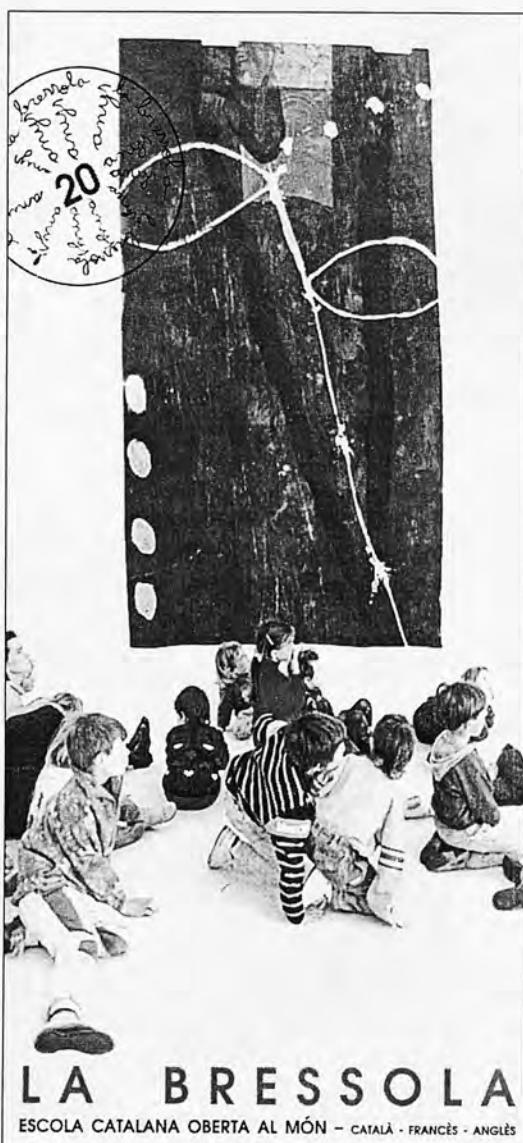
La Bressola: Un nou sistema d'immersió lingüística

Joan Pere Le Bihan,
director de la Bressola de Prada de Conflent

Enseñar el català o fins i tot en català pot tenir un sentit limitat si es considera a la pràctica el català com una llengua estrangera. El català no és una de les grans llengües internacionals i si els alumnes han d'aprendre llengües per la seva utilitat professional o econòmica sembla més interessant que aprenguin l'anglès, o el rus.

La justificació profunda de l'ensenyament en català és que el català, encara que actualment sigui poc utilitzat, és la llengua de la identitat de Catalunya Nord. És la llengua dels símbols en definitiva, encara que no consti a cap estatut d'autonomia és la llengua pròpia.

Ens cal alegrar que augmenti l'ensenyament del català a les escoles franceses de Catalunya Nord, o que fins i tot s'hi organitzi un ensenyament bilingüe meitat en francès meitat en català, però aquests avenços els cal situar en la perspectiva d'un objectiu de

recuperació del català com a llengua d'ús quotidià, normal de relació entre persones i famílies que componen un poble.

Aquest objectiu, fins i tot en el cas sudcatalà, en què la llengua s'ha mantingut més viva i ha rebut el suport de la Generalitat i del Govern Balear, sembla difícil d'aconseguir (els debats sobre la nova Llei de Política lingüística en són una il·lustració patent)

En efecte, la dinàmica social de les llengües espanyola o francesa, amb llur oficialitat, i la immigració sistemàtica a Catalunya de francòfons o de castellanoparlants, porta aquestes llengües a tenir un paper hegemònic que, de fet, ja té al Rosselló. Tenint en compte tots aquests aspectes calia trobar un sistema d'immersió lingüística a Catalunya Nord que permetés no solament d'aplicar el dret a l'ensenyament en català, sinó que el català, a més, fos llengua de comunicació entre els alumnes. Per altra banda calia evitar dos parany:

- la repressió estil "*Soyez propres, parlez français*" o "*habla en cristiano*".
- el parany de la deixadesa que no permetés d'aconseguir els objectius esmentats.

Calia doncs trobar una resposta a la vegada pedagògica i sociolingüística a la qüestió plantejada. Calia combinar l'adquisició, l'ús i l'efecte multiplicador

A) L'adquisició i l'ús

La situació és la següent: cap alumne no parla català al moment d'entrar a l'escola.

No descuidem que l'objectiu no és solament d'ensenyar català, sinó que a més sigui la llengua d'ús. No descuidem tampoc que els hàbits s'adquireixen de petit i els hàbits socials s'adquireixen al moment de la primera socialització, és al dir al parvulari.

Primera mesura

Quan es crea una escola, no es crea amb tots els cursos: es comença amb parvulari amb mainada entre dos i quatre anys. Tinguem present que el català ha de ser la llengua de la socialització. En conseqüència, cal que la mainada l'aprengui i faci servir ALHORA. Si ens ho pensem bé, de fet, així com s'ha demostrat moltes vegades, una llengua s'aprèn bé quan es fa servir i quan és necessària per fer-se entendre. Però per aconseguir la simultaneïtat de l'ús i de l'aprenentatge cal limitar l'efectiu si més no al moment de crear l'escola.

Segona mesura

Un parvulari es crearà amb 10 alumnes com a màxim. Mes amb això encara no n'hi ha prou. Cal fer dues coses: aplicar els programes oficials de l'ensenyament a nivell de parvulari i mantenir en permanència la motivació d'expressar-se en català. A nivell dels conceptes i dels objectius, els programes del parvulari s'adiuen prou bé amb els objectius lingüís-

tics: la teatralització, la cançó, els contes, la plàstica i la motricitat (si es verbalitzen prou i si es pensa SEMPRE a donar el vocabulari adequat perquè els nins i nines el puguin fer servir sense passar per la mediació del francès o del castellà).

De fet la part d'activitat dirigida no és la part més difícil: la majoria de mestres que fan immersió

català no pas com un deure, sinó com a mitjà de valoritzar el que acaba de fer (castell o camí).

Els conflictes entre alumnes i la necessària adquisició dels hàbits de convivència són també un bon mitjà per aconseguir l'expressió en català: demanem que les normes siguin recordades pel nin que ha patit una agressió d'un altre nin: "*diga-li no tustem, no pit-*

La Bressola de Perpinyà.

al Principat i a les Illes aconseguen l'ús de la Llengua a classe. El repte, parlem clar, és el patí d'esbarjo.

Tercera mesura: juguem amb la mainada

Això implica que anirem amb ells al sorral, que donarem pales i galledes i que repetirem ara i

gem o no llancem sorra". A còpia de repetir el nin ho acaba dient NO PERQUÈ CALGUI PARLAR EN CATALÀ, sinó simplement perquè el company no el tusti i no li posi sorra dins els cabells.

Tot això són petits exemples que evidentment s'han d'ampliar al conjunt de la vida quotidiana de l'alumne dins l'escola. Implica per

L'objectiu no és solament d'ensenyar català, sinó que a més sigui la llengua d'ús

adés: "*vols la pala, deixa'm la galleda, hem fet un castell, etc.*". Hem de ser prou atents per poder-nos anticipar a la necessitat verbal del nin. Si el nin ha fet un castell o un camí ho verbalitzarem ABANS que ens digui "*j'ai fait un chateau ou un chemin*", per tal de facilitar-li sistemàticament la memorització i l'expressió del mot

part del mestre una presència continuada que, segons com, es podrà anar atenuant a mesura que comprovi que l'ús de la llengua s'està arrelant i que la seva presència esdevé cada cop menys necessària. No obstant, cal recordar que l'entorn de l'escola és gairebé sempre francès (o espanyol) i que és probable que el nin

Immersió lingüística

necessiti fer servir vocabulari "importat". En aquest cas cal estar sempre a punt per introduir el vocabulari català corresponent.

De fet, el mestre no pot estar per tot i cal que distribueixi responsabilitats per aconseguir que els alumnes que millor han assimilat el sistema de l'escola el vagin transmetent als companys. Així, alguns d'ells es faran responsables d'introduir el mot català quan un dels companys se'n descuidi. Més endavant veurem que aquesta distribució de responsabilitats és determinant per a l'evolució de l'escola.

No insistim gaire sobre l'aplicació dels programes, però subratllem que aquesta ha de ser adaptada en permanència al sistema d'immersió. Sovint pot passar que l'aplicació dels programes faci descuidar la immersió. És indispensable que els dos aspectes siguin combinats.

A la Bressola de Prada, aplicant aquest sistema es va aconseguir el següent resultat: quan es va obrir el primer curs el mes de setembre de 1989, cap dels nou alumnes no parlava català: quan va arribar el mes de febrer de 1990 vaig poder comprovar que per primera vegada em podia asseure al banc del pati i escoltar de lluny com la mainada anava jugant tranquil·lament en català. L'hàbit estava adquirit, encara que no consolidat.

B) La multiplicació

En la primera etapa de l'escola s'ha aconseguit l'aprenentatge i l'ús de la llengua al pati, però el repte següent es presenta al moment de començar un nou curs amb nous alumnes.

La primera dificultat es troba en el fet que entre curs i curs hi ha hagut les vacances d'estiu i que normalment els nins i nines amb els quals s'havien aconseguit resultats lingüístics importants han perdut el nivell de llengua del

mes de juny ja que no han fet servir el català durant els mesos de juliol i agost. Seixanta dies a aquesta edat són molts dies!

Primera mesura: començar el curs en dues etapes

Farem que comencin primer els nins i nines que ja hi eren el curs anterior per tal de recuperar du-

Els nins i nines de la Bressola, cantant.

rant un parell de dies el nivell d'ús de la llengua que tenien. A més els responsabilitzarem a dos nivells:

- Acollir els nous alumnes amablement.
- Responsabilitzar-los de la integració lingüística dels nous.

Segona mesura: matricular alumnes més petits.

Per tal de facilitar la tasca que es dona als del curs fundacional, es matricularan nins i nines més petits. Així els més grans disposaran d'una autoritat natural. Els més petits tindran tendència a IMITAR els antics i seran més motivats per aprendre la llengua. Es matricularà un nombre limitat d'alumnes per evitar que els grans siguin submergits per llur responsabilitat.

El panorama ha canviat en relació al començament del primer curs: el mestre encara ha de ser molt més present, però més que res per recordar les responsabilitats dels grans. A la pràctica s'ha pogut comprovar que el segon curs és força més fàcil que el primer,

ja que es disposa d'una base lingüística que no hi era al moment de la fundació.

C) El creixement

Curs rere curs s'ha d'anar adaptant l'organització de l'escola. Recordem que l'escola va pujant cursos, i que si el primer any va engegar només amb parvulari, a

partir del tercer normalment s'obre una classe de 1r.

Sempre s'han d'anar adaptant les necessitats de la programació amb les de la immersió i també, i potser sobretot, als interessos dels alumnes que van variant a mesura que creixen. El sistema de responsabilització dels nins i nines ha d'anar evolucionant en funció d'aquests paràmetres de la personalitat dels "leaders" de les classes.

Sempre hem de tenir present que no podem matricular més alumnes nocalanoparlants que els que pot assimilar el grup. No es pot dir que hi hagi una recepta permanent. La situació canvia cada any i fins i tot de vegades amb la matriculació d'un alumne nou, o la baixa d'un dels antics. El mestre, o l'equip de mestres, s'ha de saber adaptar a les noves situacions.

D) Els mestres nous

No es pot fer un treball d'immersió lingüística d'aquest tipus sense un equip coherent i motivat

que combregui amb els objectius. És evident que una persona poc motivada que es limités a fer les classes en català i prou, difícilment pot integrar-se en un equip així. La política de contractació de mestres esdevé doncs un tema cabdal. Cal evidentment que la institució tingui els mitjans jurídics de procedir a aquesta contractació.

Gràcies a les reformes dutes a terme l'any 1992 i gràcies a les possibilitats que conté la llei francesa de 1959 pel que fa a aquest tema, sembla que la Bressola actualment disposa d'aquests mitjans jurídics. Els mestres no arriben a la Bressola nomenats per una administració externa: són nomenats pel Consell d'Administració, que examina les propostes del director general comprova si aquest ha fet correctament la seva feina, ha estudiat molts currículums i s'ha entrevistat amb les millors candidatures).

Normalment s'efectuen unes pràctiques a l'escola per tal de verificar si les possibilitats que semblen presentar els candidats corresponen en la realitat a la pràctica quotidiana de l'escola. Sempre s'ha de tenir en compte el fet que si la valorització de l'ús de la llengua no és unànime per part de l'equip de mestres, difícilment podrà ser transmesa a l'alumnat.

E) La formació

Un altre dels grans reptes que ha d'afrontar la Bressola és la formació de mestres: d'uns mestres, així com ho hem dit, que puguin fer-se càrrec d'un projecte lingüístic d'aquest tipus. Per això, ja que la Bressola és massa petita per fer front a aquesta necessitat, hem col·laborat amb les escoles occitanes, bretones i basques de l'Estat francès per tal de crear un centre de formació de mestres adequat als nostres projectes.

cions i concursos oficials de mestres (Professors d'escoles) de l'Estat francès es fa a Besiers (Occitània). A part de la programació oficial s'hi pot trobar una formació psicolingüística a càrrec del professor Jean Petit, de les universitats de Reims i Constança (Alemanya). El professor Petit, a banda d'haver estudiat mundialment les experiències d'immersió lingüística, és un gran coneixedor del sistema que hem aplicat a Prada.

Conclusió

La situació de la llengua a la Catalunya del nord és dramàtica: la del Principat, la de les Illes i la del País Valencià és evidentment força millor, però els darrers debats sobre la llei del català demostren que difícilment es resol-

drà la qüestió del manteniment de la llengua per la via legislativa.

La Bressola ha volgut demostrar que és possible de crear escoles en què es puguin crear les condicions de la naturalitat de l'ús de la llengua. Evidentment no té gaire sentit que aquesta experiència quedi limitada als centres gestionats per la nostra entitat. Per això intentem de fer-la conèixer per tal que altres entitats o institucions puguin reproduir-la o millorar-la. Esperem que la nostra contribució permetrà avançar cap a una extensió de l'ús social del català a tots els Països Catalans. □

Butlleta de Subscripció:

Si us plau, omple la butlleta (o una còpia a màquina) amb lletres majúscules i envia-la a: **Amics de la Bressola** c/Mare de Déu del Pilar 18 baixos-08003 BARCELONA.-Tlf:93-268.91.10   Telèfon a les Illes: 971 31 27 75 (informació: 07-33-468/66/50/01 o 07-33-468/96/12/60)

Primer Cognom:.....
o nom de l'entitat.

Segon Cognom.....Nom.....

Carrer/plaça.....Núm.....Pis.....Porta.....

Codi postal.....Població.....Tel.....

Subscriu una quota TRIMESTRAL MENSUAL ANUAL

de .....Pts (suggerim que l'import no sigui inferior a 1000Pts.)

data.....Signatura:

✂ -----

CAIXA.....

BANC.....

Agència: Nom.....Núm.....

Adreça.....Població.....

Sr Director,

Us agrairé que a partir d'avui atengueu a càrrec del meu COMPTE CORRENT/LLIBRETA D'ESTALVIS

Núm. □□□□ □□□□ □□ □□□□□□□□

els rebuts de .....ptes. que els presentarà **ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LA BRESSOLA**

Atentament,

Signatura

Data.....

Nom del titular .....

La part de formació comuna necessària per aprovar les oposi-

Vint-i-tres anys de Bressola

In spe, contra spem

"Ho sap tothom: sóc un fervent enamorat de la nostra Renaixença, i m'he admirat sempre que els seus artífexs, sense tenir a l'abast les eines apropiades, haguessin alçapremat amb tanta traça i amb tanta força la llosa del sepulcre on jeia la llengua catalana, que van aconseguir de treure'n-la i donar-li nova vida. No va ser, justament, perquè sí, que d'aquesta nostra llengua se n'hagués dit tan justament "la morta-viva".

Entre l'ahir i el demà, pàg. 13, Josep Miracle i Montserrat.

Joan Cabot Calçapeu,
delegat a les Illes de l' Associació d' Amics de la Bressola

No me n'he sabut estar d'encapçalar aquest paper amb una cita de Josep Miracle, escriptor i gramàtic, col·laborador i biògraf de Pompeu Fabra, que ens ha deixat ara fa poc, als noranta-tres anys. Convindreu amb mi que les paraules de Miracle semblen fetes a mida per descriure els esforços que la Bressola i el món cultural català de Catalunya Nord fan per salvar la llengua catalana allí, al nostre nord.

Avui ningú no dóna un euro per la supervivència de la nostra llengua a les comarques del nord. Però el fet és que, a les acaballes del segle XVIII, Antoni de Capmany considerava el català com un "idioma provinciano y muerto hoy para la república de las letras" i el mateix Miracle es meravella que els prohoms de la Renaixença hagin reeixit en la tasca ingent de reconstruir una llengua (la nostra) sense tenir eines suficients (sense poder polític, sense tradició filològica, sense referents pròxims, sense escola, generalment sense diners, i amb l'Estat en contra). Semblava que tot els era advers, i tanmateix... Tampoc és

bo d'entendre que la llengua catalana sobrevisqui a l' Alguer després de sis segles de desconexió de la resta de la comunitat lingüística, exposada a la influència constant del sard primer, i sotme-

perduda, la possibilitat de la supervivència hi és. Hi és perquè a Catalunya Nord la nostra gent hi és, coratjosa i tossuda, i al sud cada dia som més els que no volem deixar-los sols. Uns i altres

La Bressola de Prada.

sa després a la pressió homogeneitzadora de l'italià. Vist amb perspectiva, sembla un miracle (en minúscula, ara) que encara parlem català, a casa i en sortir al carrer.

Tot això ens hauria de fer pensar que, quan l'esperança sembla

som, com els autors d'*El futur de la llengua catalana*, "gent que vivim i lluitem *in spe, contra spem* -en l'esperança, contra l'esperança-. No volem renunciar a la lucidesa que ens fa adonar que vivim i lluitem *contra spem*, però no volem ser il·lusos. Tampoc no volem renunciar a la voluntat de

transformar el món que ens permet de mantenir-nos *in spe*, perquè creiem que hi pot haver un futur."

Els anys més difícils

La Bressola és una entitat cultural que neix a Perpinyà l'any 1976, amb el propòsit de recuperar la llengua a través de l'escola. De primer s'obrí un parvulari, amb set alumnes (dos d'ells fills de la mestra, n'Úrsula Ferrer), al garatge de la clínica veterinària de la carretera d'Elna. Era la primera vegada des del Tractat dels Pirineus (1659) que es feia ensenyament en català a les comarques del nord. Hi hagué un enrenou: les autoritats deien que el català era nociu per a la formació dels nins. Quasi tothom donava per fet que l'experiència fracassaria i que l'escola plegaria veles en poc temps. Però la Bressola aguanta: finançant l'escola amb donatius, quotes de socis, rifes, concerts de cantants nordcatalans...

L'any 1976 només hi havia la possibilitat d'ensenyar una hora optativa de català. La llei Deixonne, de l'any 1951, ho permetia. Però en realitat el decret d'aplicació d'aquella llei va trigar vint anys a publicar-se, i per tant no entrà en vigor fins als anys setanta. Aleshores, el català era la llengua de la tercera edat, i sobrevivia tot just dins el clos familiar; però fins en aquest àmbit d'ús residual s'ha anat perdent durant els darrers vint anys. Quan les ones de TV3 arriben enllà dels Pirineus, la situació de la llengua ja és dramàtica.

Entre el 1976 i el 1982 la Bressola no es beneficia de cap ajut institucional; l'escola ni tan sols va ser homologada: estava pràcticament fora de la llei. L'any 1981

els socis de l'entitat van valorar la possibilitat d'obrir una escola primària: l'any següent es va fer el pas endavant i se'n crea una a Perpinyà. El professorat es treia d'on no n'hi havia: es pagava el preu de la manca de formació del professorat i es resolien les mancances com es podia.

L'any 1983 la Bressola va signar un conveni amb el Ministeri d'Educació, segons el qual l'Estat es comprometia a pagar una subvenció equivalent al 50% dels salaris dels mestres reconeguts per l'Estat (és a dir, els que eren ciutadans francesos i tenien titulació suficient). D'aquesta manera, aquell any l'Estat va pagar tres mitjos salaris (d'un total de sis mestres).

N'Úrsula Ferrer i els seus alumnes el dia en què la Bressola va obrir les portes.

L'any 1985 la Bressola va acordar la integració en la xarxa pública, però el Tribunal Constitucional va anul·lar l'acord al·legant problemes de forma. L'any 1986 hi ha canvi de govern: arriba la dreta, que no té en compte els acords anteriors i proposa un concert, però amb un percentatge lingüístic de francès. La Bressola va dir que no, perquè si hi ha un punt en el qual no es pot transigir és aquest: la llengua no és negociable.

Arribà el febrer de 1987, els diners s'havien acabat, el mes de

març ja no podrien pagar el professorat. El president de la Bressola, Joan Pere Le Bihan, adreçà un tèlex al ministre on l'informava que el professorat havia decidit continuar treballant bo i estant a l'atur cosa que era totalment il·legal escriví al ministre que si es reprenien les subvencions, això no passaria. No hi hagué resposta, i els docents van tirar endavant. Van ser els pitjors moments. Aquesta situació es va prolongar fins al 1988, quan el Partit Socialista torna a guanyar les eleccions i la Bressola recupera les antigues subvencions.

Ja des de l'any 1983, el batle de Perpinyà va fer a la Bressola el mateix tracte que a una escola pública. Això, i la represa de les subvencions, va permetre crear dues escoles més: una a Nyils (1987) i l'altra a Prada (1990).

L'acord de 1995

L'any 1995 la Bressola signa un acord amb el ministre francès d'Educació, François Bayrou, que defineix un pla d'integració en el marc de la llei francesa del 1959 sobre les escoles privades (aquesta llei preveu que es respecti el *caràcter propi* de les escoles). Segons l'acord, l'Estat francès

es farà càrrec dels salaris del personal docent i no docent a partir del cinquè any de funcionament d'una escola catalana. Això obre expectatives noves, i la Bressola crea dues escoles més, una al Soler (1997) i una a Sant Esteve del Monestir (1998). A hores d'ara, l'Estat ja paga els salaris del professorat dels centres de Perpinyà, Prada i Nyils. Però mantenir les dues escoles més recents costa molts diners: perquè us en feu una idea, un docent costa cinc milions a l'any. Obrir una nova escola costa, doncs, cinc milions el primer any, uns

altres cinc el segon any, deu milions el tercer any, i quinze milions el quart any: el cinquè any, l'Estat se'n fa càrrec. Són molts diners, i aquí és on entram els Amics de la Bressola.

La Bressola, avui

La Bressola és l'aportació catalana al moviment de recuperació de les llengües minoritzades dins l'Estat francès. A Occitània, les

banda, els alumnes de la Bressola fan colònies a la Catalunya central i intercanvis amb escoles del Principat (amb l'escola rural de Calders, al Bages, o amb l'escola Horitzó de Barcelona): així potencien l'ús de la llengua catalana i aprenen utilitats i registres diferents de la llengua. I si anàs-sim pensant de programar un intercanvi amb les illes...?

La llengua al nord

Segons una enquesta realitzada pel govern de la regió Llenguadoc-Rosselló, la ciutat de Perpinyà i l'àrea costanera és on menys es parla el català (un 18%), mentre que a les zones d'interior, bàsicament rurals, l'ús del català es situa entre el 35% i el 45% de la població. L'enquesta recull dades preocupants: l'ús del català és del 73% en la població de més de 65 anys, i el percentatge davalla al 16% en els joves d'entre 18 i 24 anys. però també hi ha indicadors esperançadors:

- a) Un 83% de la població de Catalunya Nord és partidària que s'ofereixi a tothom la possibilitat d'aprendre el català.
- b) Un 57% dels nordcatalans desitja que els seus fills aprenguin català.
- c) Dues de cada tres persones són partidàries que la retolació de les viles, carrers, edificis públics, etc., siguin bilingües (català-francès), i
- d) Una de cada tres persones declara mirar les emissions en català de la TV, i un 16% ho fan regularment.

Així doncs, no és el moment de llençar la tovallola: ben al contrari. □

La pagina web de la Bressola és la següent:

<http://www.partal.com/bressola>.

El número de compte de l'Associació d'Amics de la Bressola és el següent: 2100 0631 44 0200058796.

La Bressola és l'aportació catalana al moviment de recuperació de les llengües minoritzades dins l'Estat francès.

Els Amics

L'Associació d'Amics de la Bressola neix a Barcelona l'any 1987, amb la finalitat de fer conèixer als Països Catalans del sud l'existència de la Bressola i bastir una xarxa de solidaritat humana, econòmica i política amb les escoles del nord. Es tracta d'obtenir diners per obrir més escoles, sí, però també de promoure la comunicació nord-sud i refer, a poc a poc, el nostre espai nacional. Com qui restaura un tapís enganyat. Avui, els Amics de la Bressola ens estam estenent a les Illes i al País Valencià. Una de les feines que estam fent és posarnos en contacte amb els ajuntaments per demanar que s'adhereixin als Amics i paguin una quota per a la Bressola. Aviat ho demanarem també als consells insulars.

Tenim davant nostre l'oportunitat històrica de fer un gran pas cap a la recuperació de la llengua al nord: ara, **França haurà de mantenir totes les escoles que siguem capaços de crear i aguantar durant cinc anys.** Per això demanem a persones, entitats, empreses i institucions que s'adhereixin als Amics de la Bressola amb el compromís de pagar una quota anual durant cinc anys. En aquest exemplar del Pissarra hi trobareu reproduïda la butlleta d'adhesió. s'ha d'omplir retallar i enviar a la seu central dels Amics, a Barcelona.

calendretes fan la mateixa feina, com també les escoles DIWAN a Bretanya, les ACBM d'Alsàcia i la xarxa escolar euskaldun de SEASKA, a Euskadi Nord. Aquesta darrera escolaritza 1.800 alumnes.

Les escoles de la Bressola s'han pogut acollir, finalment, a l'esta-

Jugant al pati a l'escola de Nyils.

tut d'escoles privades concertades. La Bressola té 240 alumnes escolaritzats en els cinc centres actuals, on fan feina un total de 38 treballadors, 17 dels quals són docents. Periòdicament, estudiants de la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat autònoma de Barcelona (UAB) pugen a la Bressola a realitzar períodes de pràctiques (normalment de deu dies) per aprendre immersió lingüística. (Potser l'alumnat de Ciències de l'Educació de la UIB també en trauria profit, d'anar-hi...). D'altra

MODA INFANTIL
COLORS I QUALITAT

BERENGUER DE ST. JOAN,4
TEL. 971 72 53 41
07012 PALMA DE MALLORCA

CENTRAL DE
VIATGES DE
FORMENTERA

CONEIXES FORMENTERA?

TRUCA'NS

Informació i reserves

Avda. Joan Castelló i Gussach, 29
07871 Sant Ferran (Formentera)
Illes Balears - Spain

Tel 971 32 19 98

971 32 19 99

Fax 971 32 18 02

E-Mail: reservas@formentera-free-time.com
www.formentera-free-time.com

COLÒNIA D'ESTIU
per a INFANTS de 6 a 12 anys

5 - 11 DE
JULIOL **Granja-escola ses Sitges**

Places limitades

Afiliats: 25.000.-

No afiliats: 35.000.-

Els anys decisius

"Quantes existències fallides, proves en guix que fa la natura per assajar la creació marmòria dels homes veritables".

(Gabriel Alomar)

Joan Fullana i Juan

El passat set d'octubre de 1998, va fer cent vint-i-cinc anys del naixement de Gabriel Alomar i Villalonga; la data passà desapercebuda, semblava que tornava a caure en l'oblit intel·lectual mallorquí que va néixer, l'any 1873, a Palma i morí a l'exili, a l'hospital israelià d'el Cai, el set d'agost de l'any 1941.

El període vital alomarià coincideix amb importants esdeveniments històrics. Quan neix, a Espanya s'ha proclamat la I República; —tanmateix és un efímer assaig polític, perquè només durarà fins 1874—; el règim republicà serà substituït, mitjançant un cop d'estat militar, per la Restauració borbònica en la figura d'Alfons XII, i continuarà la darrera guerra carlina (1872-1876). A l'Illa, s'ha de ressaltar que devers aquella època es començaren a construir els *Ferrocarrils de Mallorca* (1875), i que, en l'aspecte polític, Antoni Maura Montaner va ser elegit diputat (1881), fet que coincideix amb la publicació de **Las nacionalidades**, de Pi i Margall, **El catalanismo**, de Mañé i Flaquer, i la fundació del *Centre Català* per

Almirall. Simultàniament, en l'aspecte sindical, és digne de menció que l'organització obrera **AIT** es declarada il·legal i que, després de la dissolució, ha d'actuar forçosament a la clandestinitat. I, a l'àmbit internacional, amb la desfeta francesa, és el moment de l'hegemonia prussiana i de la celebració de la *Conferència de Berlín*, presidida pel canceller Bismarck, on es consagra el repartiment colonial, de tantes i greus conseqüències pel futur d'Àfrica.

Gabriel Alomar, després d'haver fet el batxillerat a l'Institut Balear, començà els seus estudis de Dret i de Filosofia l'any 1888 a Barcelona i, l'any 1896, es llicencià en Filosofia i Lletres. L'any 1901 és a l'Institut de Palma, on hi treballà com a auxiliar fins 1909. Pel sistema d'oposició, pertanyia al cos de catedràtics d'institut i guanyà la càtedra que primer ocupà a Gijón, (1911) i un any després a Figueres.

L'estada a Barcelona li obrí nous horitzonts professionals i intel·lectuals; en l'aspecte de les idees, és un moment de trànsit del pensament filosòfic de difusió popular d'algunes obres d'Ibsen, Stirner, Emerson i Nietzsche; el filòsof alemany fou llegit amb delit per l'escriptor mallorquí; en el pla econòmic, ja s'havia acabat en una greu crisi financera l'anomenada *Febre de l'or* i, l'any 1888, quan hi començà els estudis universitaris, es celebrà l'*Exposició Universal*. Poc temps abans, 1886, Valentí Almirall havia publicat **Lo catalanisme** i s'havia produït el *Memorial de greuges*. Aquell mateix any, també s'havia fundat a Barcelona el sindicat d'orientació socialista, la Unió General de Treballadors (UGT). Cronològicament, la llicenciatura d'Alomar en Filosofia i Lletres coincideix amb el *Procés de Montjuïc*, just dos anys abans del *Desastre colonial* de 1898. Enfront d'aquell episodi esferei-

dor, la premsa més compromesa de l'època exigí una investigació dels fets, s'acusà a les autoritats d'haver torturat els presos i es comparà amb el *Cas Dreyfus*. En aquell procés fou constant la manca de garanties processals i constitucionals. L'integrisme aprofità l'ocasió per difondre una campanya contra l'anticlericalisme i els lliurepensadors, i la repressió, —a causa de l'atemptat de la processó del Corpus—, acabà amb la condemna a mort de cinc anarquistes; i l'any 1897, Michele Angiolillo, en venjança per aquella execució, assassinà Cánovas (1).

Abans d'aquella data, la fil·loxera destrueix la vinya, fa greus estralls a l'Illa i arruïna el comerç de vi amb França. Mallorca, sense grans recursos naturals, però amb llarga tradició marinera, —fins 1868 es dedicava al cabotatge, noliejament, l'exportació i la importació en el comerç amb les Antilles—, pateix una greu paràlització comercial; i a més, es veu afectada per mor de la guerra colonial, però es repatrien capitals americans que s'inverteixen a l'agricultura, el comerç de productes agraris o en la neixent indústria ferroviària mallorquina i, així mateix, en una modesta industrialització. Apareix a Mallorca l'embrió d'una nova classe social, més modernitzadora; és una burgesia feble i propensa a *lliurecanisme*, amb interessos propis, confrontats als dels posseïdors de terres; aquests, en canvi, estan molt vinculats al *proteccionisme*. Però aquella classe social embrionària encara no és prou forta per provocar el canvi o per dominar el sistema social, que està corromput pel *caçiquisme*. Fins a finals de segle XIX, la instrucció pública roman-dria en mans dels eclesiàstics, i l'any 1900 el 77,03 % de la població mallorquina era analfabeta; el prestigi social el sustentava l'aristocràcia, prou paradoxalment, perquè, sense tenir ja tot el poder econòmic real, com a possessora de les terres, encara

exercia una influència destacable sobre la majoria de la població agrícola. Les mesures proteccionistes estatals es reflecteixen en un aranzel, —era l'impost obligatori a pagar pels béns que s'importaven—, que protegeix la producció industrial pròpia enfront de la competència externa, però el dret de duana encareix els productes i provoca el contraban, que es torna endèmic.

La classe obrera illenca es comença a concentrar a certes barriades fabrils, com la Soledat i l'Arraval de Santa Catalina, i s'organitza. Molt lentament, sorgeixen

Gabriel Alomar vist pel pintor suec Sjöstrand

els locals obrers instructius i recreatius propis, els ateneus i les societats d'ajuda mútua, les caixes d'assistència i de resistència.

El Vaticà, —en el pontificat de Lleó XIII (1878-1903)—, en veure la importància que prenia el moviment obrer europeu, es manifestà per mitjà de l'encíclica *Rerum novarum*; l'Església, expressà així la seva doctrina social i, endemés, corregí, parcialment, la posició mantinguda per l'anterior papa Pius IX en l'encíclica *Syllabus Errorum*. El *Syllabus Errorum*, que en llatí significa *Sumari d'errors*, és de l'any 1864; en aquell document pontifici es condemnà el racionalisme, el modernisme, l'escepticisme científic, a més del liberalisme, la

democràcia i el sindicalisme. Així mateix, com ho feren els de *L'Avenir*, s'encetà una nova via política vaticana; en l'intent de conciliació amb el liberalisme, s'intentà passar de l'anatema al diàleg, els catòlics francesos defensaven, sobretot, la llibertat de l'Església enfront de l'Estat.

A Espanya, les mesures polítiques i econòmiques governamentals de mitjans del segle XIX com la *Desamortització* i l'abolició del *Mayorazgo*, varen ser de caire liberal, i tengueren conseqüències quasi immediates. A l'Illa, arran d'aquella política econòmica liberal, es va modificar, en part, l'estructura agrària aristocràtica que, des de la Conquesta (1229), havia romàs i que encara romanía quasi intocada. D'altra banda, a l'època, l'emigració de les Illes es dirigia, sobretot, a Amèrica i Argèlia; i era tan important que ocupava el tercer lloc dins els corrents migratoris de l'estat espanyol. Així mateix, en aquell mateix període, s'aconseguí que s'aprovàs per les Corts espanyoles el *Sufragi Universal*. Dins l'àmbit catalanista, és l'hora de les *Bases de Manresa*, de la publicació de *La Tradició Catalana* de Torras i Bagés, i, aleshores, s'inicia la important activitat publicista de *L'Avenç*, revista que de llevores ençà exercirà notable influència dins el pensament català. Mentrestant, a París, es fundà la *II Internacional*. És quan es produeix el cèlebre *Cas Dreyfus*, denunciat tot d'una pel conegut novel·lista i intel·lectual Zola, que commou socialment el país i agita l'opinió pública a França.

L'any 1898, es perdé la guerra contra els EUA, i, finalment, el conflicte i la guerra colonials es saldaren amb la humiliació de l'exèrcit i la pèrdua de les darreres possessions espanyoles d'ultramar. L'impacte és prou conegut: *La cuestión regional* de Miquel dels Sants Oliver i *l'Idearium español* de Ganivet o *Hacia otra España* de R. De

Maeztu, són obres paradigmàtiques que reflecteixen l'estat d'ànim dels intel·lectuals enfront de les circumstàncies coetànies.

D'ençà del temps de la *Reixença*, la relació entre escriptors i intel·lectuals catalans i mallorquins s'estreny, canvien les maneres d'interpretació dels fets diferencials, es generalitza, primer, el nacionalisme cultural i, després, el polític. Cap a 1840, s'inicia el redreçament cultural a Mallorca, que, en el vessant literàriocultural, prendrà formes estètiques pròpies, com les de *l'Escola Mallorquina* (2) El corrent regeneracionista català difereix en profunditat del punt de vista castellà i és premonitori del futur *nacionalisme català*, que aviat deixarà molt enrere els fonaments del *regionalisme*.

Alomar, esperit sensible al fet regional ja des de 1889, pel seu caràcter d'observador i com a participant de la realitat circumdant, visqué tots aquells fets històrics amb intensitat i evolució. Segons Gregori Mir, a *La literatura del desastre*, (1974), —cita a propòsit l'obra de Solé-Tura (1967): **Catalanisme i Revolució burgesa**—, dins el moviment modernista català, Miquel dels Sants Oliver, juntament a l'amic i company l'escriptor català Joan Maragall, representen la intenció regeneracionista, basada en el liberalisme moderat, mentre que Gabriel Alomar és el representant de la línia liberal radical.

L'any 1904, dins un cicle de conferències organitzat per l'Ateneu de Barcelona, participen un estol de mallorquins: Joan Alcover, Mateu Obrador, Miquel dels Sants Oliver i Joan Torrandell; en aquell marc, Gabriel Alomar llegeix **El futurisme**; (3) l'any següent li ho publica **L'Avenç** i és traduït al castellà per **Renacimiento** de Madrid. Alomar, des del modernisme, intenta establir relació entre el regeneracionisme i el catalanisme; i fugint d'una concepció romàntica, en perfila una

d'humanista i individualista, influenciada pels corrents filosòfics aristotèlics. Alomar proposà que el catalanisme tengués caràcter propi, fos progressiu i que s'abandonassin els anacronismes, defensà la federació amb els altres pobles ibèrics i denuncià el ruralisme, el tradicionalisme i la burgesia. Al llibre **El futurisme** (4) afirma que la Història és la lluita de l'home i la natura, que la seva finalitat és modelar la terra, però adverteix que cal transformar-la sense confondre's, perquè les condicions actuals i aparents de

Gabriel Alomar, vestit d'ambaixador.

la natura no són les seves condicions futures i no s'ha de sacrificar demà a avui...

Alomar, —com afirma Antoni-Lluc Ferrer, a **Gabriel Alomar. El futurisme i altres assaigs** (1970)—, era un vertader "*homme de Lletres*". En literatura, Alomar s'inicià, amb el casolà pseudònim de *Biel de la Mel*, a les revistes **L'Ignorància** i **La Roqueta**, on publicà rondalles i articles. Fins als darrers moments de **Le Journal d'Égypte** d'el Caire, on hi escriví amb el pseudònim d'"Albert de Beaurocher"... col·laborà, amb milers d'articles, a nombrosos diaris i revistes d'àmbit balear, català, peninsular i americà (5)

A començaments de segle, Alomar escriví **Negacions i afirmacions del catalanisme i Catalanisme socialista**, associant-s'hi dos termes que fins

aleshores s'havien cregut antagònics i divergents, tal com li féu observar a Rovira i Virgili en una forta polèmica que mantingueren per aquella qüestió. A **L'evolució del catalanisme**, Gabriel Alomar insisteix, aliant-los, hi torna a unir ambdós conceptes: *catalanisme i socialisme*.

A Catalunya es produeix l'assalt dels militars a **La Veu de Catalunya** i a la revista **Cu-cut!** i es procedeix a l'aplicació de la Llei de Jurisdiccions. Mentrestant, a Mallorca, es funda una nova institució, el *Foment de Turisme*, per estimular, com es deia aleshores, la indústria dels visitants.

Alguns esdeveniments marcaren profundament Alomar, com la condemna a mort de l'anarquista Joan Rull, acusat d'un atemptat a les Rambles, o la del pedagog Ferrer i Guàrdia, el fundador de *l'Escola Moderna*.

La *Setmana Tràgica* (1909), originada per la protesta general contra la guerra d'Àfrica, tingué com a colofó la condemna a mort i l'execució de Ferrer i Guàrdia, (1859-1909). El fundador de *l'Escola Moderna*, polític lliurepensador i republicà federal, havia viscut l'exili forçós a França, fou considerat el responsable dels actes revolucionaris que comogueren el món i va ser executat a Montjuïc. Les lluites obreres del segle XIX i les dels començaments del XX, forjaren la classe obrera catalana que s'identificà progressivament amb els valors anarquistes i les idees socialistes i, amb l'enfrontament freqüent dels treballadors i la força d'ordre públic, Barcelona esdevingué un dels principals centres revolucionaris europeus; la condemna a mort de Ferrer i Guàrdia causà una protesta general, àdhuc amb campanyes internacionals, que motivà la caiguda d'Antoni Maura. Gabriel Alomar quedà aïllat de la resta dels lletraferits coetanis perquè manifestà el seu rebuig contra aquelles condemnes a mort. (6). L'actitud d'Alo-

mantenia amb el món obrer i sindical català i mallorquí, en especial amb Salvador Seguí i Àngel Pestaña, i també amb Llorenç Bisbal, el fundador d'UGT a Mallorca, i Alexandre Jaume del PSOE de Balears. Alomar va

el seu rebuig i indignació a **La Libertad** de Madrid, condemnà l'assassinat del dirigent sindical tot recordant la mort de l'amic i company, el lluitador misser Layret, el qual tant havia destacat com a advocat en la defensa de

A les eleccions de 1919, al programa de partit d'Alomar s'incloïa la cooficialitat del català, l'adopció de lleis que afavorissin la classe obrera i li facilitassin l'accés a la propietat, l'emancipació del poder civil, l'abolició de la Llei de Jurisdiccions i de la pena de mort

escriure per **El Obrero Balear** i, juntament a Emili Darder, col·laborà en el **Bolletí**, el quadern mensual de l'Associació per la Cultura de Mallorca. L'any 1922, quan vingué a Mallorca el "Noi del

sindicalistes a diversos processos judicials. (11) Devers 1929, o ja durant els inicis de la II República, Gabriel Alomar conegué a Aurora Picornell (12).

En el període republicà, havia estat diputat per la conjunció republicana federal-socialista de Mallorca (1931), fou president de la Comissió Permanent d'Instrucció Pública (1931) i ambaixador d'Espanya a Roma (1932-1934). A Egipte, Gabriel Alomar era l'encarregat de negocis del govern republicà, després fou anomenat ministre plenipotenciari de la II República. Les seves despulles no tornaren a Mallorca des d'Egipte fins l'any 1977. L'Ajuntament de Palma, l'any 1983, amb prou polèmica, el va proclamar fill il·lustre de la ciutat. □

Sucre", Salvador Seguí (1887-1923), el famós líder anarcosindicalista de la CNT fou presentat per Gabriel Alomar al públic assistent al míting del Teatre Balear; i quan uns pistolers l'assassinaren manifestà obertament

NOTES

1 L'historiador i polític Antonio CÁNOVAS DEL CASTILLO (1828-1897) escrigué **Historia de la decadencia de España** (1854); havia exercit en el càrrec de ministre de l'Interior (1864), de ministre d'Ultramar (1865), i, sobretot, havia instituit la política de l'alternança dels partits i, de 1874 a 1897, va ser Cap de Govern en cinc ocasions.

2 Es pot fer el seguiment d'aquest procés cultural i literari a **La cultura a Mallorca** (1840-1936) d'Isabel GRAÑA I ZAPATA, publicat per Ed. Documenta, Palma de Mallorca, (editat el febrer de 1998).

3 Alomar ho feia amb l'oratória i la retòrica que tant agradaven a la classe intel·lectual coetània, "*Amb estil exquisit i eloqüent, do que sembla nadiu dels mallorquins i que en ell arribava a una alta esplendor, parlava de política i de l'actualitat amb abast humà i universal, llenguatge que no era ben bé el dels nostres líders, de bon tros més casola*", així el descriu el seu contemporani català Claudi AMETLLA.

4 Aquest terme ha cridat molt l'atenció dels estudiosos de les avantguardes, perquè fou creat per Alomar abans que ho fes MARINETTI. El *futurisme* italià és un moviment literari i artístic inspirat en el **Manifest** de Marinetti, publicat l'any 1909 a **Le Figaro** de París, l'italià posava l'accent en el necessari rejuveniment avantguardista d'Europa i en la dinàmica de la velocitat. A Milà (1910), un grup d'artistes, —Balla, Severini, Carrà, Boccioni, Russo—, feren públic a la revista a **Poesia** el seu **Manifest tècnic de la pintura futurista**, que, contra el cosmopolitisme imperant, transpuava ultranacionalisme i era una crida contra l'apatia, es proclamava a favor de l'originalitat, el rigor cinètic, la revolució cultural permanent, la tecnologia moderna i la creativitat artística. Qualcun dels ideals actius del grup: "*l'art és l'arma ofensiva*", "*la bellesa només existeix en la lluita*", foren hàbilment manipulats pel fascisme que adoptà l'exterior de l'estil i l'estètica futurista.

5 La Almudaina, La Veu de Catalunya, El Poble Català, El Imparcial, España, El Día.

6 Segons Antoni MARIMON; —a **Contra Gabriel Alomar**, article publicat a la signatura *Fets i personatges*, del **Diari de Balears**, (pàg. 47, datat el 29 de març de 1998)—; per la seva posició, l'intel·lectual mallorquí quedà descol·locat i fou objecte de crítiques; discreparen d'ell des de “*de les files més clericals i conservadores*” fins alguns dels nacionalistes progressistes, acusant-lo de “*místic protestatari*” per inadaptabilitat i, àdhuc, de no ser capaç d'entendre el sentit del renaixement cultural i nacional de Catalunya.

7 Segons les paraules de Gregori MIR, a l'article d'opinió **Un llibre de M.S. Oliver sobre A. Maura**, a **Diari de Balears**, (06-06-1998); però Antoni Maura (1853-1925) encara tornà ser Cap de Govern els anys 1918, 1919 i 1921-22. Anteriorment a 1909, el polític i advocat d'origen calatraví havia estat diputat liberal (1881); ministre d'Ultramar (1892) fins que presentà la dimissió quan li fou refusat un projecte d'autonomia per a Puerto Rico i Cuba; i Cap de Govern entre 1903 i 1904, anys aprofitats per fer una reforma legislativa, i que, per mor de la intromissió reial als assumptes polítics, acabà amb la seva dimissió, i, una altra vegada, Cap de Govern de 1907 fins 1909, any de la caiguda del poder governamental a causa dels esdeveniments al Marroc i de la repressió de la Setmana Tràgica.

8 Al llarg de la I Guerra Mundial (1914-1918), Espanya mantingué la neutralitat. El conflicte bèl·lic internacional suposà una clara confrontació entre els simpatitzants d'un i d'altre bàndol, l'opinió pública i els intel·lectuals es varen dividir en *germanòfils* i *aliadòfils*. El pensament d'Alomar incloïa l'antimilitarisme, però, això no obstant, durant la *Grande Guerre*, es manifestà contra les Potències Centrals; era aliadòfil i partidari de vèncer-les amb les armes i de guanyar la batalla de la discussió pública, i, en conseqüència, combaté obertament a la

premsa les idees dels germanòfils, arribà a discutir acaloradament amb el pensador Unamuno i el novel·lista Pío Baroja, ambdós eren amics seus i germanòfils i, per tant, defensaven la victòria d'Alemanya.

9 L'oncle Alomar, era capellà de tendència catòlica ultramontana i enemic declarat del liberalisme. Segons Antoni SERRA, —a l'obra **Gabriel Alomar (l'honestat difícil)**, de l'any 1984—, la desavinença amb el nebot venia d'enfora i s'agreuà durant la malaltia d'Aina, la germana de Gabriel, per mor del comportament del sacerdot. L'escriptor diu que li ho contà l'amic i company Victor Alomar i Cifre, fill de Gabriel Alomar. (Es pot llegir l'impressionant testimoni personal de Victor Alomar i Cifre, a l'obra citada, pàg. 25 i nota 12).

10 Ernest Renan, (1823-1892), orientalista francès interessat per les creences que investigà l'evolució històrica de la religió; és l'autor d'**Histoire des origines du christianisme** (1863-1883).

11 La versió catalana de **La exculpación acusadora** es troba a **Cultura obrera** de Palma, (31-3-1923)—; així mateix, fou recollida i inclosa a **La pena de mort**, editada l'any 1972 a Palma, dins la col·lecció de Llibres Turmeda, i també a **Salvador Seguí: el Noi del Sucre. Materials per a una biografia**, de Josep M. HUERTAS, dins la col·lecció Les eines d'Editorial Laia de Barcelona (1974). Un fragment diu: “*Recordem el dia del vil·líssim assassinat de Layret. Aleshores, tampoc no mancà la consabuda nota tendenciosa*”: “*Se creu que el motiu de l'assassinat ha estat la propaganda de Layret a favor de l'evolució política del sindicalisme i preconitzant la intervenció electoral.*” Francesc Layret fou assassinat l'any 1920, quan se n'anava cap a Maó per aconseguir la llibertat d'uns detinguts al castell de La Mola. En aquella ocasió, just en conèixer la mort de Layret, Alomar escrigué immediatament una nota necrològica per publicar-la a la premsa en castellà, que, entre d'altres afirmacions, n'incloïa una que deia: “*Layret*

era la conjunción de todos los ideales nobles que forman la conciencia de un país. Unía, a la perfección de la personalidad colectiva de Cataluña, una plena solidaridad internacional”.

12 A **El Obrero Balear**, s'hi troba una referència directa d'Alexandre Jaume a Aurora Picornell, la qual, posteriorment, esdevindria famosa per l'activitat política desplegada dins l'obrerisme mallorquí. Afirmar el dirigent socialista que entre els de la Lliga Laica, que un pic visitaren al mestre Gabriel Alomar, hi havia una al·lota d'esperit modèlic i emancipat. A. Jaume es refereix a Aurora Picornell, diu que es tractava d'una dona jove d'Es Molinar que destacava pel seu caràcter exemplar i estimulant, i li ho comentà amb simpatia i personalment a G. Alomar.

El canvi

de Miquel Bauçà

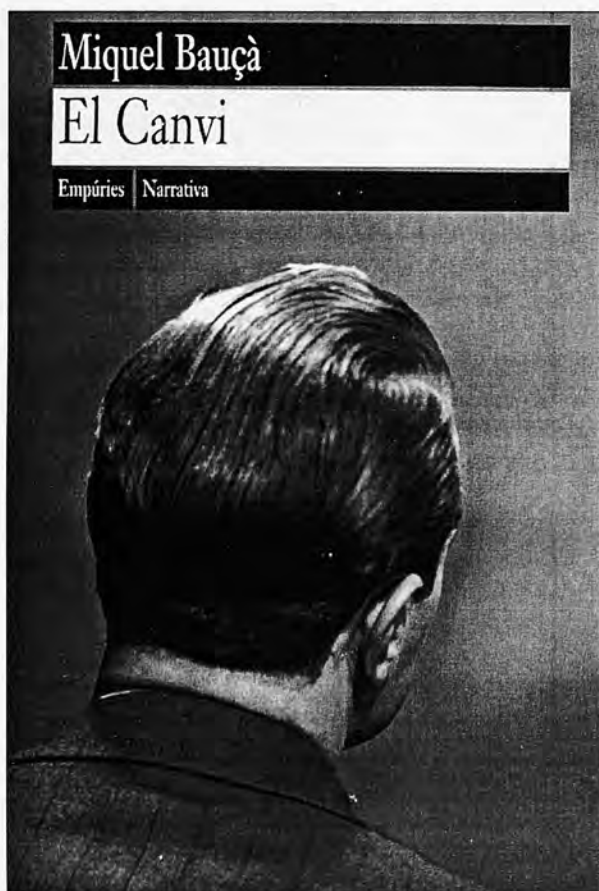
Antoni Artigues,
presentació a la Setmana del Llibre en Català, 9-3-99

Vàrem convidar Miquel Bauçà a participar en aquesta presentació d'EL CANVI, i ens va contestar amabilíssimament amb una carta on s'adjunta un inèdit de més de cent pàgines: *Els estats de connivència* (2/11/99) en què treballa ara mateix Miquel Bauçà. Diu: "Ara estic treballant en aquest text. I hi estic compromès de tal manera que és inimaginable qualsevol defecció, excursió, etc." "En principi, el que t'adjunto és només un deu per cent del que serà." "Aquest llibre [*El canvi*] com els *Estats*,

tenen una voluntat doctrinal, fixativa i correctiva, tan abrandada com la del Ramon Llull. És a dir, tot el contrari dels castells de focs o les bromes visuals."

Josep Albertí, un dels crítics més oportuns i incisius (i que no ha abandonat mai la crítica: ara l'exerceix per ventura d'una manera més marginal però continua tocant-hi), Josep Albertí, el 1975 ja parla d'algunes característiques de la poesia de Miquel Bauçà. Diu: "[...] Miquel Bauçà amb "Una bella història" traspassava la vulgaritat, per oferir-nos la bellesa aspra d'un costat del quotidià que, en les seves mans, es feia insòlit. Als vint-i-dos anys, aquesta no era troballa de poc valor. [...] "Notes i comentaris" és un llibre de poemes on es juga amb el significat, més que mai, del quotidià nostre com un element d'absurd. És la contorsió de la coherència. Frases sentides, pensaments com una fletxa, situacions grotesques, el paisatge bucòlic o l'urbà tenyits del que està més enllà del real, una poesia tan fràgil com la cendra, i tan dura com la resistència. [...] "Un destí marca el poeta: la reflexió sobre la cara oculta de la realitat." (Notícia de Miquel Bauçà. JOSEP ALBERTÍ. *Diario de Mallorca*, 30 novembre 1975, diumenge)

I aquestes observacions continuen essent bones per a la producció de Miquel Bauçà posterior a 1975, encara que alguns professors universitaris ja no es molestin a llegir-lo i es limitin a dir que des de *Carrer Marsala* està descarabutad, que ha trabucat. És clar, Miquel Bauçà és massa heavy per als venuts. Hi ha massa retrats, ben lletjos dels que viuen fora de si, dels que viuen per una mamella (de diners, de càrrecs); els descarabutaria massa a ells els esquemes. És més fàcil tractar-lo directament de boig. Ell mateix en parla en alguns poemes d'*Els estats de connivència*:

TOT D'EL CANVI" ÉS VALUÓS:

per raó que és el meu ésser,
és a dir, la Veritat,
que hi és dita en forma nova:
això fa allunyar els cretins,
les mestresses desvagades
iels que fan col·leccions,
la qual cosa és garantia
de la seva qualitat,
de l'encert de la prosa.

Miquel Bauçà, fou entaforat dins el realisme social, però qui el situa bé és Josep Albertí, que diu: "el quotidià en les seves mans es fa insòlit", que diu que la poesia de Bauçà és "la reflexió sobre la cara oculta de la realitat", "la contorsió de la coherència", "una poesia tan fràgil com la cendra i tan dura com la resistència." Miquel Bauçà és el mateix des d'*Una bella història fins a Els estats de connivència* (encara sense acabar); Miquel Bauçà és d'una peça, d'una peça tan fràgil com la cendra i tan dura com la resistència. Vegem, per comprovar-ho, alguns poemes de Miquel Bauçà anteriors a *El canvi*:

* SI TUDAM ELS DIES, VIOLENTÍSSIM SERÀ EL GOIG DE LES NITS

Hi haurà maror pregona. La tragèdia s'insinuarà als llavis dels homes. Una freda ventolina embriagarà els fanals del moll. No podrem dir el que volíem. A poc a poquet, els vagabunds caminaran avinguda avall per no rompre el sacratíssim misteri de la nit. Ulls bojós, recordarem les paraules de l'apòstol: "Si tudam els dies, violentíssim serà el goig de les nits". De la boca, ens en sortiran cercles plens -peus i tambors-. Hem de tudar els dies, extasiats dins qualsevol taverna, car la recompensa és massa gran. Som sacerdots d'un orde que odia el banús i el bronze: vol només la corda fàcil i el plaer intacte de les nits totes. En el temor de Déu dansarem durant el dia, però, de nit, tota paraula serà saliva. La nit sempre serà nostra. (1959)

*La xardor, l'esgotament,
els rellotges de les viles,
el rector, l'ajuntament,,
els orats i rics notoris,
els coets, la fira, el sant,
els confetti, marxa i banda,
els confits, els cacauets,
i pertot l'Imperi, l'Himne.
(1962)

Abraç el regne
de la impostura,
la frase dita
mil anys en va
i planto cara
i defineixo
fràgils conductes
dels meus germans.
(1975)

*Les foravileres de Provença
fan mamballetes.
Ben arreplegades
s'alcen les faldes.
Els nins sense alè
miren les cuixes;
després corren al port
a espolsar-se les sandàlies.
(1972)

Si l'Enric sent l'afalac
del terror del clot immund,
és que hi guaita. Si no hi cau,
no caldrà d'importunar-lo.
(1983)

Seguir el joc de l'engranatge?
Fer escoranc i obrir-me call?
¿Fer carrera de solista
i donar la volta al món?
Què cal fer...? No res, per ara.
(1992)

*Potser avui m'he fet enfora:
m'he perdut a la mar gran.
Mal que cridi i que gemegui,
sé segur que no em veuran.
(1973)

El canvi entronca amb l'anterior de Miquel Bauçà. Hi entronca, però va molt més enllà. Cada nou llibre de MB dona llum als anteriors. Hi prima sempre una reflexió sobre la vida, sobre els humans... *El canvi* de Miquel Bauçà descriu un canvi, i és realment un canvi, un canvi de punt de vista, una destrucció del sentit comú que manté la situació actual (és un tractat metafísic de l'ésser al s. XXI i no un tractat de tòpics, arcaic, de fadrí amargat al casino, com són els escrits de més d'un que planeja). *El canvi*, és un manual d'instruccions de l'eremita, de l'home que vol el canvi, que fuig de l'estultícia del veïnat (hi trobam uns temes recurrents: Independència dels catalans / Els nostres enemics / Amèrica / Estultícia / Somnis / Transformació / etcètera.

El canvi és una reflexió sobre els humans molt profunda, sincera, intel·ligent i que transmet llibertat al pensament. Això és el que fa pensar, somriure i esclarir de riure amb una rialla fresca quan hom llegeix Miquel Bauçà (com també Vicent Andrés Estellés i Brossa). *El canvi*, com tota la poesia de Miquel Bauçà, no són anècdotes. La concreció que hi ha arreu no és anecdòtica, sinó exemplificadora. La mostra, és que no hi ha noms propis, poquíssims; un és Chomsky: Bauçà voldria fer una gramàtica universal dels somnis

Si hom llegeix algunes entrades d'*El canvi* difícilment copsarà res (és com llegir un paràgraf d'una novel·la o d'un assaig). Moltes entrades no s'entenen fins que no has trobat el mateix concepte àmpliament explicat a moltes altres entrades. Per això, no hi sobra res, no és massa llarg: no perd el fil en 500 pàgines, ans al contrari. És un assaig amb una estructura molt informàtica: llàstima que no s'hagi editat per Internet: a base de linkcs: permetria veure més encara la consistència de la teoria. i també de veure'n les seves contradiccions, ja que és un llibre obertament, volgutament, contradictori (ben sovint les contradiccions no són més que matisos d'una mateixa realitat).

Per acabar, alguns poemes d'aquest tast del darrer poemari de Miquel Bauçà, encara inèdit: *Els estats de connivència* (i tanta connivència que hi ha entre els poderosos i els acadèmics). Aquest escrit és una continuació i una destil·lació d'*El canvi*, i és tot escrit en versos heptasil·labs:

SÓC MISÀNTROP? NO, NO, GENS:

no menystinc la resta d'homes,
car em menystindria a mi,
però no són tolerables,
tal com són, ara mateix.
Demà, quan trobin els somnis,
tornaran més passadors,
però mentre això no passi
no res no servirà per
gosar entrar en la saviesa,
car llurs somnis han de ser
correctius i pedagògics
com els meus, sense unió
amb allò que faig de dia.

EL CONCEPTE QUE TENÍEM

uns dels altres, fa cent anys
era fals de totes peces,
tot i ser molt treballat.
Hem après a viure sense:
l'esperança ha aparegut,
i no som molt més canalles,
car no érem tan dolents,
de com hom imaginava.
Una tal reducció
ha fet bé per totes bandes.
Conseqüència d'aquest fet:
la població de monges
minva amb força i minvarà:
cap concepte: cap paràsit.

-ÉS MILLOR DIR QUE CALLAR...?

-Sempre, sigui quina sigui
la situació. Sí.
-I si són animalades?
-Deixa-ho córrer. Hom veurà.
Ja ho diran les locutores.

ÉS UNA SOCIETAT

que és corrupta, de natura,
és a dir, patriarcal.
Fa pudor, però perdura.

JA NO VAIG ALS CEMENTIRIS.

Un diari em fa el mateix:
tot és ple de morts que parlen.

LA POLÍTICA LINGÜÍSTICA

ha estat un fracàs buscat
car l'efecte ha estat contrari:
els que l'havien après
han tornat a reciclar-se.
Parlar avui en català,
a l'Eixample, és menyspreable,
car els nostres enemics
han vist clar que basta i sobra
parlar alt, alçar la veu,
i hom canvia de llenguatge.
El missatge ha estat ben clar:
podem perdre l'idioma

i de fet no perdrem res:
un record de la família.
L'important: tirar endavant
no fer el ruc amb ximpleries.

MAI NO HAS DE TOLERAR

que se't riguin a la cara.
Si no saps el que has de fer,
sempre pots girar l'esquena.

M'HE FET FER UNS COLLONS POSTISSOS.

Me'ls cargolo un dia al mes,
el que surto de cacera.
M'han donat bon resultat.
Fins ahir, ho ignorava.

NO ET CONFONGUIS D'ADVERSARI:

l'espiritualitat
consisteix a lluitar contra
els preceptes comunals,
no pas contra tu. Les regles
de la tribu són llisquents
i es disfressen amb perfídia.
Pots cardar o no cardar,
segons sigui el teu criteri,
sense gens de por a l'error,
sempre i quan hi vegis l'altri,
que és la gregarietat:
manaments de la comuna,
 simplement. Són importants,
mentre puguis defugir-los.
Altrament, són el no-res:
vagues ones de brutícia.

QUAN ELS SENTIMENTS NO CORREN

és que no són sentiments:
són convenis, hipoteques...
Més que res és molta por
tolerada i agraïda,
car, per força, els sentiments
corren massa, no podríem
deturar-los. Impossible!

-QUÈ HE DE FER PER NO PLORAR?

-El millor és suïcidar-te.
-Però això és massa gros...
-Doncs, no ploris, ploramiques.

SÓN ELLS QUE HAN DE CONSTRUIR

les muralles de la pàtria:
no pas jo, que ja les tinc
ben bastides dins de l'ànima,
amb els rebles de metall.
No ho faran, perquè no volen.

I CONGRÉS DE LLENGUA I ENSENYAMENT A MALLORCA

Perquè el procés de recuperació i normalització lingüística es veu contínuament entrebancat, no només per aquelles disposicions legals que discriminen negativament la nostra llengua, ans també, i principalment, per les inèrcies i els hàbits de raonament i de comportament lingüístic que segles de persecució han fet calar fins al moll dels ossos de la majoria de catalanoparlants, fins al punt que molts dels qui som conscientment partidaris del ple recobriment de l'autoestima i de les senyes d'identitat del nostre poble encara actuam sovint com a agents objectius de colonització.

Perquè creim que l'escola ha estat, i continua essent encara ara en alguns aspectes i sectors,

una de les principals eines de l'intent de genocidi cultural que hem patit, és ja en part, i pot arribar a ser majoritàriament un dels principals factors d'arrelament i d'alliberament de la nostra personalitat col·lectiva.

Perquè la tasca educativa ha de poder respondre a la multiplicitat de situacions noves que es donen en els nostres centres i donar solució a la problemàtica que se'n deriva, des d'una anàlisi correcta que eviti el perill que qualcú en faci lectures demagògiques, esbiaixades i / o malintencionades.

És per això que els propers dies, 6, 7 i 8 de maig, i a l'Auditori de Palma, se celebrarà, convocat pel Moviment d'Escoles Mallor-

quines, el I Congrés de Llengua i Ensenyament a Mallorca.

A més de l'intercanvi d'experiències, eines, recursos, etc. volem que serveixi per aprofundir en els aspectes sociolingüístics i psicolingüístics del tractament de llengües i per analitzar la situació real i la situació legal de l'ús de la llengua catalana i de l'autocentrament dels "currícula" als centres educatius de la nostra illa.

Confiam que, a banda de la feina dels ponents, ens faceu arribar les vostres comunicacions al carrer Julià Álvarez, 7 de Palma, o bé al Fax 971 761947.

*Moviment d'Escoles Mallorquines
Comissió organitzadora*

RECITAL

*El passat dia 16 de març, en el marc de la campanya del teatre Principal *La vida en vers*, Juan Recto va presentar el recital "El narrador y sus textos".*

Els textos eren de Julio Cortázar, Mario Benedetti, Raymond Devos, Augusto Monterroso, Juan Recto i altres.

El contacontes se sent com un cambrer que serveix un lleuger mos compost per porcions de paraules adobades amb la

meravellosa espècie de la ironia i amb un polsim de crítica: perquè sigui més digerible tot ho acompanya amb begudes elaborades sota una denominació d'origen anomenada imagnació.

Carta al Consell de Redacció

Benvolguts amics de PISSARRA,

Aprofit la present per saludar-vos i agrair-vos que en el núm. 93 de febrer-març de la revista hàgiu publicat el reportatge "*Els estudis musicals als conservatoris*" que, a petició vostra, vaig escriure.

Per altra banda, vull felicitar-vos per tota la revista en general. No la coneixia i m'ha agradat molt, especialment la coherència i complementarietat de tots els reportatges i entrevistes, tant per la temàtica com per la coordinació d'objectius i continguts.

Atentament,

Guillem Noguera

Castelló de la Plana, març de 1999

UNITAT DIDÀCTICA: Com parlam dels “immigrants”? noms, adjectius i xenofòbia

L'associació Metges del Món inicia una campanya de sensibilització per conscienciar la societat envers el fenomen de la migració i eliminar els mites i prejudicis que ens aboquen al rebuig i l'exclusió de les persones provinents d'altres països i cultures diferents a la nostra.

És de vital importància educar en els joves una actitud solidària i tolerant cap allò "diferent", fomentant l'apropament a altres cultures, religions i formes de vida que enriqueixen les nostres, amb l'objectiu final de crear una societat més justa.

La campanya de sensibilització té com a objectiu vèncer les actituds xenòfobes i, a la vegada, servir de vehicle per dur a terme una actitud de reflexió profunda sobre el que significa per a molts de milers de persones l'abandonament de la seva terra, les seves arrels i la seva família.

La campanya va adreçada a escolars d'instituts d'ensenyament secundari amb la finalitat de

subscriure un Manifest on ells i elles demanin als mitjans de comunicació i als ciutadans i ciutadanes en general que es tenguin més cura del llenguatge quan es parla dels "immigrants" evitant termes i construccions que suposin connotacions pejoratives.

i a la Reial Acadèmia de la Llengua Espanyola.

OBJECTIUS DE LA CAMPANYA DE SENSIBILITZACIÓ

- Donar a conèixer a l'alumnat el fenomen de les migracions des d'una òptica solidària i de reconeixement dels Drets Humans, informant sobre la situació en què es troben els col·lectius d'immigrants al nostre país, així com les situacions de marginalitat en què, per diversos motius, es veuen immersos.
- Analitzar els motius del racisme i la xenofòbia, així com plantejar alternatives que vagin dirigides a l'eliminació d'aquests sentiments.
- Aconseguir que els joves i les joves manifestin conductes d'acceptació i valoració positiva cap a les persones o col·lectius d'altres països, considerant-los nous veïns.

- Que l'alumnat, el professorat, els familiars i persones del seu entorn i altres col·lectius, associa-

Aquest Manifest serà lliurat posteriorment als mitjans de comunicació, als grups parlamentaris, al Defensor del Poble, a la Subcomissió del Congrés dels Diputats

cions, etc. subscriuguin un Manifest on es demani als mitjans de comunicació i als ciutadans i ciutadanes en general que es tenguin una especial cura en l'ús del llençatge.

COM ADHERIR-SE A LA CAMPANYA?

Existeixen dues possibilitats:

- Utilització de la Unitat Didàctica Com parlem als "immigrants"? Noms, Adjectius i Xenofòbia.

- Sol·licitar el Taller de Llenguatge i Xenofòbia. Impartit per un equip del voluntariat del Programa d'Atenció Sociosanitària a Immigrants de Metges del Món - Illes Balears.

Durada: 3 hores

Sigui quina sigui l'opció que vulgueu triar, us heu d'adreçar a:

Metges del Món
 Avda. Comte de Sallent, 16, 1r A
 07003 Palma de Mallorca
 Tels. 971 204771 - 971 204359
 Fax 971 202161

CAMPANYA DE SOLIDARITAT AMB CENTREAMÈRICA

La campanya de recollida de material pels afectats per l'huracà Mitch, organitzada per l'STEI, ha resultat una gran mostra de solidaritat per part d'una gran quantitat de centres públics i concertats de totes les Illes que hi han participat. També és destacable l'ajuda per part de la Caixa de Balears, Sa Nostra, que ha cedit el material de la seva antiga escola de Can Domenge.

Per fer l'enviament ens hem vist obligats a contractar un contenidor de 70 metres cúbics per poder encabir-hi més de 20 tones de material (d'aquella classe de contenidors que necessiten d'un trailer de 16 metres de llargada per ésser transportats).

Entre el material hi havia:

- 19 equips informàtics
- 30 màquines d'escriure
- 8 fotocopiadores
- llibres, taules, cadires, pupitres...

Tot aquest material, que havia sortit del port de Palma el 15 de febrer, ja es troba al Puerto de Sto. Tomás de Castilla, Izabal, Guatemala, on va arribar el dia 14 de març.

Gràcies a tots els que ho heu fet possible!

EL VIATGE DEL SEUS SOMNIS AL SEU ABAST AMB

SERRA NORD

NOUS CAMINS PER VIATJAR

C/ 31 de Desembre, 12 - 07004 PALMA
 tel.- 20 46 00 - fax.- 20 44 50

PERQUÈ ELS OFERIM
 ELS MILLORS VIATGES
 ALS MILLORS PREUS!

AMB LA QUALITAT DE Ramonfana

BAL 078 MM

CERC MECENES

He comprat terreny urbanitzable de 6.134 m² a alt preu en el poble de Selva -Mallorca- (a zona urbana intensiva), per a fer **Jardí Botànic** i crear la **Fundació "Flora Medicinal Balearica"** sense ànim de lucre. Es necessita ajuda econòmica. Cerquem 45.000 persones que vulguin contribuir amb **1.000 pessetes** cadascuna.

Podries ajudar?

Carles Amengual i Vicens (metge i biòleg)

07313 Selva, Mallorca

Telf.: 971 87 50 12

Fax.: 971 51 54 79

E mail: omc00240@OMC.telprof.es

Transferència (La Caixa)

La Llibreta del Jardí

CAIXESBB652 n. 2100-0232-49-0100372761

Butlleta de subscripció a PISSARRA¹

Nom i llinatges: ..... Tel: .....

Adreça: ..... CP: ..... Població: .....

Se subscriu a **PISSARRA** al preu anual de 1.500 ptes. que abona mitjançant:

taló bancari o gir postal a nom de l'STEI

càrrec al compte bancari ²

(1) Els afiliats i afiliades a l'STEI reben **PISSARRA** de franc

(2) En aquest cas heu d'emplenar l'ordre bancària

ORDRE DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom de l'entitat: ..... Adreça: .....

Localitat: ..... CP: .....

ENTITAT	OFICINA	DC	COMPTE

Sr. Director:

Sou pregat d'atendre a partir d'aquesta data, i fins nou avís, els rebuts que us presentarà el Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament de les Illes (STEI) amb càrrec al compte indicat.

....., de ..... de 199...

(signatura)

IV Premis Joventut i Valors 1999

La **Fundació Agrupació Mútua** i la **Federació Catalana de Voluntariat Social** convoquen els Premis **JOVENTUT I VALORS 1999**, per a estimular a treballar en la formació en els valors ètics, procés especialment orientat a joves adolescents.

Informació:

Federació Catalana de Voluntariat Social
Premis "Joventut i Valors"

Pere Vergés, 1-11è

08020 - Barcelona

Tel. 93 278 02 94 (ext. 3105)

E-mail: fcvs@mx2.redestb.es

FUNDACIÓ
 AGRUPACIÓ MÚTUA

 FEDERACIÓ
CATALANA
DE VOLUNTARIAT
SOCIAL

UNITAT DIDÀCTICA

CENTREAMÈRICA I L'HURACÀ MITCH

Material didàctic destinat als alumnes de 3r cicle de Primària i als de Secundària, elaborat per Joana Font i Margalida Font, de l'Escola de formació en Mitjans Didàctics.

L'huracà Mitch serà recordat com el més devastador d'aquest segle. El seu pas destructor ha provocat tràgiques conseqüències (més de 10.000 persones mortes i moltes altres desaparegudes i damnificades) entre la població de diversos països centreamericans (Guatemala, Hondures, Nicaragua, El Salvador) que han estat objecte de l'atenció informativa durant molts de dies i per tot arreu. Es tracta d'una tragèdia que ha despertat en moltes consciències sentiments de solidaritat i n'ha mogut moltes altres a actuar a favor dels damnificats.

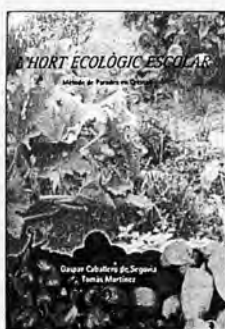
L'huracà Mitch i les seves conseqüències són analitzades en aquesta proposta didàctica,

pensada pels alumnes de 3r cicle de Primària i de Secundària amb l'objectiu principal d'educar els valors solidaris.

PISSARRA / LLIBRES i MATERIAL DIDÀCTIC

CABALLERO DE SEGOVIA SÁNCHEZ, G. MARTÍNEZ MIRÓ, T.

L'hort ecològic escolar i familiar.

Edit. Prens Universitaria
Palma, 1998

L'hort ecològic escolar, de Gaspar Caballero de Segovia i Tomàs Martínez és una obra que pretén iniciar els escolars en l'horticultura ecològica.

El llibre està estructurat en dues parts. A la primera es fa un repàs dels conceptes bàsics per comprendre què és l'a-

gricultura ecològica (natura, ecosistema, agricultura, agricultura industrial i agricultura ecològica).

La segona part introdueix l'alumnat en el mètode de "Parades en Crestall" per poder realitzar un hort ecològic escolar (sistema de parades en cristall, com fer una parada pas a pas, mini hivernacles i tutors, famílies botàniques, marc de plantació, compost...)

Una àmplia bibliografia sobre el tema tanca aquesta obra pensada per a estudiants de secundària que ha estat editada amb el suport de la Direcció General d'Ordenació i Innovació de la Conselleria d'Educació.

BONET VIDAL, M.

La figuera i el seu entorn.

Edita: AFAE (Associació per al Foment de l'Agricultura Ecològica) amb la col·laboració de la Conselleria d'Educació.
Palma, 1999

Es tracta d'una obra dirigida als escolars que pretén introduir els alumnes en el coneixement d'aquest arbre mil·lenari, dels treballs agrícoles relacionats amb la figuera, de les dites i els refranys que tenen com a protagonista aquest arbre que desapareix, poc a poc, del camp de Mallorca.

ARTIGUES BONET, A.

CALAFAT VILA, R.M.

Ecologia lingüística

(Per la vida de l'ecosistema català).

La Busca edicions s. l.
Barcelona, 1998

La aculturació i la destrucció del món català, accelerades sobretot a partir d'aquest darrer terç de segle, són ana-

litzades en aquest llibre. Els autors ofereixen les pautes i estratègies per analitzar i entendre des d'una perspectiva catalana la realitat que ens envolta.

La tematització, l'ús i abús de certes notícies en detriment d'altres, la variabilitat dels qualificatius segons el tractament dels afers, no són atzarosos, sinó producte de la planificació. Aquest llibre, a més, posa a l'abast dels professionals: mestres, periodistes, historiadors, un bon material de treball.

VICENÇ I BATLE, A.

L'antiga església de Calvià

(Segles XIII-XIX).

Col. Valldargent / 2

Ajuntament de Calvià, 1998

Antoni Vicenç amb aquest nou llibre dona a conèixer de forma cronològica les vicissituds de l'antic temple de

Calvià, al voltant del qual transcorren les vides dels calviàners, algunes vegades sobresaltades per fets històrics, d'altres malmeses per les calamitats. Per altra part, aquest llibre demostra que l'antiga església de Calvià va ésser el punt de partida de la conformació física de la Vila de Calvià.

Destaca la cura escrupulosa de les fonts d'informació bibliogràfica i documental en un treball elaborat seguint les línies més actuals dels treballs d'història local.

JANER MULET, Ma del Mar MARTÍNEZ MIRÓ, Tomàs

Les festes a les Illes.

Palma, 1998

El material reunit en aquesta publicació repon a la necessitat de l'alumnat de conèixer tot el que està lligat a la realitat de la vida de la nostra comunitat i de

conèixer les festes que ens ofereixen les illes. La utilització de la tradició popular a l'escola passa per una etapa de de-

senvolupament actiu. Raons estètiques intel·lectuals i sociopolítiques justifiquen la seva progressiva utilització a l'educació.

El contingut la procedència del qual és múltiple està dirigit fonamentalment als centres de secundària; malgrat tot, donada la seva estructura i el caire dels recursos que es pretenen, és utilitzable tanmateix, amb les obligatòries adaptacions, a qualsevol nivell d'ensenyament. La utilització de les festes a l'escola pot aconseguir diferents nivells d'aprofundiment, des del anecdòtic i auxiliars fins als integradors i orientadors.

CAMPANYA DE CULTURA A LES ESCOLES

MUSEUS
TEATRE
CINEMA
ESCULTURA
ARXIU
PINTURA
MUSICA
MATERIAL DIDÀCTIC

**MATERIAL DIDÀCTIC I ACTIVITATS EXTRAESCOLARS PER ALS CENTRES EDUCATIUS
INFORMACIÓ:**

17 65 26 / 17 62 79 / 17 65 40

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Educació, Cultura i Esports

Crèdit Directe

Permanent i tan flexible...

...que vostè tria **quant i com** pagar.

Compri allò que vulgui

Crèdit Directe li ofereix un crèdit personal a **la seva mida** amb un **preu excepcional** a través d'una **targeta** que podrà utilitzar en allò que Vostè vulgui.

Utilitzi la quantitat que vulgui

Vostè tindrà una línia de crèdit **permanent** amb un límit establert i disponible, que es recupera automàticament a mida que s'amortitza.

En disposi quan vulgui

Pel sol fet de presentar la targeta, disposa de **forma immediata** del crèdit, **sense necessitat de fer cap tràmit ni omplir paperassa** per pagar les compres a terminis.

Pagui com vulgui

Gaudirà d'unes condicions de pagament d'una **gran flexibilitat**, que li permetran decidir l'import de les quotes mensuals així com canviar-les a la seva conveniència.

I a més a més: Aconseguirà de manera gratuïta una assegurança d'accidents en viatges de 20 milions de pessetes i podrà disposar d'efectiu a qualsevol caixer automàtic. Per a més informació sobre Crèdit Directe consulti a qualsevol de les nostres oficines.

BANCA MARCH

TREBALLAM PER MERÈIXER LA VOSTRA CONFIANÇA